

Raport Banku Millennium S.A.

za okres 12 miesięcy zakończony 31 grudnia 2015 r.

WYBRANE DANE FINANSOWE

	w tys. PLN		w tys. EUR	
	okres od 1.01.2015 do 31.12.2015	okres od 1.01.2014 do 31.12.2014	okres od 1.01.2015 do 31.12.2015	okres od 1.01.2014 do 31.12.2014
Przychody z tytułu odsetek	2 220 978	2 479 852	530 725	591 949
Przychody z tytułu opłat i prowizji	622 325	633 314	148 711	151 174
Przychody operacyjne	2 411 823	2 175 787	576 329	519 368
Wynik działalności operacyjnej	939 144	790 808	224 418	188 769
Wynik finansowy przed opodatkowaniem	939 144	790 808	224 418	188 769
Wynik finansowy po opodatkowaniu	814 157	619 511	194 551	147 879
Całkowite dochody za okres sprawozdawczy	945 372	637 799	225 906	152 245
Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	4 017 543	(682 743)	960 032	(162 973)
Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(1 969 466)	(1 438 083)	(470 624)	(343 275)
Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	(595 159)	766 522	(142 219)	182 971
Przepływy pieniężne netto, razem	1 452 918	(1 354 304)	347 189	(323 277)
Aktywa razem	66 065 250	60 484 050	15 502 816	14 190 472
Zobowiązania wobec banków i innych instytucji monetarnych	1 443 921	1 986 125	338 829	465 975
Zobowiązania wobec klientów	52 920 583	47 807 862	12 418 299	11 216 447
Kapitał własny	6 292 081	5 346 709	1 476 494	1 254 419
Kapitał zakładowy	1 213 117	1 213 117	284 669	284 616
Liczba akcji	1 213 116 777	1 213 116 777	1 213 116 777	1 213 116 777
Wartość księgowa na jedną akcję (w zł / EUR)	5,19	4,41	1,22	1,03
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję	5,19	4,41	1,22	1,03
Współczynnik wypłacalności	16,55%	14,40%	16,55%	14,40%
Zadeklarowana lub wypłacona dywidenda na jedną akcję (w zł / EUR)	-	0,22	-	0,05

Kursy przyjęte do przeliczenia danych finansowych na EURO

Dla wyliczenia wielkości w EURO zastosowano następujące kursy:

- dla pozycji bilansowych 4,2615 EUR/PLN kurs z dnia 31 grudnia 2015 r. (dla danych porównywalnych na dzień 31 grudnia 2014 r.: 4,2623 EUR/PLN),
- dla pozycji rachunku zysków i strat za okres 1 stycznia - 31 grudnia 2015 r. - 4,1848 EUR/PLN, kurs wyliczony jako średnia z kursów na koniec miesiący objętych sprawozdaniem (dla danych porównywalnych za okres 1 stycznia - 31 grudnia 2014 r.: 4,1893 EUR/PLN).

WYBRANE KWARTALNE DANE FINANSOWE

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

w tysiącach zł	1.01.2015 - 31.12.2015	1.10.2015 - 31.12.2015*	1.01.2014 - 31.12.2014	1.10.2014 - 31.12.2014*
Przychody z tytułu odsetek	2 220 978	552 318	2 479 852	595 341
Koszty z tytułu odsetek	(950 570)	(227 936)	(1 131 005)	(272 544)
Wynik z tytułu odsetek	1 270 408	324 382	1 348 847	322 797
Przychody z tytułu opłat i prowizji	622 325	148 600	633 314	149 174
Koszty z tytułu opłat i prowizji	(74 682)	(21 808)	(62 446)	(16 277)
Wynik z tytułu opłat i prowizji	547 643	126 792	570 868	132 897
Przychody z tytułu dywidend	334 049	300 000	28 605	0
Wynik z inwestycyjnych aktywów finansowych	41 852	2 715	18 447	3 542
Wynik z instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	174 863	49 445	185 294	53 797
Pozostałe przychody operacyjne	43 008	5 553	23 726	6 609
Przychody operacyjne	2 411 823	808 887	2 175 787	519 642
Koszty działania	(982 111)	(247 823)	(1 001 930)	(250 080)
Koszty z tytułu utraty wartości aktywów finansowych	(228 479)	(43 488)	(248 021)	(59 859)
Koszty z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	(1 406)	(790)	(425)	(80)
Amortyzacja	(47 432)	(12 673)	(53 548)	(14 960)
Pozostałe koszty operacyjne	(213 251)	(162 443)	(81 055)	(12 202)
Koszty operacyjne	(1 472 679)	(467 217)	(1 384 979)	(337 181)
Wynik na działalności operacyjnej	939 144	341 670	790 808	182 461
Wynik finansowy przed opodatkowaniem	939 144	341 670	790 808	182 461
Podatek dochodowy	(124 987)	(8 732)	(171 297)	(36 478)
Wynik finansowy po opodatkowaniu	814 157	332 938	619 511	145 983

* dane kwartalne nie podległy badaniu przez niezależnego biegłego rewidenta

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

<i>w tysiącach zł</i>	1.01.2015 - 31.12.2015	1.10.2015 - 31.12.2015*	1.01.2014 - 31.12.2014	1.10.2014 - 31.12.2014*
Wynik finansowy po opodatkowaniu	814 157	332 938	619 511	145 983
Inne składniki całkowitych dochodów, które zostaną przeklasyfikowane na zyski lub straty	161 225	299 779	25 221	(56 909)
Efekt wyceny papierów dłużnych z portfela "dostępne do sprzedaży"	(31 637)	14 746	69 491	4 994
Efekt wyceny papierów kapitałowych z portfela "dostępne do sprzedaży"	213 075	213 075	0	0
Rachunkowość zabezpieczeń	(20 213)	71 958	(44 270)	(61 903)
Inne składniki całkowitych dochodów, które nie będą przeklasyfikowane na zyski lub straty	769	769	(2 643)	(2 643)
Zyski (straty) aktuarialne	769	769	(2 643)	(2 643)
Inne składniki całkowitych dochodów przed opodatkowaniem, razem	161 994	300 548	22 578	(59 552)
Podatek dochodowy dotyczący składników całkowitych dochodów, które zostaną przeklasyfikowane na zyski lub straty	(30 633)	(56 958)	(4 792)	10 813
Podatek dochodowy dotyczący składników całkowitych dochodów, które nie będą przeklasyfikowane na zyski lub straty	(146)	(146)	502	502
Inne składniki całkowitych dochodów po opodatkowaniu	131 215	243 444	18 288	(48 237)
Całkowite dochody za okres sprawozdawczy	945 372	576 382	637 799	97 746

* dane kwartalne nie podlegały badaniu przez niezależnego biegłego rewidenta

ROCZNE SPRAWOZDANIE FINANSOWE BANKU MILLENNIUM S.A. ZA OKRES 12 MIESIĘCY ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2015 R.

Spis treści

1.	Rachunek Zysków i Strat	6
2.	Sprawozdanie z Całkowitych Dochodów.....	7
3.	Bilans.....	8
4.	Zmiany Stanu Kapitałów Własnych.....	10
5.	Sprawozdanie z Przepływów Środków Pieniężnych	11
6.	Informacje Ogólne o Emitencie	13
7.	Polityka Rachunkowości	14
1)	Oświadczenie o zgodności z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej	14
2)	Standardy i interpretacje przyjęte w roku 2015 oraz nieobowiązujące na dzień bilansowy	14
3)	Przyjęte zasady rachunkowości	17
8.	Zarządzanie Ryzykiem Finansowym.....	36
1)	Zasady zarządzania ryzykiem w Banku	36
2)	Zarządzanie kapitałem.....	37
3)	Ryzyko kredytowe	39
4)	Ryzyko rynkowe.....	55
5)	Ryzyko płynności.....	61
6)	Ryzyko operacyjne.....	65
9.	Transakcje z Podmiotami Powiązanymi	66
1)	Opis transakcji z podmiotami powiązanymi.....	66
2)	Transakcje z Osobami Zarządzającymi i Nadzorującymi Bank	68
3)	Informacje o wynagrodzeniach i korzyściach osób nadzorujących i zarządzających Bankiem	69
10.	Wartość Godziwa.....	70
11.	Zobowiązania i Aktywa Warunkowe	74
12.	Noty do Sprawozdania Finansowego	77
1)	Przychody z tytułu odsetek.....	77
2)	Koszty z tytułu odsetek	77
3)	Przychody i koszty z tytułu opłat i prowizji.....	78
4)	Przychody z tytułu dywidend.....	78
5)	Wynik z instrumentów finansowych oraz pozycji wymiany	79
6)	Pozostałe przychody operacyjne	79
7)	Koszty działania.....	80
8)	Koszty z tytułu utraty wartości aktywów finansowych	80
9)	Koszty z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych.....	81
10)	Amortyzacja	81
11)	Pozostałe koszty operacyjne	81
12)	Podatek dochodowy	82
13)	Zysk na jedną akcję	84

14) Kasa, środki w Banku Centralnym	84
15) Lokaty oraz kredyty i pożyczki udzielone bankom i innym instytucjom monetarnym.....	85
16) Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat (przeznaczone do obrotu) oraz korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	86
17) Instrumenty pochodne zabezpieczające.....	88
18) Kredyty i pożyczki udzielone klientom	91
19) Inwestycyjne aktywa finansowe	94
20) Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	98
21) Rzeczowe aktywa trwałe	98
22) Wartości niematerialne	101
23) Aktywa trwałe do zbycia.....	102
24) Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.....	103
25) Pozostałe aktywa	105
26) Zobowiązania wobec banków i innych instytucji monetarnych	105
27) Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat	106
28) Zobowiązania wobec klientów	107
29) Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu ...	108
30) Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych.....	108
31) Rezerwy	111
32) Rezerwa na odroczonego podatek dochodowy	111
33) Pozostałe zobowiązania.....	112
34) Zobowiązania podporządkowane	113
35) Kapitał własny.....	114
36) Zobowiązania finansowe według umownych terminów wymagalności	119
13. Informacje Uzupełniające	120
1) Dywidenda za rok 2015	120
2) Dane o aktywach, które stanowią zabezpieczenie zobowiązań	120
3) Papiery wartościowe stanowiące przedmiot transakcji z przyrzeczeniem odkupu	121
4) Kompensowanie należności i zobowiązań na bazie umów ramowych	121
5) Dodatkowe objaśnienia do rachunku przepływów środków pieniężnych.....	121
6) Informacje o prowadzonej działalności powierniczej	122
7) Leasing operacyjny	122
8) Płatności na bazie akcji.....	123
9) Istotne wydarzenia pomiędzy datą, na którą sporządzono raport finansowy a datą jego publikacji	125

1. RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

<i>w tysiącach zł</i>	Nota	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Przychody z tytułu odsetek	1	2 220 978	2 479 852
Koszty z tytułu odsetek	2	(950 570)	(1 131 005)
Wynik z tytułu odsetek		1 270 408	1 348 847
Przychody z tytułu opłat i prowizji		622 325	633 314
Koszty z tytułu opłat i prowizji		(74 682)	(62 446)
Wynik z tytułu opłat i prowizji	3	547 643	570 868
Przychody z tytułu dywidend	4	334 049	28 605
Wynik z inwestycyjnych aktywów finansowych	5	41 852	18 447
Wynik z instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany	5	174 863	185 294
Pozostałe przychody operacyjne	6	43 008	23 726
Przychody operacyjne		2 411 823	2 175 787
Koszty działania	7	(982 111)	(1 001 930)
Koszty z tytułu utraty wartości aktywów finansowych	8	(228 479)	(248 021)
Koszty z tytułu utraty wartości aktywów niefinansowych	9	(1 406)	(425)
Amortyzacja	10	(47 432)	(53 548)
Pozostałe koszty operacyjne	11	(213 251)	(81 055)
Koszty operacyjne		(1 472 679)	(1 384 979)
Wynik finansowy przed opodatkowaniem		939 144	790 808
Podatek dochodowy	12	(124 987)	(171 297)
Wynik finansowy po opodatkowaniu		814 157	619 511

Noty objaśniające przedstawione na stronach 13-125 stanowią integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

2. SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

<i>w tysiącach zł</i>	1.01.2015- 31.12.2015	1.01.2014- 31.12.2014
Wynik finansowy po opodatkowaniu	814 157	619 511
Inne składniki całkowitych dochodów, które zostaną przeklasyfikowane na zyski lub straty	161 225	25 221
Efekt wyceny papierów dłużnych z portfela "dostępne do sprzedaży"	(31 637)	69 491
Efekt wyceny papierów kapitałowych z portfela "dostępne do sprzedaży"	213 075	0
Rachunkowość zabezpieczeń	(20 213)	(44 270)
Inne składniki całkowitych dochodów, które nie będą przeklasyfikowane na zyski lub straty	769	(2 643)
Zyski (straty) aktuarialne	769	(2 643)
Inne składniki całkowitych dochodów przed opodatkowaniem, razem	161 994	22 578
Podatek dochodowy dotyczący składników całkowitych dochodów, które zostaną przeklasyfikowane na zyski lub straty	(30 633)	(4 792)
Podatek dochodowy dotyczący składników całkowitych dochodów, które nie będą przeklasyfikowane na zyski lub straty	(146)	502
Inne składniki całkowitych dochodów po opodatkowaniu	131 215	18 288
Całkowite dochody za okres sprawozdawczy	945 372	637 799

Noty objaśniające przedstawione na stronach 13-125 stanowią integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

3. BILANS

AKTYWA

w tysiącach zł	Nota	31.12.2015	31.12.2014
Kasa, środki w Banku Centralnym	14	1 946 384	2 612 015
Lokaty oraz kredyty i pożyczki udzielone bankom i innym instytucjom monetarnym	15	2 348 735	2 384 744
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat (przeznaczone do obrotu) oraz korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	16	767 062	1 419 234
Instrumenty pochodne zabezpieczające	17	70 833	18 999
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	18	46 070 719	43 634 324
Inwestycyjne aktywa finansowe	19	13 862 060	9 249 216
- dostępne do sprzedaży		13 862 060	9 249 216
- utrzymywane do terminu zapadalności		0	0
Inwestycje w jednostki podporządkowane	19	226 373	227 752
Należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	20	0	155 642
Rzeczowe aktywa trwałe	21	152 207	147 629
Wartości niematerialne	22	51 987	48 110
Aktywa trwałe do zbycia	23	0	0
Należność z tytułu podatku dochodowego		32 562	63 871
Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	24	163 249	124 957
Pozostałe aktywa	25	373 079	397 557
Aktywa razem		66 065 250	60 484 050

ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY

w tysiącach zł	Nota	31.12.2015	31.12.2014
ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania wobec banków i innych instytucji monetarnych	26	1 443 921	1 986 125
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	27	344 792	629 870
Instrumenty pochodne zabezpieczające	17	2 132 053	1 390 225
Zobowiązania wobec klientów	28	52 920 583	47 807 862
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	29	0	66 774
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	30	1 135 501	1 740 633
Rezerwy	31	30 267	95 023
Bieżące zobowiązanie z tytułu podatku dochodowego		0	5 976
Rezerwa na odroczonego podatek dochodowy	32	0	0
Pozostałe zobowiązania	33	1 126 421	775 114
Zobowiązania podporządkowane	34	639 631	639 739
Zobowiązania razem		59 773 169	55 137 341
KAPITAŁ WŁASNY			
Kapitał zakładowy	35	1 213 117	1 213 117
Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej	35	1 147 241	1 147 241
Kapitał z aktualizacji wyceny	35	18 052	(113 163)
Zyski zatrzymane	35	3 913 671	3 099 514
Kapitał własny razem		6 292 081	5 346 709
Zobowiązania i kapitał własny razem		66 065 250	60 484 050

Noty objaśniające przedstawione na stronach 13-125 stanowią integralną część niniejszego sprawozdania finansowego.

4. ZMIANY STANU KAPITAŁÓW WŁASNYCH

01.01.2015 - 31.12.2015, w tysiącach zł	Razem kapitał własny	Kapitał zakładowy	Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej wart. nominalnej	Kapitał z aktualizacji wyceny	Zyski zatrzymane	
					wynik niepodzielony	pozostałe kapitały
Kapitał własny na początek okresu	5 346 709	1 213 117	1 147 241	(113 163)	619 511	2 480 003
Całkowite dochody za rok 2015 (netto)	945 372	0	0	131 215	814 157	0
wynik finansowy	814 157	0	0	0	814 157	0
wycena papierów dłużnych z portfela "dostępne do sprzedaży"	(25 625)	0	0	(25 625)	0	0
wycena papierów kapitałowych z portfela "dostępne do sprzedaży"	172 590	0	0	172 590	0	0
rachunkowość zabezpieczeń	(16 373)	0	0	(16 373)	0	0
zyski straty aktuarialne	623	0	0	623	0	0
Transfer między pozycjami kapitału	0	0	0	0	(619 511)	619 511
Kapitał własny na koniec okresu	6 292 081	1 213 117	1 147 241	18 052	814 157	3 099 514

01.01.2014 - 31.12.2014, w tysiącach zł	Razem kapitał własny	Kapitał zakładowy	Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej wart. nominalnej	Kapitał z aktualizacji wyceny	Zyski zatrzymane	
					wynik niepodzielony	pozostałe kapitały
Kapitał własny na początek okresu	4 975 796	1 213 117	1 147 241	(131 451)	496 775	2 250 114
Całkowite dochody za rok 2014 (netto)	637 799	0	0	18 288	619 511	0
wynik finansowy	619 511	0	0	0	619 511	0
wycena papierów dłużnych z portfela "dostępne do sprzedaży"	56 288	0	0	56 288	0	0
rachunkowość zabezpieczeń	(35 859)	0	0	(35 859)	0	0
zyski straty aktuarialne	(2 141)	0	0	(2 141)	0	0
Wyplata dywidendy	(266 886)	0	0	0	(266 886)	0
Transfer między pozycjami kapitału	0	0	0	0	(229 889)	229 889
Kapitał własny na koniec okresu	5 346 709	1 213 117	1 147 241	(113 163)	619 511	2 480 003

Szczegółowe zmiany stanu poszczególnych pozycji kapitałów własnych zostały zaprezentowane w nocie (35).

5. SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH**A. PRZEPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ**

<i>w tysiącach zł</i>	1.01.2015 - 31.12.2015	1.01.2014 - 31.12.2014
Zysk (strata) netto	814 157	619 511
Korekty razem:	3 203 386	(1 302 254)
Zysk/ strata z akcji (udziałów) w podmiotach podporządkowanych	0	0
Amortyzacja	47 432	53 548
Zyski/straty z tytułu różnic kursowych	14 307	39 889
Przychody z tytułu dywidend	(334 049)	(28 605)
Rezerwy	(64 756)	31 957
Wynik na sprzedaży i likwidacji inwestycyjnych aktywów finansowych	(40 754)	(19 516)
Zmiana stanu aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	580 124	(419 862)
Zmiana stanu lokat w innych bankach oraz kredytów i pożyczek udzielonych innym bankom	21 398	(819 538)
Zmiana stanu kredytów i pożyczek udzielonych klientom	(2 441 029)	(2 549 757)
Zmiana stanu należności z tytułu zakupionych papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	155 642	86 419
Zmiana stanu zobowiązań wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	456 750	514 560
Zmiana stanu zobowiązań wobec banków	(546 232)	(237 107)
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów	5 112 721	2 359 202
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	(66 774)	(50 029)
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	(34 034)	(11 383)
Zmiana stanu rozrachunków z tytułu odroczonego podatku dochodowego	169 149	171 245
Podatek dochodowy zapłacony	(209 231)	(189 902)
Zmiana stanu pozostałych aktywów i pasywów	368 260	(239 977)
Pozostałe pozycje	14 462	6 602
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	4 017 543	(682 743)

B. PRZEPLÝWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI INWESTYCYJNEJ

w tysiącach zł	1.01.2015 - 31.12.2015	1.01.2014 - 31.12.2014
Wpływy z działalności inwestycyjnej	219 597 381	276 084 597
Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz składników rzeczowego majątku trwałego	778	4 993
Zbycie akcji i udziałów w podmiotach podporządkowanych	0	0
Zbycie inwestycyjnych aktywów finansowych	219 262 554	275 980 999
Pozostałe wpływy inwestycyjne	334 049	98 605
Wydatki z tytułu działalności inwestycyjnej	(221 566 847)	(277 522 680)
Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz składników rzeczowego majątku trwałego	(52 518)	(26 513)
Nabycie akcji i udziałów w podmiotach podporządkowanych	0	0
Nabycie inwestycyjnych aktywów finansowych	(221 514 329)	(277 496 167)
Pozostałe wydatki inwestycyjne	0	0
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	(1 969 466)	(1 438 083)

C. PRZEPLÝWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI FINANSOWEJ

w tysiącach zł	1.01.2015 - 31.12.2015	1.01.2014 - 31.12.2014
Wpływy z działalności finansowej	1 070 071	1 843 557
Zaciągnięcie kredytów długoterminowych	108 488	211 328
Emisja dłużnych papierów wartościowych	961 583	1 632 229
Zwiększenie stanu zobowiązań podporządkowanych	0	0
Wpływy z emisji akcji własnych oraz dopłat do kapitału	0	0
Pozostałe wpływy finansowe	0	0
Wydatki z tytułu działalności finansowej	(1 665 230)	(1 077 035)
Spłata kredytów długoterminowych	(108 094)	(198 968)
Wykup dłużnych papierów wartościowych	(1 532 681)	(581 565)
Zmniejszenie stanu zobowiązań podporządkowanych	0	0
Wydatki z tytułu kosztów emisji	0	0
Umorzenie akcji	0	0
Płatności dywidend i innych wypłat na rzecz właścicieli	0	(266 886)
Pozostałe wydatki finansowe	(24 455)	(29 616)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej	(595 159)	766 522

D. ZMIANA STANU ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH NETTO (A+B+C)	1 452 918	(1 354 304)
E. ŚRODKI PIENIĘŻNE NA POCZĄTEK OKRESU SPRAWOZDAWCZEGO	5 398 236	6 752 540
F. ŚRODKI PIENIĘŻNE NA KONIEC OKRESU SPRAWOZDAWCZEGO (D+E)	6 851 154	5 398 236

Dodatkowe informacje do rachunku przepływów środków pieniężnych zamieszczone są w punkcie 5 rozdziału 13 „Informacje uzupełniające”.

6. INFORMACJE OGÓLNE O EMITENCIE

Bank Millennium S.A. (Bank) jest ogólnopolskim, uniwersalnym bankiem oferującym swoje usługi wszystkim segmentom rynku poprzez sieć oddziałów i centrów korporacyjnych, sieci indywidualnych doradców i bankowość elektroniczną.

Bank, wpisany pod nr KRS 0000010186 do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy, XIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego ma swoją siedzibę na ul. Stanisława Żaryna 2 a w Warszawie.

Bank jest obecny na Giełdzie Papierów Wartościowych od 1992 r. i był pierwszym bankiem notowanym na warszawskim parkiecie.

Bank jest jednostką dominującą Grupy Kapitałowej Banku Millennium S.A. (Grupa), która zatrudnia ponad 5 900 pracowników, a podstawowymi przedmiotami jej działalności są działalność bankowa, leasingowa, faktoringowa, maklerska, kapitałowa oraz zarządzanie funduszami inwestycyjnymi.

Rada Nadzorcza i Zarząd Banku Millennium S.A. na dzień 31.12.2015 r.:

Skład osobowy Rady Nadzorczej według stanu na 31 grudnia 2015 był następujący:

- Bogusław Kott- Przewodniczący Rady Nadzorczej
- Nuno Manuel da Silva Amado - Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej,
- Dariusz Rosati - Wiceprzewodniczący i Sekretarz Rady Nadzorczej,
- Julianna Boniuk-Gorzelańczyk - Członek Rady Nadzorczej,
- Miguel de Campos Pereira de Bragança - Członek Rady Nadzorczej,
- Agnieszka Hryniewicz-Bieniek - Członek Rady Nadzorczej,
- Anna Jakubowski - Członek Rady Nadzorczej,
- Grzegorz Jędrys - Członek Rady Nadzorczej,
- David Harris Klingensmith - Członek Rady Nadzorczej,
- Andrzej Koźmiński - Członek Rady Nadzorczej,
- Miguel Maya Dias Pinheiro - Członek Rady Nadzorczej,
- Rui Manuel da Silva Teixeira - Członek Rady Nadzorczej.

Skład osobowy Zarządu Banku według stanu na 31 grudnia 2015 był następujący:

- Joao Nuno Lima Bras Jorge - Prezes Zarządu,
- Fernando Maria Cardoso Rodrigues Bicho - Wiceprezes Zarządu,
- Wojciech Haase - Członek Zarządu,
- Andrzej Gliński - Członek Zarządu,
- Maria Jose Henriques Barreto De Matos De Campos - Członek Zarządu,
- Michał Gajewski - Członek Zarządu.

7. POLITYKA RACHUNKOWOŚCI

1) OŚWIADCZENIE O ZGODNOŚCI Z MIĘDZYNARODOWYMI STANDARDAMI SPRAWOZDAWCZOŚCI FINANSOWEJ

Sprawozdanie finansowe Banku zostało przygotowane zgodnie z wymogami Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) w wersji zatwierdzonej przez Unię Europejską, a w zakresie nieuregulowanym powyższymi standardami zgodnie z wymogami ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2013 roku, poz. 330, późniejszymi zmianami) i wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych, jak również wymogami odnoszącymi się do emitentów papierów wartościowych dopuszczonych lub będących przedmiotem ubiegania się o dopuszczenie do obrotu na rynku oficjalnych notowań giełdowych. Przedmiotowe sprawozdanie finansowe wypełnia obowiązki informacyjne określone w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 19 października 2005 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych (Dz. U. z 2005 r., Nr 209).

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało zaakceptowane do publikacji przez Zarząd Banku w dniu 25 lutego 2016 r.

2) STANDARDY I INTERPRETACJE PRZYJĘTE W ROKU 2015 ORAZ NIEOBOWIĄZUJĄCE NA DZIEŃ BILANSOWY

Zastosowane nowe i zmienione standardy i interpretacje

W niniejszym sprawozdaniu finansowym zastosowano po raz pierwszy następujące nowe i zmienione standardy i interpretacje, które weszły w życie od 1 stycznia 2015 r.:

Poprawki do MSSF 2011-2013

Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości opublikowała w grudniu 2013 r. "Poprawki do MSSF 2011-2013", które zmieniają 4 standardy. Poprawki zawierają zmiany w prezentacji, ujmowaniu oraz wycenie oraz zawierają zmiany terminologiczne i edycyjne.

KIMSF 21 „Podatki i opłaty”

Interpretacja wyjaśnia ujmowanie księgowe zobowiązań do zapłaty opłat i podatków, które nie są podatkami dochodowymi. Zdarzeniem obligującym jest zdarzenie określone w przepisach prawa powodujące konieczność zapłaty podatku bądź opłaty. Sam fakt, że jednostka będzie kontynuować działalność w kolejnym okresie, lub sporządza sprawozdanie zgodnie z zasadą kontynuacji działalności, nie tworzy konieczności rozpoznania zobowiązania. Te same zasady rozpoznawania zobowiązania dotyczą sprawozdań rocznych i sprawozdań śródrocznych. Zastosowanie interpretacji do zobowiązań z tytułu praw do emisji jest opcjonalne.

Opublikowane standardy i interpretacje, które jeszcze nie obowiązują i nie zostały wcześniej zastosowane przez Bank

W niniejszym sprawozdaniu finansowym Bank nie zdecydował o wcześniejszym zastosowaniu następujących opublikowanych standardów, interpretacji lub poprawek do istniejących standardów przed ich datą wejścia w życie:

MSSF 16 „Leasing”

MSSF 16 „Leasing” został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 13 stycznia 2016 r. i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 r. lub po tej dacie.

Nowy standard ustanawia zasady ujęcia, wyceny, prezentacji oraz ujawnień dotyczących leasingu. Wszystkie transakcje leasingu skutkują uzyskaniem przez leasingobiorcę prawa do użytkowania aktywa oraz zobowiązania z tytułu obowiązku zapłaty. Tym samym, MSSF 16 znosi klasyfikację leasingu operacyjnego i leasingu finansowego zgodnie z MSR 17 i wprowadza jeden model dla ujęcia księgowego leasingu przez leasingobiorcę. Leasingobiorca będzie zobowiązany ująć: (a) aktywa i zobowiązania dla wszystkich transakcji leasingu zawartych na okres powyżej 12 miesięcy, za wyjątkiem sytuacji, gdy dane aktywo jest niskiej wartości; oraz (b) amortyzację leasingowanego aktywa odrębnie od odsetek od zobowiązania leasingowego w sprawozdaniu z wyników.

MSSF 16 w znaczącej części powtarza regulacje z MSR 17 dotyczące ujęcia księgowego leasingu przez leasingodawcę. W konsekwencji, leasingodawca kontynuuje klasyfikację w podziale na leasing operacyjny i leasing finansowy oraz odpowiednio różnicuje ujęcie księgowe.

Wpływ zastosowania nowych zasad przez Grupę, nie został jeszcze oszacowany.

Na dzień sporządzenia niniejszego skonsolidowanego sprawozdania finansowego, MSSF 16 nie został jeszcze zatwierdzony przez Unię Europejską.

MSSF 9 „Instrumenty finansowe”

MSSF 9 zastępuje MSR 39. Standard obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 r. lub po tej dacie.

Aktywa finansowe będą musiały zostać zakwalifikowane do jednej z trzech kategorii: wyceniane zamortyzowanym kosztem, wyceniane do wartości godziwej przez sprawozdanie z całkowitych dochodów oraz wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Klasyfikacja jest dokonywana na moment początkowego ujęcia i uzależniona jest od przyjętego przez jednostkę modelu zarządzania instrumentami finansowymi oraz charakterystyki umownych przepływów pieniężnych z tych instrumentów.

MSSF 9 wprowadza nowy model w zakresie ustalania odpisów aktualizujących - model oczekiwanych strat kredytowych.

Większość wymogów MSR 39 w zakresie klasyfikacji i wyceny zobowiązań finansowych została przeniesiona do MSSF 9 w niezmiennym kształcie. Kluczową zmianą jest nałożony na jednostki wymóg prezentowania w innych całkowitych dochodach skutków zmian własnego ryzyka kredytowego z tytułu zobowiązań finansowych wyznaczonych do wyceny w wartości godziwej przez wynik finansowy.

W zakresie rachunkowości zabezpieczeń zmiany miały na celu ściślej dopasować rachunkowość zabezpieczeń do zarządzania ryzykiem.

Bank dokonał analizy nowego standardu. Najważniejsze zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9 będą skutkowały zmianami klasyfikacji i sposobu wyceny aktywów finansowych, w tym również metodologii kalkulacji utraty wartości. Mając na uwadze skalę możliwych zmian, rzeczywisty wpływ zastosowania nowych zasad przez Bank w chwili obecnej nie jest jeszcze możliwy do oszacowania.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego, MSSF 9 nie został jeszcze zatwierdzony przez Unię Europejską.

Plany określonych świadczeń: Składki pracowników - Zmiany do MSR 19

Zmiany do MSR 19 „Świadczenia pracownicze” zostały opublikowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości w listopadzie 2013 r. i obowiązują dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 lutego 2015 r. lub po tej dacie.

Zmiany pozwalają na rozpoznawanie składek wnoszonych przez pracowników jako zmniejszenie kosztów zatrudnienia w okresie, w którym praca jest wykonywana przez pracownika, zamiast przypisywać składki do okresów pracy, jeżeli kwota składki pracownika jest niezależna od stażu pracy.

Bank ocenia, że zastosowanie standardu nie będzie miało istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.

Poprawki do MSSF 2010-2012

Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości opublikowała w grudniu 2013 r. „Poprawki do MSSF 2010-2012”, które zmieniają 7 standardów. Poprawki zawierają zmiany w prezentacji, ujmowaniu, wycenie oraz zawierają zmiany terminologiczne i edycyjne. Zmiany obowiązują w większości dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 lutego 2015r. lub po tej dacie.

Bank ocenia, że zastosowanie standardów nie będzie miało istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.

MSSF 14 „Regulacyjne rozliczenia międzyokresowe”

MSSF 14 obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2016 r. lub po tej dacie. Standard ten pozwala jednostkom, które sporządzają sprawozdanie finansowe zgodnie z MSSF po raz pierwszy, do ujmowania kwot wynikających z działalności o regulowanych cenach, zgodnie z dotychczas stosowanymi zasadami rachunkowości. Dla poprawienia porównywalności z jednostkami, które stosują już MSSF i nie wykazują takich kwot, zgodnie z opublikowanym MSSF 14 kwoty wynikające z działalności o regulowanych cenach, powinny podlegać prezentacji w odrębnej pozycji zarówno w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jak i w rachunku zysków i strat oraz sprawozdaniu z innych całkowitych dochodów.

Bank ocenia, że zastosowanie standardów nie będzie miało wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego, MSSF 14 nie został jeszcze zatwierdzony przez Unię Europejską.

Zmiany do MSSF 11 dot. nabycia udziału we wspólnej działalności

Niniejsza zmiana do MSSF 11 wymaga od inwestora w przypadku, gdy nabywa on udział we wspólnej działalności będącej biznesem w rozumieniu definicji zawartej w MSSF 3 stosowania do nabycia swojego udziału zasad dotyczących rachunkowości połączeń biznesów zgodnie z MSSF 3 oraz zasad wynikających z innych standardów, chyba że są one sprzeczne z wytycznymi zawartymi w MSSF 11.

Zmiana obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z 1 stycznia 2016 r.

Bank ocenia, że zastosowanie standardu nie będzie miało istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.

Zmiany do MSR 16 i MSR 38 dot. amortyzacji

Zmiany precyzują, że stosowanie metody amortyzacji bazującej na przychodach nie jest właściwe, ponieważ przychody generowane w działalności, która wykorzystuje dane aktywa odzwierciedlają również czynniki inne niż konsumpcja korzyści ekonomicznych z danego aktywa.

Zmiana obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się z 1 stycznia 2016 r.

Bank ocenia, że zastosowanie standardu nie będzie miało istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.

MSSF 15 „Przychody z umów z klientami”

MSSF 15 „Przychody z umów z klientami” został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 28 maja 2014 r. i obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 r. lub po tej dacie.

Zasady przewidziane w MSSF 15 dotyczyć będą wszystkich umów skutkujących przychodami. Fundamentalną zasadą nowego standardu jest ujmowanie przychodów w momencie transferu towarów lub usług na rzecz klienta, w wysokości ceny transakcyjnej. Wszelkie towary lub usługi sprzedawane w pakietach, które da się wyodrębnić w ramach pakietu, należy ujmować oddzielnie, ponadto wszelkie upusty i rabaty dotyczące ceny transakcyjnej należy co do zasady alokować do poszczególnych elementów pakietu. W przypadku, gdy wysokość przychodu jest zmienna, kwoty zmienne są zaliczane do przychodów, o ile istnieje duże prawdopodobieństwo, że w przyszłości nie nastąpi odwrócenie ujęcia przychodu w wyniku przeszacowania wartości. Ponadto, zgodnie z MSSF 15 koszty poniesione w celu pozyskania i zabezpieczenia kontraktu z klientem należy aktywować i rozliczać w czasie przez okres konsumowania korzyści z tego kontraktu.

Rzeczywisty wpływ zastosowania nowych zasad przez Bank, w chwili obecnej nie jest jeszcze możliwy do oszacowania.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego, MSSF 15 nie został jeszcze zatwierdzony przez Unię Europejską.

Zmiany do MSR 27 dot. metody praw własności w jednostkowych sprawozdaniach finansowych

Zmiana MSR 27 umożliwi stosowanie metody praw własności jako jednej z opcjonalnych metod ujmowania inwestycji w jednostkach zależnych, współkontrolowanych i stowarzyszonych w jednostkowym sprawozdaniu finansowym.

Zmiany zostały opublikowane 12 sierpnia 2014 r. i obowiązują dla okresów rocznych rozpoczynających się z 1 stycznia 2016 r. lub po tej dacie.

Bank ocenia, że zastosowanie standardu nie będzie miało istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.

Zmiany do MSSF 10 i MSR 28 dot. sprzedaży lub wniesienia aktywów pomiędzy inwestorem a jego jednostkami stowarzyszonymi lub wspólnymi przedsięwzięciami

Zmiany rozwiązują problem aktualnej niespójności pomiędzy MSSF 10 a MSR 28. Ujęcie księgowe zależy od tego, czy aktywa niepieniężne sprzedane lub wniesione do jednostki stowarzyszonej lub wspólnego przedsięwzięcia stanowią „biznes” (ang. business).

W przypadku, gdy aktywa niepieniężne stanowią „biznes”, inwestor wykaże pełny zysk lub stratę na transakcji. Jeżeli zaś aktywa nie spełniają definicji biznesu, inwestor ujmuje zysk lub stratę z wyłączeniem części stanowiącej udziały innych inwestorów.

Zmiany zostały opublikowane 11 września 2014 r., ale data obowiązywania nie została jeszcze ustalona.

Bank ocenia, że zastosowanie standardu nie będzie miało istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.

Na dzień sporządzenia niniejszego sprawozdania finansowego, zmiany te nie zostały jeszcze zatwierdzona przez Unię Europejską.

Poprawki do MSSF 2012-2014

Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości opublikowała we wrześniu 2014 r. "Poprawki do MSSF 2012-2014", które zmieniają 4 standardy: MSSF 5, MSSF 7, MSR 19 i MSR 34. Zmiany obowiązują dla okresów rocznych rozpoczynających się z dniem 1 stycznia 2016 r.

Bank ocenia, że zastosowanie standardów nie będzie miało istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.

Zmiany do MSR 16 i MSR 41 dot. upraw roślinnych

Niniejsze zmiany nie dotyczą działalności prowadzonej przez Bank.

Zmiany do MSR 1

W grudniu 2014 r., w ramach prac związanych z tzw. inicjatywą dotyczącą ujawniania informacji, Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości opublikowała poprawkę do MSR 1. Celem opublikowanej zmiany jest wyjaśnienie koncepcji istotności oraz wyjaśnienie, że jeżeli jednostka uzna, że dane informacje są nieistotne, wówczas nie powinna ich ujawniać nawet, jeżeli takie ujawnienie jest co do zasady wymagane przez inny MSSF. W zmienionym MSR 1 wyjaśniono, że pozycje prezentowane w sprawozdaniu finansowym mogą być agregowane bądź dezagregowane w zależności od ich istotności.

Zmiany obowiązują dla okresów rocznych rozpoczynających się z 1 stycznia 2016 r. lub po tej dacie.

Bank ocenia, że zastosowanie standardu nie będzie miało istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.

Zmiany do MSSF 10, MSSF 12 i MSR 28 dot. wyłączenia z konsolidacji jednostek inwestycyjnych

W grudniu 2014 r. Rada Międzynarodowych Standardów Rachunkowości opublikowała tzw. poprawkę o ograniczonym zakresie.

Standard wyjaśnia, że jednostka powinna wyceniać w wartości godziwej przez wynik finansowy wszystkie swoje jednostki zależne, które są jednostkami inwestycyjnymi. Ponadto doprecyzowano, że zwolnienie ze sporządzania skonsolidowanego sprawozdania finansowego ma zastosowanie jeżeli jednostka dominująca wyższego stopnia sporządza dostępne publicznie sprawozdania finansowe dotyczy niezależnie od tego czy jednostki zależne są konsolidowane, czy też wyceniane według wartości godziwej przez wynik finansowy zgodnie z MSSF 10 w sprawozdaniu jednostki dominującej najwyższego lub wyższego szczebla.

Zmiany obowiązują dla okresów rocznych rozpoczynających się z 1 stycznia 2016 r. lub po tej dacie.

Zastosowanie standardu nie będzie miało istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.

3) PRZYJĘTE ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Podstawy sporządzenia sprawozdania finansowego

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone za rok obrotowy od 1 stycznia 2015 roku do 31 grudnia 2015, w oparciu o założenie kontynuowania przez Bank działalności gospodarczej w nie zmniejszonym istotnie zakresie, w okresie nie krótszym niż rok od dnia bilansowego.

Sprawozdanie zostało sporządzone w złotych polskich, a wszystkie wartości, o ile nie wskazano inaczej, zostały podane w tysiącach złotych (tys. zł).

W sprawozdaniu zastosowano koncepcję wartości godziwej dla aktywów finansowych i zobowiązań finansowych wycenianych według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym instrumentów pochodnych oraz aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, za wyjątkiem tych, dla których nie można wiarygodnie ustalić wartości godziwej. Pozostałe składniki aktywów finansowych i zobowiązań finansowych (w tym kredyty i pożyczki) wykazywane są w wartości zamortyzowanego kosztu ustalonego przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości lub cenie nabycia pomniejszonej o odpisy z tytułu utraty wartości.

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF, w brzmieniu przyjętym przez UE, wymaga od kierownictwa dokonania subiektywnych ocen, estymacji i przyjęcia założeń, które wpływają na stosowane zasady rachunkowości oraz na prezentowane kwoty aktywów i pasywów oraz przychodów i kosztów. Za wybór, stosowanie, rozwój i sprawdzenie trafności przyjętych estymacji odpowiada jednostka merytoryczna Banku, przyjęte założenia są następnie zatwierdzane przez kierownictwo Banku. Szacunki i założenia dokonywane są w oparciu o dostępne dane historyczne oraz szereg innych czynników, które są uważane za właściwe w danych warunkach. Wyniki tworzą podstawę do dokonywania szacunków odnośnie wartości bilansowych aktywów i pasywów, których nie da się określić w jednoznaczny sposób na podstawie innych źródeł. Wyniki rzeczywiste mogą się różnić od wartości szacunkowych.

Zgodność rzeczywistych wyników i dokonanych szacunków i założeń jest weryfikowana na bieżąco. Korekty w szacunkach są rozpoznawane w okresie, w którym dokonano zmiany szacunku pod warunkiem, że korekta dotyczy tylko tego okresu lub w okresie, w którym dokonano zmiany i okresach przyszłych, jeśli korekta wpływa zarówno na bieżący jak i przeszłe okresy.

Poniżej prezentowane zasady rachunkowości zostały zastosowane do wszystkich okresów sprawozdawczych zaprezentowanych w jednostkowym sprawozdaniu finansowym.

Waluta funkcjonalna oraz waluta prezentacji

Waluta funkcjonalna i waluta prezentacji

Pozycje zawarte w sprawozdaniu finansowym wycenia się w walucie podstawowego środowiska gospodarczego, w którym dana jednostka prowadzi działalność („waluta funkcjonalna”). Sprawozdanie finansowe Banku prezentowane jest w złotych, które są walutą funkcjonalną i walutą prezentacji Banku.

Transakcje i salda

Transakcje wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Zyski i straty kursowe z tytułu rozliczenia tych transakcji oraz wyceny bilansowej aktywów i zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych ujmuje się w Rachunku zysków i strat.

Różnice kursowe z tytułu pozycji pieniężnych, zarówno tych wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat, jak i klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży lub utrzymywane do terminu zapadalności, są wykazywane w Rachunku zysków i strat.

Różnice kursowe z tytułu pozycji niepieniężnych wycenianych do wartości godziwej przez wynik finansowy są wykazywane w Rachunku zysków i strat, natomiast różnice kursowe z tytułu pozycji niepieniężnych klasyfikowanych jako dostępnych do sprzedaży są wykazywane w Innych składnikach całkowitych dochodów.

Zastosowanie szacunków w związku ze stosowanymi zasadami rachunkowości

Sporządzenie sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF wymaga dokonania przez Bank pewnych szacunków oraz przyjęcia pewnych założeń, które mają wpływ na kwoty prezentowane w sprawozdaniu finansowym. Szacunki i założenia, które podlegają ciągłej ocenie przez kierownictwo Banku, oparte są o doświadczenia historyczne i inne czynniki, w tym oczekiwania co do przyszłych zdarzeń, które w danej sytuacji wydają się uzasadnione. Mimo, że szacunki te opierają się na najlepszej wiedzy dotyczącej warunków bieżących i działań, które Bank podejmuje, rzeczywiste rezultaty mogą się od tych szacunków różnić. Poniżej przedstawiono najistotniejsze obszary dla których Bank dokonuje oszacowań:

- Utrata wartości kredytów i pożyczek

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia, czy istnieją obiektywne dowody utraty wartości danego składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Bank ocenia czy istnieją dane/przestanki wskazujące na możliwe do wiarygodnego zmierzenia zmniejszenie szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych dotyczących portfela kredytowego, zanim zmniejszenie to będzie można przyporządkować do konkretnego kredytu w celu oszacowania utraty wartości. Szacunki mogą uwzględniać możliwe do zaobserwowania dane wskazujące na wystąpienie niekorzystnej zmiany sytuacji płatniczej kredytobiorców należących do określonej grupy lub sytuacji gospodarczej w danym kraju lub jego części, co ma związek z problemami występującymi w tej grupie aktywów. Historyczne parametry strat są korygowane na podstawie danych pochodzących z bieżących obserwacji w celu uwzględnienia wpływu aktualnych czynników rynkowych, które nie miały miejsca w okresie, którego dotyczą obserwacje historyczne, oraz wyłączenia skutków okoliczności, które miały miejsce w okresie historycznym, a które nie zachodzą obecnie. Metodologia i założenia, na podstawie których określa się szacunkowe kwoty przepływów pieniężnych i okresy, w których one nastąpią, są poddawane regularnym przeglądom w celu zmniejszenia różnic pomiędzy szacunkową a rzeczywistą wielkością strat.

Wpływ zwiększenia/zmniejszenia przepływów pieniężnych dla kredytów z rozpoznaną utratą wartości lub zmiany dowolnego z parametrów PI lub LGI dla portfela IBNR na koniec 2015 r. dla Banku przedstawia poniższe zestawienie (w mln PLN):

Rodzaj analizy	Zmiana wartości odpisów w przypadku:	
	Scenariusza 1 (poprawa o 10%)	Scenariusza 2 (pogorszenie o 10%)
1. Analiza indywidualna (Impaired)	-25,50	29,45
a) Zmiana przepływów pieniężnych z działalności gospodarczej dłużników	-5,96	6,84
b) Zmiana przepływów pieniężnych z zabezpieczenia	-19,54	22,61
2. Analiza kolektywna	-81,90	76,51
a) Zmiana parametru LGI (Impaired)	-69,57	64,18
b) Zmiana parametru LGI lub PI (IBNR)	-12,33	12,33
Łącznie Bank	-107,40	105,96

- Wartość godziwa instrumentów finansowych

Wartość godziwą instrumentów finansowych nienotowanych na aktywnych rynkach ustala się stosując techniki wyceny zgodnie ze stosowaną przez Bank polityką rachunkowości. Dla instrumentów pochodnych o charakterze nieopcynym oraz dłużnych papierów wartościowych stosowane są modele bazujące na zdyskontowanych przepływach pieniężnych. Dla instrumentów pochodnych o charakterze opcynym stosuje się modele wyceny opcji. Wszystkie modele są zatwierdzane przed użyciem, a także kalibrowane w celu zapewnienia, że otrzymane wyniki odzwierciedlają rzeczywisty poziom wartości godziwej wycenianych instrumentów. W miarę możliwości w modelach wykorzystywane są wyłącznie dane możliwe do zaobserwowania, pochodzące z aktywnego rynku.

W przypadku braku pochodzących z aktywnego rynku parametrów wyceny, wartość godziwa jest określana w oparciu o zastosowanie technik wyceny wykorzystujących szacunkowe parametry wsadowe.

Bank wycenia instrumenty finansowe stosując poniższe metody wyceny w następującej hierarchicznej kolejności:

- Ceny kwotowane na aktywnym rynku identycznych instrumentów dla następujących instrumentów finansowych:
Dłużne papiery skarbowe statokuponowe i zerokuponowe oraz zmiennoprocentowe;
- Techniki wyceny w oparciu o parametry pochodzące z rynku dla następujących instrumentów finansowych:
Dłużne papiery skarbowe zmiennoprocentowe,
Instrumenty pochodne:
 - FRA, IRS, CIRS,
 - FX Swap, FX Forward,
 - Instrumenty pochodne wbudowane,*Bony emitowane przez Bank Centralny;*
- Techniki wyceny z wykorzystaniem istotnych parametrów niepochodzących z rynku:
Dłużne papiery wartościowe pozostałych emitentów (np. gminy),
Instrumenty pochodne:
 - Opcje walutowe nabyte przez Bank,
 - Opcje na indeksy nabyte/wystawione przez Bank.

Do wyceny instrumentów pochodnych Bank stosuje komponent ryzyka kredytowego uwzględniający zarówno ryzyko kontrahenta (korekta wartości kredytowej, z ang. credit value adjustment - CVA) jak i ryzyko własne Banku (korekta wartości debetowej, z ang. debit value adjustment - DVA). Bank ocenia, że wpływ nieobserwowalnych danych wejściowych związanych ze stosowaniem tego komponentu na proces ustalania wartości godziwej jest nieistotny.

- Utrata wartości innych aktywów trwałych

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy nastąpiła utrata wartości składników aktywów trwałych. W przypadku zidentyfikowania takiej przesłanki, Bank dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej. Oszacowanie wartości użytkowej składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne) wiąże się, między innymi, z przyjęciem założeń w zakresie szacunków co do kwot, terminów przyszłych przepływów pieniężnych, które Bank może uzyskać z tytułu danego składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne). Szacując wartość godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży Bank opiera się na dostępnych danych rynkowych na ten temat lub wycenach sporządzonych przez niezależnych rzeczoznawców.

- Inne wartości szacunkowe

Rezerwa na odprawy emerytalne wyliczana jest metodą aktuarialną przez niezależnego aktuarium jako wartość obecna przyszłych zobowiązań Banku wobec pracowników według stanu zatrudnienia i płac na dzień aktualizacji. Rezerwa na odprawy emerytalne podlega aktualizacji na bazie rocznej. Wyliczenie rezerw jest oparte na szeregu założeń, zarówno co do warunków makroekonomicznych jak i założeń dotyczących rotacji pracowników, ryzyka śmierci i innych.

W odniesieniu do świadczeń pracowniczych, takich jak premie dla wyższej kadry kierowniczej, premie dla pracowników, Zarząd Banku dokonuje szacunków wysokości świadczeń na dzień bilansowy. Ostateczna kwota przedmiotowych świadczeń pracowniczych jest ustalana decyzją Komitetu Personalnego Zarządu Banku lub Komitetu Personalnego Rady Nadzorczej Banku.

Aktywa i zobowiązania finansowe

Klasyfikacja

Bank dokonuje podziału instrumentów finansowych objętych zakresem MSR 39 zgodnie z następującymi kategoriami: instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat, inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności, pożyczki i należności, aktywa finansowe dostępne do sprzedaży, pozostałe zobowiązania finansowe. O klasyfikacji instrumentów finansowych decydują osoby odpowiedzialne merytorycznie w momencie ich początkowego ujęcia.

- Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat

Do tej kategorii są zaliczane składniki aktywów lub zobowiązań finansowych, które są kwalifikowane jako przeznaczone do obrotu, (to znaczy te, które zostały nabyte lub zaciągnięte w celu odsprzedaży w krótkim terminie, są częścią portfela określonych instrumentów finansowych, którymi Bank zarządza łącznie w celu generowania krótkoterminowych zysków lub stanowią instrumenty pochodne, poza instrumentami pochodnymi będącymi gwarancjami finansowymi oraz tymi, które zostały wyznaczone i spełniają definicję efektywnego instrumentu zabezpieczającego), lub przy początkowym ujęciu zostały wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat.

Wyznaczenie takie może mieć miejsce tylko wówczas gdy: (i) wyznaczony składnik aktywów lub zobowiązań finansowych jest instrumentem łącznym zawierającym jeden lub więcej wbudowanych instrumentów pochodnych kwalifikujących się do odrębnego ich ujmowania, przy czym wbudowany instrument pochodny nie może zmieniać znacząco przepływów pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej lub wydzielenie instrumentu pochodnego jest zabronione; (ii) zastosowanie takiej kwalifikacji aktywa lub zobowiązania eliminuje lub znacząco zmniejsza niespójność w zakresie wyceny lub ujmowania (tzw. niedopasowanie księgowo na skutek innego sposobu wyceny aktywów lub zobowiązań lub odmiennego ujmowania związanych z nimi zysków lub strat); (iii) grupa aktywów lub zobowiązań finansowych lub obu tych kategorii jest odpowiednio zarządzana, a jej wyniki oceniane w oparciu o wartość godziwą, zgodnie z udokumentowanymi zasadami zarządzania ryzykiem lub strategią inwestycyjną Banku.

- Inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności

Są to aktywa finansowe, za wyjątkiem instrumentów pochodnych, o ustalonych przepływach pieniężnych i terminie wymagalności, które Bank ma zamiar i możliwość utrzymywać do terminu zapadalności, inne niż 1) wyznaczone przy początkowym ujęciu przez Bank jako wyceniane w wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat, 2) wyznaczone jako dostępne do sprzedaży, 3) spełniające definicję pożyczek i należności. Inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności nie mogą być przeklasyfikowane do innych kategorii instrumentów finansowych lub sprzedawane. Bank nie może klasyfikować żadnych aktywów finansowych jako utrzymywane do terminu zapadalności przez okres 2 lat (a istniejące musi przenieść do grupy dostępne do sprzedaży) w przypadku, gdy zaistniała sprzedaż lub reklasyfikacja składnika portfela aktywów finansowych utrzymywanych do terminu zapadalności, jeżeli zdarzenie to dotyczyło więcej niż nieznaczącej części portfela. Nie dotyczy to sytuacji jeżeli zdarzenie sprzedaży lub reklasyfikacji, o którym mowa powyżej, nastąpiło na tyle blisko terminu wymagalności (wykupu), że zmiany rynkowych stóp procentowych nie miałyby istotnego wpływu na wartość godziwą składnika aktywów finansowych, zdarzenie nastąpiło po odzyskaniu przez jednostkę zasadniczej części kwoty nominatu, lub zdarzenie nastąpiło w efekcie niemożliwego do przewidzenia przez Bank jednostkowego, niepowtarzalnego, nie poddającego się kontroli Banku zdarzenia.

- Pożyczki i należności

Do kategorii tej zalicza się aktywa finansowe nie będące instrumentami pochodnymi o ustalonych lub możliwych do określenia płatnościach, które nie są kwotowane na aktywnym rynku, inne niż 1) aktywa finansowe, które zostały zaklasyfikowane jako wyceniane w wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat, 2) aktywa finansowe wyznaczone przez jednostkę jako dostępne do sprzedaży, 3) aktywa finansowe, których posiadacz może nie odzyskać zasadniczo pełnej kwoty inwestycji początkowej z innego powodu niż pogorszenie obsługi kredytowej. Należności powstałe w związku z faktoringiem bez regresu zostały wykazane jako Skupione wierzytelności.

- Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

Kategorię tą stanowią aktywa finansowe nie będące instrumentami pochodnymi, które zostały wyznaczone jako dostępne do sprzedaży lub nie zostały zaklasyfikowane jako: pożyczki i należności, inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności, aktywa finansowe wyceniane w wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat, oraz nie są inwestycjami kapitałowymi w podmiotach zależnych i stowarzyszonych.

- Pozostałe zobowiązania finansowe

Jako pozostałe zobowiązania finansowe Bank klasyfikuje wszystkie zobowiązania finansowe nie zaliczone do kategorii instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat, w tym w szczególności depozyty przyjęte oraz pożyczki otrzymane.

Ujmowanie instrumentów finansowych w bilansie

Bank ujmuje składnik aktywów lub zobowiązanie finansowe w bilansie, gdy staje się stroną umowy tego instrumentu. Standaryzowane transakcje kupna i sprzedaży aktywów finansowych ujmowane są w dniu zawarcia transakcji.

Wszystkie instrumenty finansowe w momencie początkowego ujęcia są wyceniane do wartości godziwej skorygowanej, w przypadku instrumentów finansowych innych niż klasyfikowane jako wyceniane do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat, o koszty transakcji, które mogą być przypisane bezpośrednio do nabycia lub emisji składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego.

Zaprzestanie ujmowania instrumentów finansowych w bilansie

Składnik aktywów finansowych jest wyłączany z bilansu Banku w momencie, kiedy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych z nim związanych lub, kiedy Bank przenosi składnik aktywów finansowych na podmiot trzeci. Przeniesienie to ma miejsce wtedy, gdy Bank:

- przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub
- zatrzymuje umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów, ale przyjmuje umowny obowiązek przekazania tych przepływów jednostce spoza Banku.

Przenosząc składnik aktywów finansowych Bank ocenia, w jakim stopniu zachowuje ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. W tym przypadku:

- jeżeli Bank przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych to wyłącza składnik aktywów finansowych z bilansu,
- jeżeli Bank zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych to w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów finansowych w bilansie,
- jeżeli Bank nie przenosi ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych to Bank ustala, czy zachował kontrolę nad tym składnikiem aktywów finansowych. W przypadku zachowania kontroli składnik aktywów finansowych jest ujmowany w bilansie w zakresie, w jakim Bank utrzymuje zaangażowanie.

Bank wyłącza ze swojego bilansu zobowiązanie finansowe (lub jego część), gdy obowiązek określony w umowie został wypłacony, umorzony lub wygaś.

Wycena instrumentów finansowych po ujęciu początkowym w bilansie

Po początkowym ujęciu instrumenty finansowe wyceniane są następująco:

- Instrumenty finansowe wyceniane w wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat

Instrumenty te są wyceniane do wartości godziwej a zmiany wartości odnoszone są bezpośrednio na Rachunek zysków i strat Banku.

- Inwestycje utrzymywane do terminu zapadalności oraz pożyczki i należności

Ta kategoria instrumentów finansowych wyceniana jest zgodnie z metodologią zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej. Utrata wartości odnoszona jest na wynik finansowy.

- **Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży**
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży Bank wycenia do wartości godziwej. Zyski i straty wynikające ze zmiany wartości godziwej aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży są ujmowane w Innych składnikach całkowitych dochodów do momentu wyłączenia składnika aktywów z bilansu (kiedy to skumulowany zysk/strata są ujmowane w Rachunku zysków i strat).
Odsetki naliczane według efektywnej stopy procentowej od aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży są ujmowane w przychodach odsetkowych.
Jeżeli występują obiektywne przesłanki, iż nastąpiła utrata wartości tego składnika aktywów to Bank rozpoznaje odpis aktualizujący w sposób opisany w punkcie **Utrata wartości aktywów finansowych**.
- **Pozostałe zobowiązania finansowe**
Instrumenty finansowe stanowiące pozostałe zobowiązania finansowe są wyceniane według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.
Wycena do wartości godziwej opiera się w pierwszej kolejności na bieżących cenach kupna danego instrumentu na aktywnym rynku. W przypadku, gdy wyceniany instrument nie jest notowany na aktywnym rynku, Bank ustala wartość godziwą przy zastosowaniu technik wyceny. Obejmują one wykorzystanie niedawno przeprowadzonych na normalnych zasadach rynkowych transakcji, odwołanie się do innych instrumentów, analizę zdyskontowanych przepływów pieniężnych oraz modele wyceny opcji oraz inne metody wyceny powszechnie stosowane przez uczestników rynku.

Inwestycje kapitałowe w podmiotach zależnych i stowarzyszonych

Jednostki zależne

Jednostki zależne są to wszelkie podmioty (w tym jednostki specjalnego przeznaczenia) kontrolowane przez Bank, w stosunku do których posiada ona prawa do wpływania na wyniki finansowe uzyskiwane przez jednostkę (władza), z tytułu swego zaangażowania w jednostkę podlega ekspozycji na zmienne wyniki finansowe lub posiada prawa do tych wyników oraz posiada możliwość wykorzystania władzy do wywierania wpływu na wysokość przypisanych mu wyników finansowych związanych z zaangażowaniem w tę jednostkę. Przy dokonywaniu oceny czy Bank posiada władzę nad daną jednostką uwzględnia się między innymi istnienie i wpływ potencjalnych praw głosu, które w danej chwili można zrealizować lub zamienić.

Jednostki stowarzyszone

Jednostki stowarzyszone to wszelkie jednostki, na które Bank wywiera znaczący wpływ, lecz których nie kontroluje, co zwykle towarzyszy posiadaniu od 20% do 50% ogólnej liczby głosów w organach stanowiących. Znaczący wpływ jest definiowany jako prawo do uczestnictwa w podejmowaniu decyzji na temat polityki operacyjnej i finansowej jednostki gospodarczej nie mające charakteru sprawowania kontroli lub współkontroli nad polityką tej jednostki.

Inwestycje w jednostki zależne i stowarzyszone są ujmowane według kosztu nabycia (na mocy MSR 27) pomniejszonego o ewentualne odpisy z tytułu utraty wartości wyliczone zgodnie z MSR 36 i ujmowane w rachunku zysków i strat. Wypłata dywidendy nie ma odzwierciedlenia w bilansowej wartości inwestycji, wpływa wyłącznie na rachunek zysków i strat i ujmowana jest w pozycji „przychody z tytułu dywidend”.

Rachunkowość zabezpieczeń i instrumenty pochodne

Wycena do wartości godziwej

Pochodne instrumenty finansowe wykazywane są w wartości godziwej począwszy od dnia zawarcia transakcji. Wartość godziwą ustala się w oparciu o notowania instrumentów na aktywnych rynkach, w tym w oparciu o ceny niedawno zawartych transakcji. Rynek jest uważany za aktywny, gdy kwotowane ceny instrumentów są regularnie dostępne i wynikają z rzeczywistych transakcji zawieranych na tym rynku oraz reprezentują poziom, po którym Bank mógłby zawrzeć takie transakcje. W przypadku, gdy rynek instrumentów nie jest aktywny, Bank określa wartość godziwą z wykorzystaniem technik wyceny, w tym modeli bazujących na zdyskontowanych przepływach pieniężnych oraz modeli wyceny opcji. Stosowane przez Bank techniki wyceny oparte są o maksymalne wykorzystanie danych wsadowych pochodzących z aktywnego rynku, takich jak stopy procentowe, kursy walutowe oraz zmienności implikowane. W przypadku braku danych wsadowych pochodzących z aktywnego rynku, Bank wykorzystuje w technikach wyceny własne szacunki parametrów wyceny w oparciu o swoją najlepszą wiedzę i doświadczenie. Dodatkowym elementem wyceny instrumentów pochodnych jest komponent ryzyka kredytowego uwzględniający zarówno ryzyko kontrahenta (korekta wartości kredytowej, z ang. credit value adjustment - CVA) jak i ryzyko własne Banku (korekta wartości debetowej, z ang. debit value adjustment - DVA).

Ujmowanie wbudowanych instrumentów pochodnych

Bank wydziela i ujmuje w bilansie wbudowane instrumenty pochodne będące składnikiem instrumentów hybrydowych. Instrument hybrydowy zawiera umowę zasadniczą (niebędącą instrumentem pochodnym) oraz wbudowany instrument pochodny, który w oparciu o określoną stopę procentową, cenę instrumentu finansowego, cenę towaru, kurs waluty, indeks cen lub stóp lub inną zmienną modyfikuje część lub całość przepływów pieniężnych wynikających z umowy zasadniczej.

Spełniające określone niżej warunki, wbudowane instrumenty pochodne traktuje się jako odrębne instrumenty pochodne. Instrumenty te są wyceniane według wartości godziwej, a ich zmiany wartości godziwej wykazuje się w rachunku zysków i strat. Wbudowane instrumenty pochodne ujmuje się i wycenia odrębnie od umowy zasadniczej w przypadku łącznego zaistnienia następujących warunków:

- cechy ekonomiczne wbudowanego instrumentu pochodnego oraz ryzyko z nim związane nie są ściśle powiązane z cechami ekonomicznymi umowy zasadniczej i ryzykami z niej wynikającymi,
- samodzielny instrument o takich samych warunkach umownych jak wbudowany instrument pochodny spełniałby definicję instrumentu pochodnego, oraz
- hybrydowy (łączny) instrument finansowy nie jest zaliczany do instrumentów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Sposób ujmowania zmian wartości godziwej instrumentu pochodnego zależy od tego, czy dany instrument pochodny jest wyznaczony jako instrument zabezpieczający, od rodzaju zabezpieczenia oraz od rodzaju zabezpieczanej pozycji.

Instrumenty pochodne wyznaczone jako instrumenty zabezpieczające - rachunkowość zabezpieczeń

Instrumenty pochodne wykorzystywane są m.in. w celu zabezpieczenia przed ryzykami stopy procentowej oraz kursu walutowego wynikającymi z działalności operacyjnej, finansowej i inwestycyjnej. Niektóre instrumenty pochodne wyznacza się jako zabezpieczenie:

- przepływów pieniężnych, które przypisać można ujętemu składnikowi aktywów lub zobowiązań, lub wysoce prawdopodobnej planowanej transakcji (zabezpieczenie przepływów pieniężnych), lub
- wartości godziwej ujętego składnika aktywów lub zobowiązań albo wiążącej umowy (zabezpieczenie wartości godziwej).

Kryteria stosowania rachunkowości zabezpieczeń

Rachunkowość zabezpieczeń stosuje się pod warunkiem spełnienia kryteriów określonych w MSR 39.

- W momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznacza się i dokumentuje powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem i strategię zawierania transakcji zabezpieczających. Dokumentacja obejmuje identyfikację pozycji zabezpieczanej lub transakcji, pozycji zabezpieczającej i charakter zabezpieczanego ryzyka. Dokumentuje się również, w momencie ustanowienia zabezpieczenia i przez cały czas jego trwania, ocenę efektywności instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zmian wartości godziwej pozycji lub przepływów pieniężnych wynikających z pozycji zabezpieczanej;
- Bank przewiduje, że zabezpieczenie będzie odznaczało się wysoką skutecznością w równoważeniu przepływów środków pieniężnych i zmian wartości godziwej, zgodnie z udokumentowaną strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego (prospektywny test efektywności);
- Zabezpieczenie przepływów środków pieniężnych dotyczy wysoce prawdopodobnej prognozowanej transakcji, która jest narażona na ryzyko zmian przepływów środków pieniężnych wpływających na poziom wyniku finansowego (test wysokiego prawdopodobieństwa);
- Skuteczność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, czyli można wiarygodnie wycenić wartość godziwą zabezpieczanej pozycji lub przepływy środków pieniężnych z niej pochodzące oraz wartość godziwą instrumentu zabezpieczającego;
- Zabezpieczenie jest na bieżąco weryfikowane i stwierdza się jego wysoką skuteczność w całym okresie jego wykorzystania (retrospektywny test efektywności).

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych to zabezpieczenie przed ryzykiem zmienności przepływów pieniężnych, które (i) można przypisać konkretnemu rodzajowi ryzyka związanemu z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem (takimi jak całość lub część przyszłych płatności odsetkowych od zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu) lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją i które (ii) może wpływać na Rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie przepływów pieniężnych ujmowane jest w następujący sposób: część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym, który stanowi efektywne zabezpieczenie, ujmuje się w kapitale własnym poprzez pozostały dochód całkowity, zaś nieefektywną część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym ujmuje się w Wyniku z instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków.

Zyski i straty ujęte w pozostałych dochodach całkowitych (efektywne zabezpieczenie), w momencie ujęcia składnika aktywów lub zobowiązań finansowych będącego skutkiem zabezpieczanej planowanej transakcji, przenoszone są do rachunku zysków i strat w tym okresie lub w okresach, w których zabezpieczany składnik aktywów lub zobowiązań ma wpływ na Rachunek zysków i strat.

W przypadku zabezpieczenia aktywów lub zobowiązań niefinansowych odniesionych do pozostałych dochodów całkowitych, jako efektywne zabezpieczenie, zyski i straty odnoszone są do wyniku sukcesywnie, w okresach w których aktywo lub zobowiązanie niefinansowe ma wpływ na Rachunek zysków i strat bezpośrednio z kapitału lub przenoszone są z kapitału do początkowego kosztu nabycia w bilansie i odnoszone do wyniku sukcesywnie w okresach, w których aktywo lub zobowiązanie niefinansowe ma wpływ na Rachunek zysków i strat.

Zabezpieczenie wartości godziwej

Zabezpieczenie wartości godziwej to zabezpieczenie przed ryzykiem zmiany wartości godziwej ujętego składnika aktywów lub zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, albo wyodrębnionej części takiego składnika aktywów, zobowiązania lub uprawdopodobnionego przyszłego zobowiązania, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka i które może wpływać na Rachunek zysków i strat.

Zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych wyznaczonych i kwalifikujących się jako zabezpieczenia wartości godziwej ujmuje się w Rachunku zysków i strat wraz z odpowiadającymi im zmianami wartości godziwej zabezpieczanego składnika aktywów lub zobowiązania odnoszącego się do ryzyka, przed którym Bank się zabezpiecza. To znaczy zyski lub straty wynikające z przeszacowania wartości godziwej instrumentu zabezpieczającego (dla pochodnego instrumentu zabezpieczającego) wykazuje się w Rachunku zysków i strat, zaś zyski lub straty związane z pozycją zabezpieczaną, wynikające z zabezpieczanego ryzyka, korygują wartość bilansową zabezpieczanej pozycji i są ujmowane w rachunku zysków i strat.

Zasada ta ma zastosowanie do zabezpieczanej pozycji, którą w innych okolicznościach wycenia się według zamortyzowanego kosztu. W przypadku pozycji zabezpieczanej będącej składnikiem aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, zyski lub straty wynikające z zabezpieczanego ryzyka ujmuje się w Rachunku zysków i strat. Wycena zabezpieczanych składników aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, wynikająca z czynników innych niż zabezpieczane ryzyka, prezentowana jest w pozostałych dochodach całkowitych do czasu zbycia lub terminu zapadalności tego składnika aktywów.

Zaprzestanie rachunkowości zabezpieczeń

W przypadku, gdy zabezpieczenie wartości godziwej przestało spełniać kryteria stosowania rachunkowości zabezpieczeń, korektę wartości bilansowej instrumentu zabezpieczanego, wycenianego wg efektywnej stopy procentowej, rozlicza się liniowo w czasie w Rachunku zysków i strat w okresie pozostałym do terminu wymagalności/zapadalności. Wycena zabezpieczanych składników aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, wynikająca z czynników innych niż zabezpieczane ryzyka, prezentowana jest w kapitale z aktualizacji wyceny do czasu zbycia lub terminu zapadalności tego składnika aktywów.

W przypadku, gdy zabezpieczenie przepływów pieniężnych przestało spełniać kryteria stosowania rachunkowości zabezpieczeń, wycena instrumentu zabezpieczającego ujęta w pozostałych dochodach całkowitych na dzień ostatniego efektywnego testu pozostaje w kapitałach do czasu realizacji przepływu wynikającego z transakcji zabezpieczanej. Przeniesienie niniejszej wyceny do Rachunku zysków i strat następuje w okresach, w których transakcja zabezpieczana ma wpływ na Rachunek zysków i strat.

Instrumenty pochodne nie spełniające kryteriów rachunkowości zabezpieczeń

Instrumenty pochodne, które nie podlegają zasadom wyceny zgodnie z zasadami rachunkowości zabezpieczeń, klasyfikowane są jako instrumenty przeznaczane do obrotu i wyceniane w wartości godziwej. Zmiany wartości godziwej instrumentów pochodnych klasyfikowanych jako przeznaczane do obrotu są wykazywane w Rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik z instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany”, co opisano poniżej.

Bank stosuje następujące zasady ujmowania zysków i strat z wyceny instrumentów pochodnych:

- Transakcje walutowe forward (FX forward)

Transakcje forward są wyceniane według wartości godziwej w oparciu o metodę dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych, z uwzględnieniem ryzyka kredytowego kontrahenta (i Banku) o ile istnieje ryzyko niewywiązania się stron transakcji ze swoich zobowiązań. Zmiany wartości godziwej transakcji FX forward są wykazywane w „Wynik z instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany” Rachunku zysków i strat.

Ponadto, Bank desygnował wybrane transakcje FX forward jako instrumenty zabezpieczające. Sposób ujmowania i wyceny zabezpieczających instrumentów finansowych został opisany w części poświęconej rachunkowości zabezpieczeń.

- Transakcje SWAP walutowy (FX SWAP)

Transakcje FX SWAP są wyceniane według wartości godziwej w oparciu o metodę dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych z wykorzystaniem krzywych stóp procentowych uwzględniających spread wynikający z aktualnych warunków rynkowych oraz z uwzględnieniem ryzyka kredytowego kontrahenta (i Banku) o ile istnieje ryzyko niewywiązania się stron transakcji ze swoich zobowiązań. Zmiany wartości godziwej transakcji FX SWAP są wykazywane w „Wynik z instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany” Rachunku zysków i strat.

- Transakcje SWAP stopy procentowej (IRS)

Transakcje IRS są wyceniane według wartości godziwej w oparciu o metodę dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych z uwzględnieniem ryzyka kredytowego kontrahenta (i Banku) o ile istnieje ryzyko niewywiązania się stron transakcji ze swoich zobowiązań. Zmiany wartości godziwej transakcji IRS są wykazywane w „Wynik z instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany” Rachunku zysków i strat.

Ponadto, Bank desygnował wybrane transakcje IRS jako instrumenty zabezpieczające. Sposób ujmowania i wyceny zabezpieczających instrumentów finansowych został opisany w części poświęconej rachunkowości zabezpieczeń.

- Transakcje Cross - Currency Swap (CCS)

Transakcje CCS są wyceniane według wartości godziwej w oparciu o metodę dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych z zastosowaniem krzywych stóp procentowych skorygowanych o rynkowy spread z uwzględnieniem jego struktury terminowej oraz z uwzględnieniem ryzyka kredytowego kontrahenta (i Banku) o ile istnieje ryzyko niewywiązania się stron transakcji ze swoich zobowiązań. Zmiany wartości godziwej transakcji CCS są wykazywane w „Wynik z instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany” Rachunku zysków i strat.

Ponadto, Bank desygnował wybrane transakcje CCS jako instrumenty zabezpieczające. Sposób ujmowania i wyceny zabezpieczających instrumentów finansowych został opisany w części poświęconej rachunkowości zabezpieczeń.

- Transakcje typu IRS z wbudowanymi opcjami

Transakcje są wyceniane według wartości godziwej; komponent swapowy jest wyceniany przy zastosowaniu metody dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych z uwzględnieniem ryzyka kredytowego kontrahenta (i Banku) o ile istnieje ryzyko niewywiązania się stron transakcji ze swoich zobowiązań, natomiast komponent opcyjny wyceniany jest przy pomocy modeli wyceny opcji. Zmiany wartości godziwej wymienionych transakcji są wykazywane w „Wynik z instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany” Rachunku zysków i strat. Komponent opcyjny stanowi zabezpieczenie opcji wbudowanych w papiery wartościowe lub depozyty oferowane przez Bank.

- Opcje na indeksy i opcje walutowe

Transakcje opcyjne są wyceniane według wartości godziwej z zastosowaniem modeli do wyceny opcji. W przypadku opcji wystawionych przez kontrahentów Banku, wycena modelowa uzupełniana jest o wpływ na wartość godziwą szacunkowego parametru ryzyka kredytowego. Zmiany wartości godziwej opcji są wykazywane w „Wynik z instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany” Rachunku zysków i strat.

- Transakcje Forward Rate Agreement (FRA)

Transakcje FRA są wyceniane do wartości godziwej przy zastosowaniu metody dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych z uwzględnieniem ryzyka kredytowego kontrahenta (i Banku) o ile istnieje ryzyko niewywiązania się stron transakcji ze swoich zobowiązań. Zmiany wartości godziwej transakcji FRA są wykazywane w „Wynik z instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany” Rachunku zysków i strat.

- Transakcje terminowe na cenę surowca

Transakcje terminowe na cenę surowca są wyceniane według wartości godziwej w oparciu o metodologię dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych wykorzystując ceny referencyjne ustalone na rynku referencyjnym LME (London Metal Exchange) przy czym Bank nie utrzymuje pozycji własnych na rynku surowców. Zmiany wartości godziwej są wykazywane w „Wynik z instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany” Rachunku zysków i strat.

- Opcje na cenę surowca

Transakcje opcyjne na cenę surowca są wyceniane według wartości godziwej z zastosowaniem modeli wyceny opcji i wykorzystaniem cen referencyjnych ustalanych na rynku referencyjnym LME (London Metal Exchange) przy czym Bank nie utrzymuje pozycji własnych na rynku surowców. Zmiany wartości godziwej są wykazywane w „Wynik z instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany” Rachunku zysków i strat.

Utrata wartości aktywów finansowych

Na każdy dzień bilansowy Bank ocenia, czy istnieją przesłanki utraty wartości danego składnika aktywów finansowych lub grupy aktywów finansowych. Utrata wartości składnika lub grupy aktywów finansowych (skutkująca poniesieniem straty) ma miejsce wyłącznie, gdy istnieją przesłanki utraty wartości na skutek wydarzenia lub wydarzeń, które nastąpiły po pierwotnym ujęciu danego składnika aktywów („zdarzenie powodujące stratę”), oraz gdy to zdarzenie (lub zdarzenia) ma wpływ na oczekiwane przyszłe przepływy pieniężne dotyczące tego aktywa lub grupy aktywów finansowych, a przepływy te można wiarygodnie oszacować.

Ocena utraty wartości aktywów finansowych odbywa się w ramach procesu analizy indywidualnej oraz analizy kolektywnej. Analizie indywidualnej podlegają aktywa indywidualnie istotne według kryteriów istotności przyjętych przez Bank, opartych w głównej mierze na wielkości zaangażowania przy wykorzystaniu sygnałów wczesnego ostrzegania, natomiast analiza kolektywna obejmuje aktywa indywidualnie nieistotne oraz indywidualnie istotne, dla których w wyniku analizy indywidualnej nie stwierdzono utraty wartości.

W oparciu o wymogi MSR 39 *Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena* oraz zalecenia zawarte w Rekomendacji R Komisji Nadzoru Finansowego Bank zdefiniował katalog przesłanek utraty wartości dostosowany do profilu działalności Banku. Katalog przesłanek utraty wartości został zdefiniowany odrębnie dla aktywów objętych analizą indywidualną oraz analizą kolektywną.

Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu

W pierwszej kolejności Bank ocenia, czy występują przesłanki utraty wartości zarówno dla istotnych składników aktywów finansowych, jak i dla aktywów, które indywidualnie nie są istotne. Jeżeli w wyniku oceny stwierdza się, że dla danego składnika aktywów finansowych ocenianego indywidualnie nie wystąpiły przesłanki utraty wartości, składnik ten włączany jest do grupy aktywów finansowych o podobnych cechach ryzyka kredytowego, która następnie podlega kolektywnej ocenie pod kątem utraty wartości. Składniki aktywów finansowych, dla których wykazana została strata z tytułu utraty wartości w oparciu o analizę indywidualną, nie są uwzględniane w analizie kolektywnej.

W przypadku, gdy istnieją przesłanki utraty wartości aktywów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu, kwotę straty oblicza się jako różnicę między wartością bilansową danego składnika aktywów a bieżącą wartością szacowanych przyszłych przepływów pieniężnych (z wyłączeniem przyszłych strat kredytowych, które nie zostały jeszcze poniesione), zdyskontowanych z zastosowaniem pierwotnej efektywnej stopy procentowej danego składnika aktywów finansowych.

Dla celów kolektywnej oceny utraty wartości, ekspozycje kredytowe są grupowane według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego. Przyszłe przepływy pieniężne dotyczące grupy aktywów finansowych ocenianych kolektywnie pod kątem utraty wartości są szacowane w oparciu o historyczne parametry strat wyznaczone na podstawie historii strat dla aktywów o podobnych charakterystykach ryzyka kredytowego do charakterystyki tych aktywów, które znajdują się w grupie.

Historyczne parametry strat są korygowane na podstawie danych pochodzących z bieżących obserwacji w celu uwzględnienia wpływu aktualnych czynników rynkowych, które nie miały miejsca w okresie, którego dotyczą obserwacje historyczne, oraz wyłączenia skutków okoliczności, które miały miejsce w okresie historycznym, a które nie zachodzą obecnie.

Utrata wartości wykazywana jest jako zmniejszenie wartości bilansowej składnika aktywów, zaś kwota straty (utworzonego w okresie odpisu aktualizującego) obciąża zysk lub stratę za okres.

Jeżeli w kolejnym okresie wysokość straty z tytułu utraty wartości zmniejszy się na skutek zdarzenia, które nastąpiło po wystąpieniu utraty wartości (np. poprawy oceny zdolności kredytowej dłużnika), wówczas uprzednio dokonany odpis z tytułu utraty wartości jest odwracany. Kwota odwróconego odpisu ujmowana jest w rachunku zysków i strat.

Aktywa finansowe są spisywane w ciężar odpisów na utratę wartości w sytuacji, gdy w ocenie Banku odzyskanie należności staje się niemożliwe. W przypadku odzyskania uprzednio spisanych kwot, odzyski ujmuje się w rachunku zysków i strat, jako pomniejszenie kosztów z tytułu utraty wartości aktywów finansowych.

Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

W przypadku instrumentów kapitałowych klasyfikowanych jako inwestycje dostępne do sprzedaży, przy ocenie, czy nastąpiła utrata wartości, uwzględnia się znaczny lub długotrwały spadek wartości godziwej instrumentu poniżej jego ceny nabycia.

Dla aktywów finansowych klasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży, jeśli zmniejszenie wartości godziwej tych aktywów ujmowane było bezpośrednio w kapitale własnym i występują obiektywne przesłanki, że nastąpiła utrata wartości tego składnika, to skumulowane straty ujęte dotychczas bezpośrednio w kapitale własnym, usuwane są z kapitału własnego i ujmowane w rachunku zysków i strat, mimo iż składnik aktywów finansowych nie został usunięty z bilansu.

Kwota skumulowanych strat, która zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i ujęta w rachunku zysków i strat stanowi różnicę pomiędzy kosztem nabycia (pomniejszonym o wszelkie spłaty kapitału i amortyzację) i bieżącą wartością godziwą, pomniejszoną o wszelkie straty z tytułu utraty wartości tego składnika aktywów uprzednio ujęte w rachunku zysków i strat.

Jeżeli w późniejszym okresie wartość godziwa instrumentu dłużnego klasyfikowanego jako dostępny do sprzedaży wzrośnie, a wzrost ten będzie można obiektywnie powiązać ze zdarzeniem, które nastąpiło po ujęciu utraty wartości w rachunku zysków i strat, wówczas odpis z tytułu utraty wartości jest odwracany w rachunku zysków i strat.

Straty z tytułu utraty wartości inwestycji w instrument kapitałowy kwalifikowany jako dostępny do sprzedaży nie poddaje się odwróceniu przez rachunek zysków i strat.

Szczegółowa polityka rachunkowości w zakresie odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości należności kredytowych została opisana w **Rozdziale 8. Zarządzanie Ryzykiem Finansowym**.

Kompensowanie instrumentów finansowych

Kompensowanie składnika aktywów i zobowiązań finansowych dokonywane jest jedynie w przypadku gdy Bank posiada ważny tytuł prawny do przeprowadzenia kompensaty a rozliczenie ma zostać przeprowadzone w kwocie netto lub realizacja składnika aktywów i pasywów następuje jednocześnie.

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu/sprzedaży

Transakcje repo i sell-buy back oraz transakcje reverse-repo i buy-sell back są operacjami sprzedaży lub kupna papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu lub odsprzedaży w umownym terminie i po określonej cenie.

Bank prezentuje w bilansie aktywa finansowe odsprzedane z klauzulą przyrzeczenia odkupu (transakcje typu repo, sell-buy back) jednocześnie ujmując po stronie pasywów zobowiązania wynikające z udzielonego przyrzeczenia odkupu. Warunkiem stosowania takiego rozwiązania jest zachowanie przez Bank ryzyk i korzyści wynikających z danego aktywa pomimo jego transferu. W przypadku transakcji zakupu papierów wartościowych z przyrzeczeniem sprzedaży (reverse repo, buy-sell back) posiadane aktywa finansowe prezentowane są jako należność wynikająca z klauzuli odkupu.

Transakcje z przyrzeczeniem odkupu/sprzedaży są wyceniane wg zamortyzowanego kosztu, natomiast papiery wartościowe będące przedmiotem transakcji z przyrzeczeniem odkupu nie są usuwane z bilansu i podlegają wycenie wg zasad określonych dla poszczególnych portfeli papierów wartościowych. Różnica między ceną sprzedaży i odkupu jest traktowana odpowiednio jako koszty/ przychody odsetkowe i rozliczana jest w czasie trwania umowy z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej.

Rozrachunki z tytułu umów leasingu

Bank jest stroną umów leasingowych na podstawie, których przyjmuje do odpłatnego używania lub pobierania pożytków obce środki trwałe przez uzgodniony okres.

W przypadku umów na mocy, których Bank przejmuje zasadniczo całe ryzyko i pożytki wynikające z posiadania aktywów będących przedmiotem umowy (leasing finansowy), przedmiot leasingu (w tym wypadku: inwestycje w obcych środkach trwałych, wyposażenie, meble oraz środki transportu) jest ujmowany w bilansie Banku, a rozliczenie ponoszonych opłat leasingowych w Rachunku zysków i strat Banku odbywa się według stopy efektywnej.

W przypadku zawartych przez Bank umów leasingu operacyjnego, gdy zasadniczo całe ryzyko i pożytki z leasingowanych środków pozostaje po stronie leasingodawcy (w tym wypadku głównie umowy najmu lub dzierżawy), opłaty leasingowe ujmowane są jako koszty w Rachunku zysków i strat metodą liniową przez okres trwania leasingu.

Rzeczowe aktywa trwałe i wartości niematerialne

Własne składniki rzeczowych aktywów trwałych

Do rzeczowych składników aktywów trwałych zalicza się środki trwałe oraz nakłady na ich budowę. Do środków trwałych zalicza się składniki rzeczowych aktywów trwałych o przewidywanym okresie wykorzystywania dłuższym niż rok, które są utrzymywane z uwagi na ich wykorzystanie na własne potrzeby lub w celu oddania ich do użytkowania innym podmiotom na podstawie umowy najmu lub w celach administracyjnych.

Rzeczowe aktywa trwałe wykazuje się według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszonego o odpisy amortyzacyjne (umorzeniowe) oraz odpisy z tytułu utraty wartości.

Środki trwałe w budowie wykazywane są w wartości ceny nabycia lub kosztu wytworzenia i nie podlegają amortyzacji.

Bank ujmuje w wartości bilansowej pozycji rzeczowych aktywów trwałych koszty wymiany części tych pozycji w momencie ich poniesienia, jeśli istnieje prawdopodobieństwo uzyskania przyszłych korzyści ekonomicznych związanych ze składnikiem aktywów, a cenę nabycia lub koszt wytworzenia można wycenić w wiarygodny sposób. Pozostałe koszty są ujmowane w Rachunku zysków i strat w momencie ich poniesienia.

Koszty napraw i utrzymania rzeczowych aktywów trwałych obciążają Rachunek zysków i strat w okresie sprawozdawczym, w którym zostały poniesione.

Wartości niematerialne

Składnik wartości niematerialnych to możliwy do zidentyfikowania niepieniężny składnik aktywów, który nie posiada postaci fizycznej, powodujący w przyszłości wpływ korzyści ekonomicznych dla Banku.

Głównymi składnikami wartości niematerialnych są licencje na oprogramowanie komputerowe.

Nabyte licencje na oprogramowanie komputerowe są aktywowane w wysokości poniesionych kosztów nabycia i przygotowania do użytkowania, z uwzględnieniem odpisów z tytułu utraty wartości.

Nakłady związane z ulepszaniem lub utrzymywaniem oprogramowania komputerowego są wykazywane jako koszty w momencie ich poniesienia.

Pozostałe wartości niematerialne nabywane przez Bank, wykazuje się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i łączną kwotę odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

Nakłady poniesione po początkowym ujęciu nabytego składnika wartości niematerialnych są aktywowane tylko w przypadku, gdy te nakłady zwiększają przyszłe korzyści ekonomiczne danego składnika. W pozostałych przypadkach nakłady te są ujmowane w Rachunku zysków i strat jako koszty w momencie ich poniesienia.

Wszystkie wartości niematerialne podlegają okresowym przeglądom w celu weryfikacji czy nie wystąpiły istotne przesłanki utraty wartości, które wymagałyby przeprowadzenia testu na utratę wartości oraz dokonania odpisu z tytułu utraty wartości.

Odpisy amortyzacyjne

Odpisy amortyzacyjne od wartości podlegającej amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych dokonywane są metodą liniową zgodnie z ustalonymi stawkami amortyzacji przez przewidywany okres ich użyteczności ekonomicznej. Przez wartość podlegającą amortyzacji rozumie się cenę nabycia lub koszt wytworzenia danego składnika aktywów po pomniejszeniu o wartość końcową (rezydualną) tego składnika. Okres ekonomicznej użyteczności, stawki amortyzacji a także wartość końcowa rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych podlegających amortyzacji są corocznie weryfikowane. Wnioski z tej weryfikacji stanowią podstawę dla ewentualnej zmiany okresów amortyzacji rozpoznawanej prospektywnie od daty dostosowania.

Nie amortyzuje się gruntów, nakładów na rzeczowe aktywa trwałe oraz nakładów na wartości niematerialne. Nie dokonuje się także odpisów amortyzacyjnych składnika wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie użytkowania. Wartości niematerialne o nieokreślonym okresie użytkowania są systematycznie testowane pod kątem trwałej utraty wartości na każdy dzień bilansowy.

Bilansowe stawki amortyzacyjne stosowane dla podstawowych grup rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych oraz dla nieruchomości inwestycyjnych są następujące:

Wybrane grupy środków trwałych:

budynki bankowe	2,5%
inwestycje w obiektach obcych	na czas trwania umowy najmu
zespoły komputerowe	30%
urządzenia sieciowe	30%
środki transportowe	standardowo 25%
urządzenia telekomunikacji	10%

Wartości niematerialne (oprogramowanie):

główne aplikacje (systemy)	10%
----------------------------	-----

dla innego oprogramowania komputerowego przyjmuje się stawkę nie większą niż 50%, w zależności od planowanego okresu użytkowania.

Wartość amortyzacji obciąża koszty operacyjne Rachunku zysków i strat.

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży

Do aktywów trwałych do zbycia klasyfikowane są aktywa trwałe, w przypadku, jeśli ich wartość bilansowa zostanie odzyskana przede wszystkim w drodze transakcji sprzedaży, a nie poprzez ich dalsze wykorzystanie. Sytuacja taka ma miejsce, gdy pojedynczy składnik aktywów (lub grupa) jest dostępny do natychmiastowej sprzedaży w jego bieżącym stanie z uwzględnieniem jedynie normalnych i zwyczajowo przyjętych warunków dla sprzedaży tego typu aktywów oraz jego sprzedaż jest wysoce prawdopodobna, tzn. zdecydowano o wypełnieniu planu sprzedaży danego składnika aktywów, rozpoczęto aktywny program znalezienia nabywcy i zakończenia planu zbycia. Ponadto, taki składnik aktywów jest oferowany do sprzedaży po cenie, która jest racjonalna w odniesieniu do jego bieżącej wartości godziwej i oczekuje się, że sprzedaż zostanie ujęta jako sprzedaż zakończona w czasie jednego roku od dnia zaklasyfikowania składnika aktywów do tej kategorii.

Aktywa trwałe przeznaczone do sprzedaży ujmują się w kwocie niższej z dwóch: wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia tych aktywów. Dla aktywów zaklasyfikowanych do tej kategorii nie nalicza się amortyzacji.

W przypadku gdy kryteria klasyfikacji do grupy aktywów trwałych do zbycia nie są spełnione Bank zaprzestaje ich ujmowania w tej kategorii i dokonuje reklasyfikacji do odpowiedniej kategorii aktywów.

W takim przypadku Bank wycenia składnik aktywów, który nie jest dłużej klasyfikowany jako przeznaczony do zbycia w kwocie niższej z:

- jego wartości bilansowej z dnia poprzedzającego klasyfikację składnika aktywów (lub grupy do zbycia) jako przeznaczony do sprzedaży, skorygowanej o amortyzację lub aktualizację wyceny, która zostałaby ujęta, gdyby składnik aktywów (lub grupa do zbycia) nie został zaklasyfikowany jako przeznaczony do sprzedaży, i
- jego wartości odzyskiwalnej z dnia podjęcia decyzji o jego nie sprzedawaniu.

Utrata wartości aktywów trwałych

Bank na każdy dzień bilansowy dokonuje weryfikacji wartości bilansowych aktywów trwałych pod kątem istnienia dowodów wskazujących na utratę wartości. W przypadku, gdy efekt analizy jest pozytywny Bank szacuje wartość odzyskiwalną składnika aktywów i ujmuje w Rachunku zysków i strat odpis aktualizacyjny, gdy wartość odzyskiwalna jest mniejsza od wartości bilansowej.

Odpis aktualizujący ujmowany jest w wysokości różnicy pomiędzy wartością bilansową a wartością odzyskiwalną składnika aktywów. Wartość odzyskiwalna odpowiada cenie sprzedaży netto składnika aktywów lub jego wartości użytkowej zależnie od tego, która z nich jest wyższa. Wartość użytkowa ustalana jest dla poszczególnych składników aktywów, w przypadku, gdy dany składnik aktywów generuje przepływy środków pieniężnych znacząco niezależne od tych generowanych przez inne aktywa lub grupy aktywów. W przypadku, gdy istnieją przesłanki, że nastąpiła utrata wartości majątku wspólnego, czyli aktywów, które nie wypracowują wpływów pieniężnych niezależnie od innych aktywów lub zespołów aktywów oraz nie można ustalić wartości odzyskiwanej pojedynczego składnika aktywów zaliczanego do majątku wspólnego, Bank ustala wartość odzyskiwaną na poziomie ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego dany składnik należy.

Jeśli zgodnie z par 21 MSR 36 brak jest przyczyny, by sądzić, że wartość użytkowa danego składnika aktywów istotnie przewyższa jego wartość godziwą pomniejszoną o koszty jego sprzedaży, za wartość odzyskiwaną przyjmuje się wartość godziwą pomniejszoną o koszty sprzedaży. Dotyczy to w szczególności składników aktywów trwałych przeznaczonych do zbycia.

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości może być odwrócony poprzez wynik finansowy do poziomu, przy którym wartość księgowa aktywa nie przekracza wartości księgowej danego składnika aktywów przy założeniu, iż nie dokonano odpisu aktualizującego, a amortyzacja była kontynuowana.

Koszty rozliczane w czasie oraz przychody przyszłych okresów

Koszty rozliczane w czasie (aktywa) dotyczą tych wydatków, których rozliczenie w ciężar Rachunku zysków i strat nastąpi stosownie do upływu czasu w przyszłych okresach sprawozdawczych. Koszty rozliczane w czasie (aktywa) są ujmowane w pozycji „Pozostałe aktywa” aktywów bilansu.

Składnikami kosztów rozliczanych w czasie (pasywa) są zobowiązania na pokrycie kosztów wynikających ze świadczeń wykonanych na rzecz Banku, które zostaną rozliczone w następnych okresach. Rezerwy te wykazuje się w pozycji „Pozostałe zobowiązania” pasywów bilansu. Przychody przyszłych okresów stanowią między innymi otrzymane kwoty przyszłych świadczeń oraz niektóre rodzaje dochodów pobranych z góry, których rozliczenie do Rachunków zysków i strat nastąpi w przyszłych okresach sprawozdawczych. Są one ujmowane w pozycji „Pozostałe zobowiązania” pasywów bilansu.

Rezerwy

Rezerwy tworzone są wówczas, gdy 1) na Banku ciąży istniejący obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych i 2) prawdopodobne jest, że wypełnienie tego obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków odzwierciedlających korzyści ekonomiczne, oraz 3) można dokonać wiarygodnego oszacowania kwoty tego zobowiązania. W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej przed opodatkowaniem, która odzwierciedla aktualne oceny rynkowe co do wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem.

Rezerwę na koszty restrukturyzacji tworzy się, gdy spełnione są ogólne kryteria ujmowania rezerw jak również szczegółowe kryteria dotyczące powstania obowiązku tworzenia rezerwy na koszty restrukturyzacji określone w MSR 37. W szczególności, zwyczajowo oczekiwany obowiązek przeprowadzenia restrukturyzacji powstaje tylko wówczas, gdy Bank posiada szczegółowy, formalny plan restrukturyzacji oraz wzbudził uzasadnione oczekiwanie u stron, których plan dotyczy, że przeprowadzi działania restrukturyzacyjne poprzez rozpoczęcie wdrażania planu lub ogłoszenie głównych elementów planu tymże stronom.

Szczegółowy plan restrukturyzacji określa co najmniej działalność, lub część działalności, której ten plan dotyczy, podstawowe lokalizacje, które zostaną nim objęte, miejsce zatrudnienia, funkcje i przybliżoną liczbę pracowników, którzy mają uzyskać odszkodowania w zamian za zakończenie stosunku pracy, kwotę nakładów, które będą poniesione oraz termin, w jakim plan zostanie wdrożony.

Rezerwa na restrukturyzację obejmuje tylko takie bezpośrednie nakłady powstające w wyniku restrukturyzacji, które jednocześnie a) w sposób nieodzowny wynikają z restrukturyzacji oraz b) nie są związane z bieżącą działalnością jednostki gospodarczej. Rezerwa na restrukturyzację nie obejmuje także przyszłych kosztów operacyjnych.

Świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze

Krótkoterminowe świadczenia pracownicze Banku (inne niż świadczenia z tytułu rozwiązania umowy o pracę w całości należne w ciągu 12 miesięcy od wykonania pracy) obejmują wynagrodzenia, premie, płatne urlopy oraz składki na ubezpieczenia społeczne. Bank ujmuje przewidywaną nie zdyskontowaną wartość krótkoterminowych świadczeń pracowniczych jako koszty w okresie, w którym pracownicy świadczyli związaną z nimi pracę w korespondencji z pozostałymi zobowiązaniami bilansu.

Kwota krótkoterminowych świadczeń pracowniczych z tytułu niewykorzystanych dni urlopowych przysługujących pracownikom Banku jest wyliczana jako suma niewykorzystanych urlopów przysługujących poszczególnym pracownikom Banku.

Długoterminowe świadczenia pracownicze

Zobowiązania Banku z tytułu długoterminowych świadczeń pracowniczych są kwotą przyszłych korzyści, które pracownik otrzyma w zamian za świadczenie swoich usług w bieżącym i wcześniejszych okresach, które nie są w całości należne w ciągu 12 miesięcy od wykonania pracy. Zgodnie z Regulaminem Wynagradzania Pracowników oraz Kodeksem Pracy, pracownikom po przepracowaniu określonej liczby lat i osiągnięciu wymaganego wieku, przysługuje prawo do otrzymania odprawy emerytalnej. Rezerwa na odprawy emerytalne wyliczana jest metodą aktuarialną przez niezależnego aktuarusza jako wartość obecna przyszłych zobowiązań Banku wobec pracowników według stanu zatrudnienia i płac na dzień aktualizacji. Wycena jest sporządzona przy zastosowaniu metody prognozowanego kosztu jednostkowego (projected unit credit method). Zgodnie z tą metodą każdy okres wykonywania pracy daje uprawnienia do dodatkowej jednostki świadczeń i każda jednostka uprawnienia do świadczenia wyliczana jest oddzielnie. Uwzględnia się przy tym, że bazowe wynagrodzenie każdego z pracowników będzie się zmieniać w czasie wg określonych założeń. Rezerwa na odprawy emerytalne podlega aktualizacji na bazie rocznej. Parametrami, które mają istotny wpływ na wysokość wartości obecnej zobowiązań są: stopa mobilności (rotacja) pracowników, stopa dyskontowa, stopa wzrostu płac. Nominalna stopa dyskontowa dla kalkulacji za rok 2015 została ustalona na poziomie 2,5%. Wyliczenia zobowiązań dokonuje się dla pracowników obecnie zatrudnionych i nie dotyczy ono osób, które zostaną przyjęte do pracy w przyszłości.

Bank w 2012 r. wdrożył Politykę Zmiennych Składników Wynagrodzeń dla Osób Zajmujących Stanowiska Kierownicze w Banku Millennium S.A. ('Polityka'), zgodnie z wymogami opisanymi w Uchwale Komisji Nadzoru Finansowego nr 258/2011.

Świadczenia przyznawane w ramach programu realizowane są w części płatnej w gotówce oraz w części przyznanej w formie akcji fantomowych, uprawniających do otrzymania środków pieniężnych, których ostateczna wysokość uzależniona jest od ceny akcji Banku Millennium w odpowiednim okresie. Część programu płatna w gotówce jest rozliczana w okresie nabywania przez pracowników uprawnień do tych świadczeń. W przypadku świadczeń przyznawanych w formie akcji fantomowych zastosowanie ma 3-letni termin przetrzymania akcji. Podczas tego okresu pracownik nie może wykonać praw związanych z przyznanymi akcjami fantomowymi. Wartość godziwa akcji fantomowych ustalana jest zgodnie z przyjętymi zasadami i alokowana w okresie nabywania uprawnień. Wartość świadczenia ujmuje się jako zobowiązanie wobec pracowników w korespondencji z rachunkiem zysków i strat.

Szczegóły Polityki zostały zaprezentowane w **rozdziale 13.8)** niniejszego sprawozdania finansowego.

Rezerwy z tytułu krótkoterminowych i długoterminowych świadczeń pracowniczych ujmuje się w pozycji „Pozostałe zobowiązania” bilansu w korespondencji z kosztami wynagrodzeń w Rachunku zysków i strat.

Bank realizuje program świadczeń pracowniczych po okresie zatrudnienia zwany programem określonych składek. Na mocy tego programu Bank jest zobowiązany prawem do odprowadzania ustalonej kwoty składek do państwowego funduszu emerytalnego. Ze środków funduszu obejmujących również zwrot uzyskany z inwestowania składek wypłacane są pracownikowi świadczenia po okresie zatrudnienia. W rezultacie na Banku nie ciąży prawne ani zwyczajowo oczekiwane zobowiązanie do zapłacenia dodatkowych składek, jeżeli fundusz emerytalny nie będzie posiadał aktywów w wysokości wystarczającej do zapłaty należnych świadczeń.

Kapitał własny Banku

Kapitały własne stanowią kapitały i fundusze tworzone zgodnie z obowiązującym prawem, właściwymi ustawami oraz statutem.

Na kapitały własne składają się: kapitał zakładowy, kapitał ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej, kapitał z aktualizacji wyceny oraz zyski zatrzymane. Wszystkie kwoty kapitałów i funduszy wykazywane są według wartości nominalnej.

Kapitał akcyjny

Kapitał akcyjny wykazywany jest według wartości nominalnej, zgodnie ze statutem oraz wpisem do rejestru sądowego.

Jeżeli Bank nabywa własne instrumenty kapitałowe, to kwotę zapłaconą, łącznie z kosztami bezpośrednio się do tego odnoszącymi, ujmuje się jako zmianę w kapitale własnym. Nabyte akcje własne ujmuje się jako akcje własne i ujawnia się je jako zmniejszenie kapitału własnego do momentu ich anulowania.

Dywidendy za rok obrotowy, które zostały zatwierdzone przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy, ale nie zostały wypłacone na dzień bilansowy, ujawnia się w pozycji „Pozostałe zobowiązania” pasywów bilansu

Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej

Kapitał ze sprzedaży akcji powyżej wartości nominalnej (nadwyżka ceny emisyjnej nad ceną nominalną) tworzony jest z premii emisyjnej uzyskanej z emisji akcji pomniejszonej o bezpośrednie, poniesione koszty z nią związane.

Kapitał z aktualizacji wyceny

Na kapitał z aktualizacji wyceny odnosi się różnice z wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży oraz efekt wyceny zabezpieczeń przepływów środków pieniężnych pomniejszone odpowiednio o odpisy z tytułu odroczonego podatku dochodowego z tym związane. Kapitał z aktualizacji wyceny nie podlega dystrybucji.

Zyski zatrzymane

Zyski zatrzymane tworzone są z odpisów z zysku i są przeznaczone na cele określone w statucie lub innych przepisach prawa (pozostała część kapitału zapasowego, kapitał rezerwowy, w tym fundusz ogólnego ryzyka bankowego) lub stanowią zyski/straty z lat ubiegłych, lub także wynik finansowy netto bieżącego okresu.

Fundusz ogólnego ryzyka bankowego w Banku tworzony jest zgodnie z przepisami ustawy Prawo Bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 z późniejszymi zmianami, z zysku po opodatkowaniu.

Wynik finansowy netto bieżącego okresu stanowi wynik z Rachunku zysków i strat roku bieżącego skorygowany obciążeniem z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych.

Gwarancja finansowa

Gwarancja finansowa jest kontraktem, na mocy którego wystawca zobowiązuje się do wykonania na rzecz beneficjanta określonych płatności w celu zrekompensowania poniesionych przez beneficjanta strat, spowodowanych zaniechaniem przez określonego dłużnika spłat wynikających z oryginalnych bądź zmodyfikowanych warunków umowy instrumentu dłużnego.

Udzielone gwarancje finansowe są wyceniane w kwocie wyższej z:

- kwoty będącej najbardziej właściwym szacunkiem nakładów niezbędnych do wypełnienia obecnego obowiązku wynikającego z gwarancji finansowej, przy uwzględnieniu prawdopodobieństwa jej realizacji;
- kwoty rozpoznanej w momencie początkowego ujęcia, skorygowanej o rozliczoną kwotę prowizji otrzymanej za udzielenie gwarancji.

Wynik z tytułu odsetek

Bank ujmuje w Rachunku zysków i strat wszystkie przychody i koszty odsetkowe dotyczące instrumentów finansowych, wycenianych według zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

Przychody/koszty odsetkowe od instrumentów pochodnych zaklasyfikowanych do kategorii przeznaczone do obrotu wykazywane są w pozycji „Wynik z instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany” Rachunku zysków i strat. Przychody odsetkowe od dłużnych instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do tej kategorii są ujmowane w „Przychodach odsetkowych” Rachunku zysków i strat.

Wynik z tytułu odsetek obejmuje również przychody oraz koszty odsetkowe od instrumentów pochodnych desygnowanych i będących efektywnymi instrumentami zabezpieczającymi w rachunkowości zabezpieczeń (szczegółowy opis istniejących relacji zabezpieczających zawiera **nota (17)**).

Metoda efektywnej stopy procentowej jest metodą naliczania zamortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych lub zobowiązania finansowego oraz alokacji przychodów lub kosztów z tytułu odsetek i niektórych prowizji (stanowiących integralną część stopy procentowej) do właściwego okresu. Efektywna stopa procentowa jest stopą, która dokładnie dyskontuje oszacowane przyszłe przepływy pieniężne (w okresie do wygaśnięcia instrumentu finansowego) do bilansowej wartości netto składnika aktywów lub zobowiązania finansowego. Obliczając efektywną stopę procentową, Bank szacuje przepływy pieniężne uwzględniając wszystkie warunki umowne danego instrumentu finansowego, nie biorąc jednak pod uwagę możliwych przyszłych strat z tytułu niespłaconych kredytów. Kalkulacja ta uwzględnia wszystkie opłaty zapłacone lub otrzymane między stronami umowy, które są integralną częścią efektywnej stopy procentowej, oraz koszty transakcji i wszystkie inne różnice z tytułu premii lub dyskonta.

Przychody z tytułu odsetek obejmują odsetki oraz prowizje (otrzymane lub należne) ujęte w kalkulacji efektywnej stopy procentowej z tytułu: kredytów, lokat międzybankowych oraz papierów wartościowych utrzymywanych do terminu zapadalności i dostępnych do sprzedaży, wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat. W przychodach odsetkowych ujmowane są także koszty bezpośrednio związane z zawarciem umowy kredytowej ponoszone przez Bank (głównie prowizje płacone agentom zewnętrznym i własnym za zawarcie umowy kredytu hipotecznego oraz związane z tym typem umów koszty wyceny nieruchomości), które stanowią składową rachunku efektywnej stopy procentowej i podlegają rozliczeniu w czasie.

W momencie rozpoznania utraty wartości instrumentu finansowego wycenianego według zamortyzowanego kosztu oraz aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, przychody odsetkowe ujmowane są w Rachunku zysków i strat, lecz wyliczane są od nowo ustalonej wartości bilansowej instrumentu finansowego (to jest wartości pomniejszonej o odpis aktualizujący wartość). W takim przypadku do wyliczenia przychodów odsetkowych stosowana jest stopa procentowa, według której zdyskontowane zostały przyszłe przepływy pieniężne dla celów wyceny utraty wartości.

Przychody z tytułu opłat i prowizji/ Koszty z tytułu opłat i prowizji

Przychody i koszty z tytułu opłat i prowizji od obsługi rachunków bankowych, operacji z tytułu obsługi kart płatniczych, są zaliczane do wyniku w momencie wykonania usługi, zaś pozostałe prowizje i opłaty są rozliczane w czasie. Jako podstawowe typy prowizji związanych z działalnością kredytową Bank wyróżnia między innymi opłaty i prowizje przygotowawcze oraz prowizje od niewykorzystanego zaangażowania.

Opłaty i prowizje (zarówno przychody jak i koszty) bezpośrednio związane z powstaniem aktywów finansowych posiadających określone harmonogramy spłat są ujmowane w Rachunku zysków i strat jako element efektywnej stopy procentowej i stanowią część przychodów odsetkowych. Inne integralnie związane z powstaniem aktywów bez określonych harmonogramów rozliczane są liniowo w okresie trwania kontraktu. Opłaty za zobowiązanie się do udzielenia pożyczek, które najprawdopodobniej będą zaciągnięte, są odraczane i z chwilą powstania aktywów finansowych są rozliczane jako element efektywnej stopy procentowej lub liniowo przy uwzględnieniu wyżej wymienionego kryterium. W przypadku kredytów i pożyczek o niestalonych terminach płatności rat i niestalonych zmianach oprocentowania, np. kredytów w rachunku bieżącym i kredytów z tytułu kart kredytowych prowizje rozliczane są w czasie przez okres ważności karty lub limitu kredytu w rachunku bieżącym metodą liniową, i zaliczane do przychodów prowizyjnych.

W związku z prowadzoną przez Bank działalnością bancassurance (sprzedaż usług ubezpieczeniowych), bazując na kryterium rozpoznawania przychodów z tej działalności, można wydzielić dwie grupy produktów.

Pierwszą grupę stanowią produkty ubezpieczeniowe bez bezpośredniego powiązania z instrumentem finansowym (np.: ubezpieczenie zdrowia, NNW) - w tym przypadku wynagrodzenie Banku jest ujmowane jednorazowo jako przychód po wykonaniu ważnej czynności tj. w dniu rozpoczęcia lub odnowienia polis ubezpieczeniowych.

W drugim przypadku (gdą występuje bezpośrednie powiązanie ubezpieczenia z instrumentem finansowym) można zidentyfikować dwie kategorie:

- a) W ubezpieczeniach związanych z kredytami mieszkaniowymi w przypadku ubezpieczeń pobieranych miesięcznie (ubezpieczenie na życie i ubezpieczenie nieruchomości) wynagrodzenie jest ujmowane w rachunku zysków i strat w momencie otrzymania wynagrodzenia.
- b) W ubezpieczeniach związanych z kredytami gotówkowymi Bank dokonuje alokacji łącznej wartości wynagrodzenia należnego z tytułu połączonej transakcji do poszczególnych elementów transakcji, po pomniejszeniu o szacunek rezerwy dotyczącej części wynagrodzenia, która będzie zwracana, np. w wyniku rezygnacji przez klienta z ubezpieczenia, przedpłat lub innych tytułów. Szacunek rezerwy oparty jest na analizie historycznych informacji o rzeczywistych zwrotach w przeszłości oraz przewidywaniach, co do trendu zwrotów w przyszłości.

Alokacja wynagrodzenia, o której mowa wyżej, oparta jest o metodę „względnej wartości godziwej”, polegającej na podziale łącznego wynagrodzenia w proporcji, odpowiednio, wartości godziwej wynagrodzenia z tytułu instrumentu finansowego oraz wartości godziwej usługi pośrednictwa. Ustalenie powyższych wartości godziwych oparte jest na danych rynkowych, w szczególności dla:

- usługi pośrednictwa - na podejściu rynkowym polegającym na wykorzystaniu cen i innych danych rynkowych dla najbardziej zbliżonych transakcji rynkowych,
- wynagrodzenia z instrumentu finansowego - na podejściu dochodowym opartym na przeliczeniu przyszłych kwot na wartość bieżącą z wykorzystaniem informacji na temat oprocentowania i innych opłat dla identycznych lub najbardziej zbliżonych instrumentów finansowych oferowanych niezależnie od produktu ubezpieczeniowego.

Poszczególne wyodrębnione elementy danej transakcji, bądź kilku transakcji rozpatrywanych łącznie, podlegają następującym zasadom ujmowania przychodu:

- prowizje agencji ubezpieczeniowych - w części dotyczącej opłaty za wykonanie ważnej czynności, ujmowane w przychodach w dniu rozpoczęcia bądź odnowienia polisy ubezpieczeniowej,
- prowizje/opłaty stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej instrumentu finansowego - traktowane, jako korekta efektywnej stopy procentowej i ujmowane w przychodach odsetkowych.

W 2015 roku Bank ponownie dokonał przeglądu procesu założeń stosowanego modelu rozliczania przychodów z tytułu bancassurance, w wyniku czego w zakresie ubezpieczeń związanych z kredytami gotówkowymi, wskaźnik przychodów ujmowanych jednorazowo jako prowizja za wykonanie ważnej czynności został ustalony na poziomie 9% za rok 2015 wobec wskaźnika 14% stosowanego w 2014 roku.

Na dzień 31 grudnia 2015 r., dla produktów ubezpieczeniowych powiązanych z kredytami gotówkowymi Bank oszacował rezerwę na zwroty składek, wyrażoną, jako procentowy wskaźnik zwrotów do wysokości prowizji brutto na poziomie 54%.

Pozostałe opłaty i prowizje związane z usługami finansowymi oferowanymi przez Grupę, takie jak:

- usługi zarządzania aktywami;
- usługi zarządzania środkami pieniężnymi;
- przychody z tytułu partycypacyjnego systemu wynagradzania Banku za udział w ubezpieczaniu produktów bankowych (Bankowi jest wypłacana część zysków wypracowanych przez ubezpieczyciela przy współpracy z Bankiem),
- usługi maklerskie;

są rozpoznawane w Rachunku zysków i strat jednorazowo.

Przychody z tytułu dywidend

Przychody z tytułu dywidend są ujmowane w Rachunku zysków i strat Banku w dniu ustalenia praw udziałowców/akcjonariuszy do ich otrzymania.

Wynik z inwestycyjnych aktywów finansowych

Wynik z inwestycyjnych aktywów finansowych zawiera zyski i straty powstałe w wyniku zbycia instrumentów finansowych zaklasyfikowanych do portfela dostępnych do sprzedaży oraz pozostałe zyski i straty wynikające z działalności inwestycyjnej.

Wynik z instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany

Wynik z instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany zawiera zyski i straty powstałe w wyniku zbycia instrumentów finansowych zaliczonych do aktywów / zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat (przeznaczone do obrotu) oraz efekt ich wyceny do wartości godziwej, a także wynik z pozycji wymiany.

Wynik z pozycji wymiany obejmuje: i) wynik zrealizowany oraz wynik z wyceny transakcji FX spot i FX Forward ii) dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane jak i nie zrealizowane, wynikające z codziennej wyceny aktywów i pasywów walutowych, po obowiązującym na dzień bilansowy średnim kursie NBP i wpływające na przychody lub koszty z pozycji wymiany.

Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Do pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zaliczane są koszty i przychody nie związane bezpośrednio z podstawową działalnością Banku. Są to w szczególności wynik z tytułu sprzedaży i likwidacji środków trwałych, przychody z tytułu sprzedaży pozostałych usług, otrzymane i zapłacone odszkodowania kary i grzywny oraz rezerwy na sprawy sporne.

Podatek dochodowy

Podatek dochodowy od osób prawnych obejmuje podatek bieżący oraz odroczony.

Bieżący podatek dochodowy jest obliczany według obowiązującej stawki podatkowej i jest kalkulowany w oparciu o zysk brutto ustalony na podstawie odpowiednich przepisów o rachunkowości, skorygowany o przychody nie podlegające opodatkowaniu i koszty nie stanowiące kosztów uzyskania przychodu. Ponadto, dla celów podatkowych, wynik księgowy brutto koryguje się o przychody i koszty z lat ubiegłych, zrealizowane dla celów podatkowych w danym okresie sprawozdawczym oraz odliczenia od dochodu np. z tytułu darowizn.

Podatek dochodowy odroczony ujmowany jest w Rachunku zysków i strat za wyjątkiem sytuacji, w których rozpoznawany jest w sprawozdaniu z pozostałych całkowitych dochodów lub bezpośrednio w kapitale z aktualizacji wyceny, ponieważ dotyczy transakcji, które również są rozpoznawane w sprawozdaniu z pozostałych całkowitych dochodów lub bezpośrednio w kapitale z aktualizacji wyceny.

Rezerwę na odroczony podatek dochodowy wykazuje się w pasywach bilansu jako „Rezerwę na odroczony podatek dochodowy”. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmuje się w aktywach bilansu w pozycji „Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego”. Bank kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku, ponieważ posiada tytuł prawny do przeprowadzenia takiej kompensaty oraz aktywa i rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego wynikają z podatku nałożonego przez tę samą władzę podatkową.

Rezerwa na odroczony podatek dochodowy ujmowana jest przy użyciu metody bilansowej w odniesieniu do wszystkich dodatnich różnic przejściowych z wyjątkiem sytuacji, gdy powstaje w wyniku amortyzacji wartości firmy lub początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania przy transakcji niestanowiącej połączenia jednostek gospodarczych, która w chwili jej zawierania nie ma wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ujmowane są przy użyciu metody bilansowej w odniesieniu aktywowanych strat podatkowych oraz wszystkich ujemnych różnic przejściowych występujących na dzień bilansowy między wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością bilansową wykazaną w sprawozdaniu finansowym jedynie w zakresie, w jakim będzie możliwe osiągnięcie przychodu podatkowego w związku z którym pomniejszenia te będą mogły być odwrócone.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego nie są ujmowane, gdy dotyczą ujemnych różnic przejściowych powstających w wyniku początkowego ujęcia składnika aktywów bądź zobowiązania, przy transakcji niestanowiącej połączenia jednostek gospodarczych i w chwili jej zawierania nie mają wpływu ani na wynik finansowy brutto, ani na dochód do opodatkowania czy stratę podatkową.

Wyliczenie aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na odroczony podatek dochodowy bazuje na przewidywanym stopniu realizacji wartości bilansowych aktywów i zobowiązań, z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) prawnie lub faktycznie obowiązujące na dzień bilansowy.

8. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM FINANSOWYM

Zarządzanie ryzykiem finansowym jest jedną z podstawowych aktywności Zarządu składającą się na proces efektywnego zarządzania Bankiem. Określa ono ramy rozwoju, rentowności i stabilności działalności biznesowej, tworząc zasady zapewniające Bankowi zgodność z najlepszymi praktykami w zakresie kontroli wewnętrznej i wymogami prawnymi oraz zgodność strategii zarządzania wszystkimi ryzykami.

1) ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W BANKU

Zarządzanie ryzykiem jest jednym z kluczowych czynników decydujących o profilu ryzyka instytucji finansowej. Sprawne zarządzanie ryzykiem wymaga spójnego systemu zarządzania ryzykiem rozumianego jako zbiór zasad i mechanizmów regulujących całokształt działań obejmujących identyfikację, pomiar, ograniczanie, monitoring oraz raportowanie w odniesieniu do poszczególnych rodzajów ryzyka. Zbiór tych zasad obejmuje także szeroki zakres metod - zarówno jakościowych jak i ilościowych, w tym zaawansowane narzędzia matematyczno-statystyczne, wspomagane przez odpowiednie systemy informatyczne (patrz też „Zasady zarządzania ryzykiem” w części opisowej Sprawozdania Zarządu z działalności Banku).

Wyniki pomiaru ryzyka są regularnie raportowane w ramach systemu informacji zarządczej.

Ważną zasadą zarządzania ryzykiem jest optymalizacja relacji ryzyka i rentowności - w Banku zwraca się szczególną uwagę na to, aby podejmowane decyzje biznesowe brały pod uwagę (równowazyły) ryzyko i zysk.

Bank, określając cele biznesowe, bierze pod uwagę zdefiniowane ramy ryzyka (apetytu na ryzyko) w celu zapewnienia, aby struktura i rozwój biznesu odpowiadały zakładanemu profilowi ryzyka charakteryzującego się szeregiem parametrów takich jak:

- Wzrost kredytowania wg. produktów / segmentów,
- Struktura portfela kredytowego,
- Wskaźniki jakości portfela,
- Koszt ryzyka,
- Wymogi kapitałowe/kapitał ekonomiczny,
- Wymagana wielkość i struktura płynności.

Apetyt na ryzyko Banku jest definiowany głównie poprzez zasady i cele określone w wewnętrznym dokumencie Banku „Strategia Ryzyka na lata 2015 - 2017” zaakceptowanym przez Zarząd i Radę Nadzorczą a także - bardziej szczegółowo - poprzez zasady i wytyczne jakościowe określone w następujących wewnętrznych dokumentach zaakceptowanych przez Zarząd:

- Zasady zarządzania i planowania kapitałowego,
- Zasady i wytyczne kredytowe,
- Zasady zarządzania ryzykiem koncentracji kredytowej,
- Zasady i reguły zarządzania ryzykiem płynności,
- Zasady i wytyczne zarządzania ryzykiem rynkowym na rynkach finansowych,
- Zasady i wytyczne zarządzania ryzykiem rynkowym w Księdze Bankowej,
- Polityka w zakresie inwestycyjnych papierów wartościowych,
- Zasady i wytyczne zarządzania ryzykiem operacyjnym.

Kolejną istotną zasadą zarządzania ryzykiem w Banku jest rozdzielenie obowiązków w zakresie powstania ryzyka, zarządzania ryzykiem i kontroli ryzyka.

Podział kompetencji w zakresie zarządzania ryzykiem przedstawia się następująco:

- Rada Nadzorcza jest odpowiedzialna za nadzorowanie zgodności polityki podejmowania ryzyka przez Bank ze strategią Banku oraz jego planem finansowym. W ramach Rady Nadzorczej działa Komitet ds. Ryzyka, który wspiera ją w realizacji tych zadań m.in. opiniując strategię ryzyka Grupy, w tym apetyt Grupy do ponoszenia ryzyka i weryfikując ceny pasywów i aktywów oferowanych klientom.
- Zarząd odpowiada za efektywność systemu zarządzania ryzykiem, procesu szacowania kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz systemu kontroli wewnętrznej;
- Komitet Kredytowy, Komitet Kapitałów, Aktywów i Pasywów oraz Komitet Należności Zagrożonych są odpowiedzialne za bieżące zarządzanie różnymi rodzajami ryzyka bankowego w ramach modelu ustalonego przez Zarząd;
- Komitet Ryzyka oraz Komitet Procesów i Ryzyka Operacyjnego są odpowiedzialne za definiowanie polityki oraz za monitorowanie i kontrolowanie różnych rodzajów ryzyka bankowego w ramach modelu ustalonego przez Zarząd;
- Komitet Walidacyjny odpowiedzialny jest za akceptację wyników walidacji modeli ryzyka oraz nadzór nad wdrażaniem zaleceń określonych przez Biuro Walidacji Modeli;

- Departament Ryzyka odpowiada za zarządzanie ryzykiem, w tym za identyfikację, pomiar, analizę, monitorowanie i raportowanie ryzyka w Banku. Departament Ryzyka przygotowuje również zasady zarządzania ryzykiem i odpowiednie procedury, a także przedstawia informacje i proponuje kierunki działania niezbędne do podejmowania decyzji przez Komitet Kapitałów, Aktywów i Pasywów, Komitet Ryzyka i Zarząd dotyczących zarządzania ryzykiem;
- Departament Ratingu odpowiedzialny jest przede wszystkim za nadawanie ratingów ryzyka (ocena wiarygodności kredytowej) dla klientów korporacyjnych Banku oraz monitoring i ewentualną zmianę ratingów w okresie ich obowiązywania. Proces nadawania ratingów jest niezależny od procesu podejmowania decyzji kredytowej;
- Departament Decyzji Kredytowych Przedsiębiorstw i Departament Decyzji Kredytowych Detalicznych są odpowiedzialne, odpowiednio w ramach Segmentu Klientów Korporacyjnych i Segmentu Klientów Detalicznych, za proces podejmowania decyzji kredytowych, w tym analizowanie sytuacji finansowej klientów, sporządzanie projektów decyzji kredytowych dla poszczególnych szczebli decyzyjnych i podejmowanie decyzji kredytowych w ramach określonych limitów;
- Departament Dochodzenia Należności Detalicznych jest odpowiedzialny za monitorowanie spłat i proces dochodzenia należności przeterminowanych od osób fizycznych;
- Departament Zagrożonych Należności Gospodarczych opracowuje określone strategie dla każdego klienta ze swojego portfela, w celu jak najszybszej maksymalizacji odzysku i ograniczenia ryzyka ponoszonego przez Bank. Podejście w poszczególnych sprawach jest stale aktualizowane przy wykorzystaniu bieżących informacji, najlepszych praktyk i doświadczeń w zakresie odzyskiwania należności;
- Biuro Kontroli i Analiz Skarbu jest odpowiedzialne za monitorowanie i wykorzystywanie niektórych limitów Banku, takich jak limity kontrahenta i limity typu stop-loss, monitorowanie pozycji walutowej Banku i wyników aktywnego „tradingu” oraz kontrolę operacji Departamentu Skarbu;
- Biuro Walidacji Modeli jest odpowiedzialne za jakościową oraz ilościową analizę i walidację modeli, niezależną od funkcji budowy modeli; przygotowywanie metodyki walidacji i monitorowania modeli; podejmowanie działań związanych z wydawaniem opinii w zakresie adekwatności nowych modeli dla obszaru, którego dotyczą; przygotowywanie raportów na potrzeby Komitetu Walidacyjnego.
- Biuro Zarządzania Ryzykiem Nadużyć jest odpowiedzialne za tworzenie, implementację oraz monitorowanie realizacji polityki Banku w zakresie zarządzania ryzykiem nadużyć we współpracy z innymi jednostkami organizacyjnymi Banku. Biuro stanowi centrum kompetencji dla procesu zapobiegania nadużyciom.

2) ZARZĄDZANIE KAPITAŁEM

Proces zarządzania kapitałowego

Zarządzanie kapitałem Banku odbywa się na podstawie zatwierdzonego przez Zarząd i Radę Nadzorczą dokumentu „Zasady Zarządzania i Planowania Kapitałowego”.

Zarządzanie kapitałem w Banku odnosi się do dwóch obszarów: zarządzania adekwatnością kapitałową i alokacji kapitału. Dla obydwu z tych obszarów określone zostały cele zarządcze.

Celem zarządzania adekwatnością kapitałową jest: (a) zapewnienie wypłacalności Banku w warunkach normalnych i w warunkach skrajnych (ekonomiczna adekwatność kapitałowa) oraz (b) spełnienie wymagań określonych w przepisach zewnętrznych (regulacyjna adekwatność kapitałowa).

Celem alokacji kapitału jest kreowanie wartości dla właścicieli poprzez maksymalizację zwrotu z ryzyka prowadzonej działalności, biorąc pod uwagę ustalony apetyt na ryzyko.

Wymogi w zakresie funduszy własnych

Bank jest zobowiązany na mocy prawa do spełnienia minimalnych wymogów w zakresie funduszy własnych, określonych w art. 92 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i rady nr 575/2013 w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (CRR) i ustawie Prawo bankowe. Utrzymanie regulacyjnej adekwatności kapitałowej na poziomie wyższym niż wymagane minimum jest celem zarządzania kapitałowego. W kalkulacji wymogów w zakresie funduszy własnych uwzględniane są rozwiązania lokalne (KNF) w zakresie interpretacji CRR. W 2015 roku Bank spełniał wymagania określone w przepisach zewnętrznych.

Bank realizuje projekt stopniowego wdrażania metody ratingów wewnętrznych (IRB) w celu obliczania minimalnych wymogów w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego i uzyskania stosownych decyzji Organów Nadzoru.

Pod koniec 2012 r. Banco de Portugal (będący nadzorcą konsolidującym) we współpracy z Komisją Nadzoru Finansowego (KNF) udzielił zezwolenia na stosowanie metody IRB w odniesieniu do następujących portfeli kredytowych: (i) ekspozycje detaliczne wobec klientów indywidualnych zabezpieczone na nieruchomościach mieszkalnych (RRE), (ii) odnawialne ekspozycje detaliczne (QRRE). Zgodnie z przedmiotową zgodą, minimalne wymogi w zakresie funduszy własnych obliczone z wykorzystaniem metody IRB musiały być czasowo utrzymane na poziomie nie mniejszym niż 80% (tzw. floor nadzorczy) odpowiednich wymogów kapitałowych obliczonych metodą standardową.

W trakcie 2014 roku Bank złożył do Organów Nadzoru wnioski o uzyskanie zgody na objęcie metodą IRB w ramach „IRB roll-out plan” portfeli: „pozostały detal” i „korporacyjny”

Pod koniec 2014 roku Bank uzyskał kolejną decyzję wydaną przez Organy Nadzoru w zakresie stosowania metody IRB. Zgodnie z jej treścią dla portfeli RRE i QRRE, wymogi kapitałowe w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka kredytowego powinny być utrzymywane tymczasowo na poziomie nie mniejszym niż 70% (floor nadzorczy) odpowiednich wymogów kapitałowych obliczonych metodą standardową, dopóki Bank nie wypełni dodatkowych warunków zdefiniowanych przez Nadzorcę. Zgoda na wykorzystanie metody IRB dla pozostałych portfeli w ramach „IRB roll-out plan” jest uwarunkowana spełnieniem dodatkowych wymagań określonych przez Organy Nadzorcze.

Dane w zakresie adekwatności kapitałowej (wymogi w zakresie funduszy własnych oraz regulacyjne współczynniki kapitałowe) przedstawia poniższe zestawienie.

Bank Millennium - adekwatność kapitałowa (w PLN mln)	31.12.2015	31.12.2014
	IRB z ograniczeniem ¹⁾	IRB z ograniczeniem ¹⁾
Aktywa ważone ryzykiem	36 755,7	34 634,5
Wymogi w zakresie funduszy własnych, w tym:	2 940,5	2 770,8
- z tytułu ryzyka kredytowego i kredytowego kontrahenta	2 643,6	2 489,0
- z tytułu ryzyka rynkowego	29,1	24,8
- z tytułu ryzyka operacyjnego	248,0	233,1
- z tytułu korekty wartości godziwej z tytułu ryzyka kredytowego	19,8	23,8
Fundusze własne w tym:	6 081,3	4 988,4
Kapitał podstawowy Tier 1, w tym:	5 943,4	4 742,6
- opłacone instrumenty kapitałowe	1 213,1	1 213,1
- ažio	1 147,2	1 147,2
- uznana część zysku bieżącego	732,9	155,6
- pozostały zysk niepodzielony	3 099,5	2 480,0
- uznana część kapitału z aktualizacji wyceny	78,2	(3,8)
- korekty regulacyjne	(327,5)	(249,5)
Kapitał Tier II, w tym:	137,9	245,8
- pożyczka podporządkowana	252,1	380,1
- korekty regulacyjne	(114,2)	(134,3)
Współczynnik kapitałowy (TCR)	16,55%	14,40%
Współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (Wsp. CET1) ²⁾	16,17%	13,69%

1) Aktywa ważone ryzykiem i wymogi w zakresie funduszy własnych wyliczone z zastosowaniem ograniczenia (flooru nadzorczego) 70%.

2) Współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 jest równy współczynnikowi kapitału Tier 1

Adekwatność kapitałowa mierzona zarówno poziomem współczynnika kapitałowego jak i współczynnika kapitału podstawowego Tier 1, uległa poprawie w 2015 r. (roczny wzrost odpowiednio o 2,15 i 2,48 p.p.).

Łączne aktywa ważone ryzykiem wzrosły o ok. 6%, co było wynikiem przede wszystkim wzrostu skali działalności. Fundusze własne wzrosły prawie o 22%, co wynikało z zatrzymania całości zysku netto wypracowanego w 2014 roku, uwzględnieniu całości zysku netto wypracowanego za pierwsze 10 miesięcy 2015 roku po odliczeniu dodatkowej opłaty na Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG) w związku z upadłością SK Banku (po uzyskaniu stosownej zgody KNF) oraz uzyskaniu dywidendy od podmiotu zależnego.

Bank otrzymał od Komisji Nadzoru Finansowego („KNF”) zalecenie utrzymania funduszy własnych na pokrycie dodatkowego wymogu kapitałowego na poziomie 3,83 p.p. w celu zabezpieczenia ryzyka wynikającego z walutowych kredytów hipotecznych dla gospodarstw domowych, który powinien składać się co najmniej w 75% z kapitału Tier I (co odpowiada 2,87 p.p.).

Wskazane powyżej zalecenie powinno być przez Bank respektowane od daty jego otrzymania do odwołania - tzn. do czasu, kiedy KNF uzna, na podstawie analiz i oceny nadzorczej, że ryzyko związane z walutowymi kredytami hipotecznymi, będące powodem nałożenia na Bank dodatkowego wymogu kapitałowego, uległo istotnej zmianie.

Oznacza to, że minimalne współczynniki kapitałowe Banku (i Grupy) uwzględniające dodatkowy wymóg kapitałowy rekomendowany przez KNF na dzień 31 grudnia 2015 r. wynoszą:

Współczynnik kapitału Tier I (T1) = $9 + 2,87 = 11,87$ %

Całkowity współczynnik kapitałowy (TCR) = $12 + 3,83 = 15,83$ %

KNF ogłosił również dodatkowy bufor zabezpieczający kapitału 1,25 p.p. dla wszystkich banków wchodzący w życie od 1 stycznia 2016 r. Powyższe nowe bufony zabezpieczające mają zastosowanie w dodatku do poprzednio stosowanej bazy minimalnych współczynników odpowiednio 12% dla całkowitego współczynnika i 9% dla Tier 1 obowiązujących w Polsce i mają zostać spełnione przez Bank (i Grupę) do końca czerwca 2016.

Kapitał wewnętrzny

Bank definiuje kapitał wewnętrzny zgodnie z ustawą Prawo bankowe, jako kwota niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka występujących w działalności Banku oraz zmian otoczenia gospodarczego, uwzględniająca przewidywany poziom ryzyka w przyszłości.

Kapitał wewnętrzny jest wykorzystywany w zarządzaniu kapitałowym, w procesach zarządzania ekonomiczną adekwatnością kapitałową oraz alokacji kapitału.

Utrzymanie ekonomicznej adekwatności kapitałowej oznacza pokrycie (zabezpieczenie) kapitału wewnętrznego (zagregowanej miary ryzyka) przez dostępne zasoby finansowe (fundusze własne). Obowiązek takiego zabezpieczenia ryzyka wynika wprost z ustawy Prawo bankowe, co znalazło odzwierciedlenie w celach/limitach kapitałowych Banku - buforze kapitału ekonomicznego oraz buforze kapitału ekonomicznego w warunkach skrajnych.

W 2015 roku obydwa powyższe cele kapitałowe zostały spełnione z nadwyżką. Nadwyżka funduszy własnych nad kapitałem wewnętrznym umożliwia dalszy wzrost skali działalności, szczególnie w kierunku produktów generujących wysoki zwrot z uwzględnieniem ponoszonego ryzyka.

Równolegle kapitał wewnętrzny jest wykorzystywany w procesie alokacji kapitału, do przydzielenia kapitału wewnętrznego na produkty/linie biznesowe, obliczenia miar efektywności uwzględniających ryzyko, ustalenia limitów na ryzyko i realokacji kapitału wewnętrznego.

3) RYZYKO KREDYTOWE

Ryzyko kredytowe jest jednym z najważniejszych rodzajów ryzyka, na jakie narażona jest Bank, w związku z czym, przykłada się szczególną wagę do zarządzania ekspozycjami na to ryzyko. Ryzyko kredytowe wiąże się z bilansowymi ekspozycjami kredytowymi oraz z instrumentami pozabilansowymi, takimi jak udzielone i niewykorzystane linie kredytowe, gwarancje i akredytywy, jak również limity na transakcji związane z instrumentami finansowymi.

Polityka kredytowa, podlega okresowym przeglądom i weryfikacji uwzględniającym uwarunkowania rynkowe oraz zmiany w otoczeniu regulacyjnym Banku.

Dla potrzeb zarządzania ryzykiem kredytowym Bank korzysta z kilku systemów ratingowych w zależności od rodzaju ekspozycji i segmentu danego klienta. System ratingowy to zestaw metod (modeli), procesów, kontroli, procedur zbierania danych oraz systemów informatycznych identyfikujących i mierzących ryzyko kredytowe, klasyfikujących ekspozycje do określonych klas lub pul (nadawanie ratingu) oraz szacujących prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania i oczekiwaną wielkość straty z tego tytułu.

(3A) Pomiar ryzyka kredytowego**Kredyty i pożyczki**

Pomiar ryzyka kredytowego, w celu zarządzania portfelem kredytowym, na poziomie poszczególnych klientów i transakcji, z tytułu udzielanych kredytów i pożyczek odbywa się przy uwzględnieniu trzech parametrów:

- (i) prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania przez klienta lub kontrahenta (ang. probability of default - PD);
- (ii) kwoty ekspozycji w momencie niewykonania zobowiązania (ang. exposure at default - EAD) oraz
- (iii) współczynnika strat z tytułu niewykonanego zobowiązania (ang. loss given default - LGD).

- (i) Bank ocenia prawdopodobieństwo niewykonania zobowiązania (PD) indywidualnych kontrahentów stosując wewnętrzne modele ratingowe dostosowane do różnych kategorii klientów i transakcji. Zostały one opracowane lokalnie lub na poziomie Grupy BCP lub we współpracy z renomowanymi dostawcami zewnętrznymi i łączą analizę statystyczną z oceną specjalisty kredytowego. Dodatkowo Klienci Banku są klasyfikowani w ramach 15 klas ratingowych, które dla potrzeb tego raportu zostały przedstawione w sześciu głównych grupach. Jednolita skala ratingowa Banku (Master Ratings Scale), przedstawiona poniżej, zawiera także zakres prawdopodobieństw niewykonania zobowiązań określonych dla każdej klasy/grupy ratingowej. Modele ratingowe podlegają okresowym przeglądom i - w razie stwierdzenia takiej potrzeby - stosownym modyfikacjom. Modyfikacje modeli zatwierdzane są przez Komitet Walidacji.

Bank regularnie analizuje oraz ocenia wyniki ratingów i ich siłę predykcyjną w odniesieniu do przypadków niewykonania zobowiązań. Proces nadawania ocen ryzyka klientów (przeprowadzany niezależnie od procesu kredytowego w Departamencie Ratingu) i transakcji wspierają systemy informatyczne, pozyskujące i analizujące informacje z wewnętrznych i zewnętrznych baz danych.

Skala wewnętrznych ratingów Banku

Master Skala	Opis oceny
1-3	Najwyższa jakość
4-6	Dobra jakość
7-9	Średnia jakość
10-12	Niska jakość
13-14	Pod obserwacją
15	Niewykonanie zobowiązania

- (ii) EAD - kwota ekspozycji w momencie niewykonania zobowiązania (exposure at default) - dotyczy kwot, które według przewidywań Banku będą należnościami Banku w momencie niewykonania zobowiązań. Jako zobowiązanie, Bank rozumie każdą wypłaconą już kwotę plus dalsze kwoty, jakie mogą zostać wypłacone do momentu niewykonania zobowiązań, o ile do niego dojdzie.
- (iii) LGD - współczynnik strat z tytułu niewykonanego zobowiązania (loss given default) stanowi przewidywania Banku, co do strat wynikających z faktycznych przypadków niewykonania zobowiązań, z uwzględnieniem wewnętrznych i zewnętrznych kosztów windykacji oraz efektu dyskonta.

Papiery dłużne

Papiery dłużne Skarbu Państwa oraz Banku Centralnego monitorowane są w oparciu o rating Polski. Natomiast sytuacja ekonomiczno-finansowa emitentów dłużnych papierów komunalnych monitorowana jest kwartalnie w oparciu o ich sprawozdawczość.

Instrumenty pochodne

Bank utrzymuje ścisłą kontrolę nad limitami otwartych pozycji netto na instrumentach pochodnych (tj. różnicą między transakcjami kupna i sprzedaży), zarówno ze względu na kwoty jak i terminy zapadalności transakcji. Ekspozycje na ryzyko kredytowe, wynikające z instrumentów pochodnych zawieranych z klientami są zarządzane jako część całkowitych limitów kredytowych wyznaczanych w oparciu o badanie naturalnej ekspozycji oraz o analizę sytuacji finansowej klienta, a także w ramach limitów kontrahentów.

Bank oferuje produkty skarbowe w celu zabezpieczania ryzyka kursu walutowego lub ryzyka stopy procentowej w ramach przyznanym klientom limitów skarbowych lub pod depozyt zabezpieczający.

Zdecydowana większość umów Banku zawiera możliwość wezwania klienta do uzupełnienia depozytu zabezpieczającego lub złożenie innego zabezpieczenia uzgodnionego z Bankiem (jeżeli wycena otwartych pozycji klienta przekroczy poziom kwoty limitu skarbowego; tzw. margin call) i jeżeli klient nie uzupełni wymaganego zabezpieczenia Bank ma prawo do zamknięcia pozycji i wypowiedzenia umowy.

Zobowiązania pozabilansowe obciążone ryzykiem kredytowym

Do zobowiązań pozabilansowych obciążonych ryzykiem kredytowym zaliczamy gwarancje, akredytywy oraz przyznane linie kredytowe. Podstawowym celem tych instrumentów jest umożliwienie klientowi dysponowania w określony sposób przyznanymi przez Bank środkami finansowymi.

Gwarancje i akredytywy typu standby (zobowiązania typu gwarancyjnego) niosą przynajmniej takie samo ryzyko kredytowe jak kredyty (w przypadku gwarancji i akredytywy typu stand-by po wpływie ważnego rozszczenia Bank musi dokonać wypłaty).

Akredytywy dokumentowe i handlowe są pisemnym, nieodwołalnym i ostatecznym zobowiązaniem Banku otwierającego do honorowania płatności w oparciu o zgodne dokumenty w terminach określonych w akredytywie i wiążą się z ryzykiem podobnym do gwarancji.

Dostępne saldo linii kredytowej jest to niewykorzystana część uprzednio zaakceptowanych kwot odnoszących się do zobowiązań o charakterze kredytowym, możliwych do wykorzystania w formie kredytów, gwarancji lub akredytyw. Biorąc pod uwagę ryzyko kredytowe zobowiązań do udzielenia kredytu, Bank jest potencjalnie narażony na stratę w wysokości równej sumie niewykorzystanych zobowiązań. Jednak, prawdopodobna kwota straty jest mniejsza niż łączna wartość niewykorzystanych zobowiązań, ponieważ większość zobowiązań do uruchomienia kredytu zależy od spełnienia przez klientów poszczególnych standardów kredytowych.

Bank monitoruje okres pozostały do terminu zapadalności pozabilansowych zobowiązań kredytowych, ponieważ długoterminowe zobowiązania wiążą się zazwyczaj z większym stopniem ryzyka kredytowego niż zobowiązania krótkoterminowe.

(3B) Polityka kontroli limitów i zmniejszenia ryzyka

Bank mierzy, monitoruje i kontroluje duże zaangażowania kredytowe oraz nadmierną koncentrację ryzyka kredytowego, wszędzie tam gdzie zostanie ona zidentyfikowana. Proces zarządzania ryzykiem koncentracji dotyczy zarówno zaangażowań indywidualnych - występujących wobec pojedynczego kredytobiorcy lub grupy kredytobiorców powiązanych (kapitałowo, organizacyjnie lub poprzez istnienie istotnych zależności ekonomicznych), jak i tzw. zaangażowań sektorowych - wobec branż/sektorów gospodarki, regionów geograficznych, krajów, portfela finansującego nieruchomości (w tym kredytów walutowych,) portfela w walutach obcych i innych. Powyższe rodzaje zaangażowań sektorowych są objęte wewnętrznym systemem limitów. Informacje o wykorzystaniu limitów prezentowane są na Radzie Nadzorczej oraz Komitecie Ryzyka.

Limity wewnętrzne (wymienione wyżej) monitorowane są kwartalnie. Wysokość tych limitów poddawana jest rocznemu lub częstszemu przeglądowi, gdy zostanie to uznane za stosowne. Limity zatwierdza Rada Nadzorcza lub Komitet Ryzyka.

Zarządzanie ekspozycjami na ryzyko kredytowe odbywa się także poprzez regularne monitorowanie sytuacji ekonomiczno-finansowej klientów i/lub historii współpracy z Bankiem z punktu widzenia terminowego regulowania ich zobowiązań z tytułu odsetek i kapitału.

Zabezpieczenia

Zabezpieczenia przyjmowane w Banku służą ograniczeniu ryzyka kredytowego i główną ich rolą jest minimalizacja straty na wypadek niedokonania przez klient spłaty transakcji kredytowej w umownej kwocie i terminie, poprzez zapewnienie alternatywnego źródła pokrycia wymagalnych należności. Przyjmowane one są zgodnie z zasadami polityki kredytowej ustalonymi dla poszczególnych segmentów klienta. Jako główną zasadę przyjęto, że zabezpieczenie transakcji kredytowej powinno być adekwatne do ryzyka kredytowego ponoszonego przez Bank przy uwzględnieniu specyfiki danej transakcji (tzn. jej typu, kwoty, okresu spłaty a także ratingu kredytowanego klienta).

Polityka kredytowa określa typy, rodzaje i formy prawne akceptowanych w Banku zabezpieczeń, jak również bardziej szczegółowe wymogi mające uprawdopodobnić zbywalność konkretnych rodzajów zabezpieczeń zgodnie z doświadczeniami windykacyjnymi Banku.

Bank przykłada szczególną wagę do prawidłowego określania wartości zabezpieczeń, określa zasady dokonywania i weryfikacji wycen i dokłada wszelkich starań, aby wyceny te były obiektywne, ostrożne i odzwierciedlały realną wartość zabezpieczenia. W celu zapewnienia skutecznego ustanowienia zabezpieczenia Bank opracował stosowne wzorce umów zabezpieczeń, wniosków, pełnomocnictw i oświadczeń.

W segmencie detalicznym na zabezpieczenie przyjmowane są głównie nieruchomości mieszkaniowe (kredyty hipoteczne) oraz aktywa finansowe. W przypadku segmentu korporacyjnego oprócz wszelkiego typu nieruchomości (mieszkaniowe, komercyjne, grunty) przyjmowane są głównie zabezpieczenia rzeczowe (pojazdy, sprzęt budowlany, specjalistyczny, maszyny), a także cesje wierzytelności z kontraktów.

Do czasu ustanowienia finalnego zabezpieczenia przyjmowane są zabezpieczenia przejściowe. W Banku wykorzystywane są również rozmaite formy instrumentów uzupełniających zabezpieczenia, mające na celu ułatwienie prowadzenia egzekucji lub uprawdopodobnienie skuteczności spłaty należności z danego zabezpieczenia między innymi takie jak: oświadczenie o poddaniu się egzekucji, weksel własny in blanco, pełnomocnictwo do rachunku bankowego, cesja prawa z umowy ubezpieczenia.

Bank monitoruje zabezpieczenia pod kątem spełnienia przez nie warunków umownych, w tym prawomocnego ustanowienia finalnego zabezpieczenia transakcji, jak również odnawiania scedowanych polis ubezpieczeniowych. Monitorowana jest również wartość zabezpieczenia w trakcie trwania transakcji kredytowej.

Zgodnie z przyjętą w Banku polityką kredytową, dopuszcza się także udzielenie transakcji bez zabezpieczenia, co odbywa się według określonych zasad zróżnicowanych w zależności od segmentu klienta. Jednak na wypadek pogorszenia się sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, w podpisanych z klientem dokumentach Banku zapewnia sobie możliwość dobezpieczenia transakcji.

(3C) Polityka w odniesieniu do utraty wartości i tworzenia odpisów aktualizacyjnych

Organizacja procesu

Proces identyfikacji i pomiaru utraty wartości ekspozycji kredytowych został uregulowany w wewnętrznej instrukcji wprowadzonej Notą Zarządzającą Członka Zarządu Banku. Ponadto zasady klasyfikacji należności i szacowania odpisów aktualizujących i rezerw w systemie zarządzania bankiem zostały nakreślone w dokumencie „System Zarządzania w Banku Millennium S.A.” przyjętym uchwałą Zarządu i zatwierdzonym przez Radę Nadzorczą.

W Banku nadzór nad procesem szacowania odpisów aktualizujących i rezerw sprawuje Departament Ryzyka (DMR), który odpowiada również bezpośrednio za analizę indywidualną w portfelu biznesowym oraz analizę kolektywną. Oprócz DMR w proces zaangażowane są jednostki restrukturyzacyjno-windykacyjne: Departament Zagrożonych Należności Gospodarczych - DNG (analiza indywidualna dla portfela windykacyjno-restrukturyzacyjnego klientów korporacyjnych) oraz Departament Dochodzenia Należności Detalicznych - DDN (analiza indywidualnie istotnych ekspozycji detalicznych z utartą wartości, przede wszystkim kredytów hipotecznych). DMR jest jednostką nie powiązaną z procesem udzielania kredytów i nadzorowaną przez członka Zarządu odpowiedzialnego za zarządzanie ryzykiem. Podobnie zorganizowany jest proces szacowania utraty wartości w Millennium Leasing.

Zarząd Banku pełni aktywną rolę w procesie wyznaczania odpisów aktualizujących i rezerw, wyniki wyceny portfela kredytowego przedkładane są Zarządowi do akceptacji w cyklu miesięcznym, ze szczegółowym objaśnieniem najistotniejszych zmian, mających wpływ na całkowity poziom odpisów i rezerw, w okresie objętym analizą. Zmiany metodologiczne wynikające z procesu walidacji i doskonalenia metodologii, są prezentowane na Komitecie Walidacji, a następnie na Komitecie Ryzyka, w skład których wchodzi wszyscy członkowie Zarządu Banku.

W okresach miesięcznych przygotowywane są szczegółowe raporty, prezentujące informacje na temat portfela kredytowego Grupy w różnych przekrojach, z uwzględnieniem wysokości odpisów aktualizujących i rezerw, ich dynamiki i struktury. Odbiorcami tych raportów są członkowie Zarządu nadzorujący działalność Grupy w obszarze finansów, ryzyka i informacji zarządczej.

Proces wyznaczania odpisów aktualizacyjnych i rezerw w Grupie jest sformalizowany i opisany w przytoczonej powyżej regulacji, w której szczegółowo zdefiniowano tryb i zasady analizy indywidualnej oraz analizy kolektywnej, w tym algorytmy liczenia poszczególnych parametrów.

Departament Audytu ocenia poprawność szacowania utraty wartości i rezerw co najmniej dwa razy w roku.

Metodologia i założenia przyjęte do wyznaczania utraty wartości ekspozycji kredytowych są regularnie przeglądane w celu zmniejszenia rozbieżności pomiędzy stratami szacowanymi a rzeczywistymi. W celu oceny adekwatności odpisów z tytułu utraty wartości, wyznaczonych zarówno w ramach analizy indywidualnej, jak i kolektywnej, przeprowadzana jest okresowo (nie rzadziej niż raz w roku) weryfikacja historyczna (backtesting), której wyniki są brane pod uwagę definiując działania w celu poprawy jakości procesu.

Analiza indywidualna utraty wartości dla należności kredytowych

Ekspozycje kredytowe wyznaczone są do analizy indywidualnej na podstawie kryteriów istotności, które zapewniają, że analiza indywidualna obejmuje, co najmniej 55% korporacyjnego portfela biznesowego Grupy oraz 80% portfela zarządzanego przez jednostki odpowiedzialne za windykację i restrukturyzację należności gospodarczych.

Główne elementy procesu analizy indywidualnej:

(1) Identyfikacja przesłanek utraty wartości;

Grupa zdefiniowała przesłanki utraty wartości w ramach analizy indywidualnej dostosowując je do profilu swojego działania. Katalog przesłanek uszczegóławia przesłanki określone w MSR 39 i rekomendacji R, które dotyczą między innymi :

- sytuacji ekonomiczno-finansowej wskazującej na znaczące trudności finansowe klienta,
- naruszenie umowy, np. opóźnienie w płatności kwoty głównej lub odsetek przekraczające 90 dni,
- stwierdzenia nierzetelności klienta w przekazywaniu informacji o jego sytuacji ekonomiczno-finansowej,
- trwałego braku możliwości nawiązania kontaktu z klientem w przypadku naruszenia warunków umowy,
- wysokiego prawdopodobieństwa upadłości lub innej reorganizacji przedsiębiorstwa/działalności gospodarczej klienta.
- ogłoszenia upadłości lub otwarcia postępowania naprawczego wobec klienta.
- przyznanie klientowi przez Bank, ze względów ekonomicznych lub prawnych wynikających z trudności ekonomiczno-finansowych klienta udogodnienia w warunkach finansowania (restrukturyzacja).

Regulacja wewnętrzna zawiera doprecyzowanie wyżej wymienionych przesłanek poprzez wskazanie konkretnych odpowiadających im przypadków i sytuacji, w szczególności w odniesieniu do przesłanek wynikających z znaczących trudności finansowych klienta, naruszenia krytycznych warunków umowy oraz wysokiego prawdopodobieństwa upadłości lub innej reorganizacji przedsiębiorstwa. Dodatkowo Bank posiada rozbudowany proces monitorowania, który identyfikuje w okresach miesięcznych różnego rodzaju zdarzenia wczesnego ostrzegania podlegające dodatkowej ocenie przez analityków kredytowych.

(2) Szacowanie przyszłych przepływów;

Elementem procesu kalkulacji utraty wartości jest szacowanie prawdopodobieństwa przepływów zawartych w harmonogramie odnoszących się do pozycji: kapitał, odsetki oraz inne przepływy. Prawdopodobieństwo realizacji przepływów zawartych w harmonogramie wynika z przeprowadzonej oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta (wskazania źródeł potencjalnych spłat), musi być uzasadnione i oszacowane w oparciu o aktualną dokumentację i szeroko rozumianą wiedzę o jego sytuacji z uwzględnieniem projekcji finansowych. Informacje te gromadzone są przez analityka przed przystąpieniem do analizy zgodnie z wytycznymi określonymi w odpowiednich regulacjach Grupy.

W przypadku zidentyfikowania, co najmniej jednej z przesłanek utraty wartości w analizie indywidualnej ma miejsce tzw. bazowa utrata wartości, czyli prawdopodobieństwo pełnych spłat zobowiązań przez klienta z jego bieżącej działalności jest oceniane na poziomie niższym niż 100%. W instrukcjach wewnętrznych zostały określone parametry wyznaczające minimalną wartość bazowej utraty wartości dla ekspozycji w portfelu biznesowym klientów korporacyjnych oraz dla klientów detalicznych.

W przypadku szacowania prawdopodobieństwa przepływów, dla klientów znajdujących się w portfelu zarządzanym przez departamenty zajmujące się działalnością restrukturyzacyjno-windykacyjną analitycy uwzględniają indywidualny charakter każdej transakcji zwracając uwagę między innymi na następujące elementy mogące wpłynąć na wielkość ewentualnych przepływów pieniężnych:

- przyjętą przez Grupę strategię działania wobec klienta,
- wyniki negocjacji z klientem i jego postawę tj. chęć uregulowania zaległości,
- poprawę/pogorszenie się jego sytuacji ekonomiczno-finansowej,
- możliwość regulowania zobowiązań z własnych środków kredytobiorcy, czy też konieczność wykorzystania zabezpieczenia, np. poprzez jego sprzedaż.

Grupa wykorzystuje także sformalizowane zasady ustalania i uzasadniania wysokości prawdopodobieństwa oraz kwoty wypłaty przez Bank środków z tytułu udzielonych pozabilansowych ekspozycji kredytowych takich jak gwarancje, poręczenia spłaty i akredytywy.

- (3) Oszacowanie wartości godziwej zabezpieczenia, określenie oczekiwanej daty sprzedaży, oraz oszacowanie oczekiwanych wpływów ze sprzedaży z uwzględnieniem kosztów procesu windykacji;

W przypadku wystąpienia bazowej utraty wartości danej ekspozycji kredytowej należy dokonać oszacowania przepływów z tytułu realizacji zabezpieczeń z uwzględnieniem terminów ich realizacji. Uwzględnienie przepływów z tytułu realizacji zabezpieczeń musi być poprzedzone analizą realności ich upłynienia i oszacowania ich wartości godziwej dodatkowo z uwzględnieniem kosztów windykacyjnych.

W celu zapewnienia obiektywnych zasad ustalania odzysków z zabezpieczeń Grupa opracowała wytyczne w zakresie rekomendowanych parametrów stopy odzysku i okresu odzysku dla wybranych grup zabezpieczeń. Biorąc pod uwagę umiejscowienie ekspozycji w strukturze Banku (portfel biznesowy, portfel restrukturyzacyjno-windykacyjny) oraz rodzaj ekspozycji (kredyt, leasing) określono odrębne zasady dla poszczególnych rodzajów portfeli: biznesowego, restrukturyzacyjno-windykacyjnego oraz leasingowego. Rekomendowane stopy odzysku i okres odzysku z zabezpieczeń podlegają weryfikacji w okresach rocznych.

W przypadku, gdy łączna zdyskontowana wartość oczekiwanych przepływów pieniężnych z bieżącej działalności klienta, odzysków z zabezpieczeń oraz innych udokumentowanych źródeł jest niższa niż wartość bilansowa ekspozycji kredytowej, wówczas zostaje rozpoznana utrata wartości i zaksięgowany odpis aktualizujący. Jeśli utrata wartości została rozpoznana wobec przynajmniej jednej z ekspozycji klienta w analizie indywidualnej, wszystkie pozostałe ekspozycje klienta są szacowane w procesie analizy indywidualnej bez względu na wysokość zaangażowania i klasyfikowane są do portfela z utratą wartości (cross-default).

W wewnętrznych regulacjach określono zasady odwracania strat z tytułu utraty wartości. W przypadku klienta w analizie indywidualnej po stwierdzeniu ustania skutków wystąpienia przesłanek, z zastrzeżeniem prawidłowej obsługi ekspozycji w zdefiniowanym okresie (innym dla klientów korporacyjnych i detalicznych), Bank może podjąć decyzję dotyczącą ustania istnienia /utrzymywania przesłanki i odwrócenia straty.

Analiza kolektywna portfela kredytowego

Analizie kolektywnej podlegają następujące grupy ekspozycji kredytowych:

- Ekspozycje nieistotne indywidualnie;
- Ekspozycje istotne indywidualnie, w przypadku których nie została rozpoznana utrata wartości w wyniku analizy indywidualnej.

Do grupy pierwszej zaliczane są ekspozycje, dla których w wyniku analizy kolektywnej zidentyfikowano przesłanki utraty wartości oraz utworzono odpis aktualizujący/ rezerwę (tzw. *collective impairment*), jak również ekspozycje, dla których nie zidentyfikowano przesłanek utraty wartości w odniesieniu do pojedynczej ekspozycji, ale utworzono odpis grupowy z tytułu strat zaistniałych, lecz niezareportowanych (tzw. *IBNR - incurred but not reported loss*). Do grupy drugiej należą ekspozycje, wobec których nie zidentyfikowano przesłanek utraty wartości w wyniku analizy indywidualnej oraz ekspozycje, wobec których zidentyfikowano przesłanki utraty wartości, ale nie został utworzony indywidualny odpis aktualizujący/ rezerwa z uwagi na pełne pokrycie ekspozycji zdyskontowaną wartością przepływów oczekiwanych z zabezpieczeń lub innych udokumentowanych źródeł. Dla tej grupy tworzony jest odpis IBNR.

Bank zdefiniował m. in. następujący katalog przesłanek utraty wartości stosowany w analizie kolektywnej wobec ekspozycji indywidualnie nieistotnych:

- Opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekraczające 90 dni,
- Restrukturyzacja ekspozycji
- Włączenie należności do procesu windykacji,
- Posiadanie przez klienta produktu wcześniej spisanego.

Bank w procesie szacowania utraty wartości od wielu lat stosuje regułę *cross-default*, polegającą na przeniesieniu do portfela z utratą wartości wszystkich ekspozycji wobec klienta (niezależnie od segmentu), u którego stwierdzono występowanie przynajmniej jednej przesłanki utraty wartości w stosunku do przynajmniej jednej należności.

Dla celów analizy kolektywnej Bank zdefiniował portfele homogeniczne, składające się z ekspozycji o podobnym profilu ryzyka kredytowego. Portfele te zostały utworzone na podstawie segmentacji na linie biznesowe, typy produktów kredytowych, liczbę dni opóźnienia, typy zabezpieczenia itp. Podział na portfele homogeniczne jest okresowo weryfikowany z punktu widzenia ich jednorodności.

Kalkulacja odpisów aktualizujących i rezerw metodą kolektywną odbywa się przy zastosowaniu parametrów modelowych, wyznaczonych w oparciu o historyczne obserwacje strat kredytowych dla poszczególnych portfeli homogenicznych. Bank stosuje następujące parametry:

- PI (ang. *probability of being impaired*) - prawdopodobieństwo wystąpienia utraty wartości
- LIP (ang. *loss identification period*) - okres identyfikacji straty
- LGI (ang. *loss given impaired*) - strata w przypadku wystąpienia utraty wartości
- PU (ang. *probability of utilization*) - współczynnik/prawdopodobieństwo realizacji zobowiązania pozabilansowego

Wykorzystywane w analizie kolektywnej parametry, wyznaczone są w okresach miesięcznych, w oparciu o historyczne dane statystyczne. Okres obserwacji danych historycznych został zdefiniowany w regulacjach wewnętrznych Banku, przy uwzględnieniu dążenia do dostosowania poziomu odpisów aktualizujących do aktualnej sytuacji rynkowej i wewnętrznej Banku, przy jednoczesnym zachowaniu poprawności statystycznej wyliczanych parametrów.

Parametr PI wyznaczany jest w oparciu o historyczny wskaźnik utraty wartości, tzw. „impaired rate”. Do wyliczenia PI pobierane są próbki danych o długości odpowiadającej okresowi identyfikacji straty (LIP) przyjętemu dla danego portfela homogenicznego, pobór próbek odbywa się z częstotliwością miesięczną. Próbkom tym nadawane są wagi, tak aby obserwacje pochodzące z najbardziej aktualnego okresu miały najwyższą wagę, a najmniej aktualne - najniższą. Okres obserwacji danych historycznych do wyznaczenia PI obejmuje ostatnie 36 miesięcy od dnia bilansowego, z uwzględnieniem przesunięcia okna czasowego obserwacji odpowiadającego długości LIP. Ekspozycje podlegające analizie kolektywnej, dla których została zidentyfikowana przynajmniej jedna przesłanka utraty wartości otrzymują PI = 1.

Okres identyfikacji straty (LIP) jest obliczany statystycznie dla każdego z portfeli homogenicznych, na podstawie danych historycznych, uwzględniających odstęp czasowy pomiędzy momentem zaistnienia przyczyny niewykonania zobowiązania, a rozpoznaniem przez Bank utraty wartości.

Okres identyfikacji straty (LIP) w segmencie detalicznym oraz korporacyjnym, jest weryfikowany co najmniej raz w roku, w oparciu o dane pozyskane od klientów mających problem z terminową obsługą.

Od października 2014 roku Bank wykorzystuje model LGI dla ekspozycji hipotecznych, będący adaptacją modelu LGD, utworzonego na potrzeby liczenia wymogu kapitałowego w ramach metod IRB. Analogiczny model został zaadaptowany dla pozostałych ekspozycji detalicznych (w tym Mikrobiznesu) we wrześniu 2015 roku. Modele te oparte są na analizie zdyskontowanych przepływów pieniężnych. W przypadku ekspozycji korporacyjnych, wykorzystywany jest uproszczony model LGI oparty na metodzie porównania sald.

Modele LGI opierają się na dogłębnej, statystycznie wyznaczonej segmentacji, która w zależności od modelu bazuje m.in. na: typie produktu, kwocie ekspozycji, wartości LTV, walucie, fładze restrukturyzacji, itp. Ponadto wszystkie modele różnicują wielkość LGI w zależności od liczby miesięcy od daty impaired.

Parametr PU, oznaczający współczynnik wykorzystania ekspozycji pozabilansowej na LIP miesięcy przed wejściem w status impaired, wyliczany jest dla kart kredytowych, rewolwingów i limitów w rachunku bieżącym (osobno dla osób fizycznych oraz podmiotów gospodarczych). Dla gwarancji parametr PU określa prawdopodobieństwo wypłaty gwarancji w przypadku wystąpienia beneficjenta o jej realizację. Okres obserwacji danych historycznych do wyznaczenia PU obejmuje ostatnie 36 miesięcy od dnia bilansowego. Próbkom danych pochodzącym z okresu obserwacji nadawane są odpowiednie wagi, których wielkości są identyczne jak w przypadku parametru PI. Parametr PU aktualizowany jest każdego miesiąca.

Regulacje wewnętrzne definiują szczegółowo zasady odwracania strat z tytułu utraty wartości wyznaczonej metodą kolektywną. Co do zasady odwrócenie straty i rozwiązanie odpisu aktualizującego/ rezerwy jest możliwe w przypadku ustania przesłanek utraty wartości, w tym spłaty zaległości lub wyłączenia z portfela windykacyjnego (reklasyfikacja do kategorii bez utraty wartości) bądź w przypadku sprzedaży wierzytelności. Reklasyfikacja do kategorii bez utraty wartości w przypadku ekspozycji podlegających restrukturyzacji jest możliwa tylko wówczas, jeśli klient przejdzie pomyślnie zdefiniowany okres „kwarantanny”, w którym nie wykaże opóźnień w spłacie kapitału lub odsetek powyżej 30 dni. Okres kwarantanny może rozpocząć się jedynie po upływie okresu zawieszenia/obniżenia spłat (tzw. Grace period) - jeśli takie udogodnienie zostało przyznane na skutek restrukturyzacji.

Powyższe nie dotyczy portfela restrukturyzacyjno-windykacyjnego korporacji, dla którego zdefiniowano odrębne warunki przeniesienia do kategorii bez utraty wartości. Dla transakcji leasingowych okres kwarantanny równa się okresowi przebywania w portfelu restrukturyzacyjnym, plus dodatkowo zdefiniowany okres. W czasie jego trwania, opóźnienia w spłatach również nie mogą przekraczać 30 dni.

Wyniki modeli wykorzystywanych w analizie kolektywnej poddawane są okresowej weryfikacji historycznej. Parametry oraz modele objęte są również procesem zarządzania modelami, uregulowanym w dokumencie „Zasady zarządzania modelami ryzyka kredytowego”, w ramach którego określone są, między innymi, zasady tworzenia, zatwierdzania, monitoringu i walidacji, oraz weryfikacji historycznej modeli. Walidacja modeli i parametrów oraz weryfikacja historyczna odpisów aktualizujących/ rezerw wyznaczonych metodą kolektywną jest przeprowadzana nie rzadziej niż raz w roku.

Jeśli w wyniku walidacji i analizy cykliczności modeli kredytowych oraz weryfikacji historycznej odpisów aktualizujących i rezerw Bank dochodzi do wniosku, że stosowane na dany dzień bilansowy parametry odbiegają od rzeczywistego trendu kształtowania się danych będących podstawą ich wyznaczenia wówczas Bank może dostosować okres obserwacji danych historycznych do bieżących warunków ekonomicznych.

W 2015 roku Bank dokonał przeglądu kryteriów, dotyczących klasyfikacji ekspozycji impaired, w następstwie którego w trzecim kwartale zaimplementowano bardziej restrykcyjne kryteria klasyfikacji w odniesieniu do restrukturyzowanych detalicznych ekspozycji kredytowych. Zmiana kryteriów przełożyła się na wzrost należności impaired o 144 mln PLN w segmencie ekspozycji hipotecznych oraz pozostałego detalu.

We wrześniu 2015 w Banku miała miejsce sprzedaż portfela bilansowych ekspozycji kredytowych, klasyfikowanych jako NPL i cechujących się wyższym od przeciętnego poziomem pokrycia, w kwocie 104 mln PLN. Sprzedaż dotyczyła głównie portfela pozostałych ekspozycji detalicznych (około 83 mln PLN) oraz ekspozycji hipotecznych (około 21 mln PLN).

Wdrożenie IFRS 9

Bank kontynuuje prace związane z wdrożeniem Standardu IFRS 9. Została przeprowadzona wstępna analiza potrzeb oraz zasobów wymaganych do prawidłowej i terminowej implementacji Standardu. W celu wypracowania najwyższej jakości rozwiązań, wykorzystania doświadczeń międzynarodowych oraz sprawnego i terminowego ich wdrożenia, został powołany w porozumieniu z Grupą Millennium BCP zespół roboczy. Implementacja Standardu nastąpi z dniem 1 stycznia 2018 roku, przy czym Bank zakłada, że w 2017 r. będzie równolegle stosował dwie metody szacowania odpisów na utratę wartości tj. dotychczasową i wg standardów IFRS 9.

(3D) Maksymalna ekspozycja na ryzyko kredytowe

tys. PLN	Maksymalna ekspozycja	
	31.12.2015	31.12.2014
Ekspozycje narażone na ryzyko kredytowe związane z aktywami bilansowymi przedstawiają się następująco:	63 008 176	56 968 811
Kredyty i pożyczki dla banków	2 348 735	2 384 744
Kredyty i pożyczki dla klientów:	46 070 719	43 634 324
Kredyty dla klientów indywidualnych:	32 905 953	31 435 346
- Karty kredytowe	645 325	665 462
- Kredyty gotówkowe i inne kredyty dla klientów indywidualnych	4 577 232	3 863 260
- Kredyty hipoteczne	27 683 396	26 906 624
Kredyty udzielone podmiotom korporacyjnym	12 746 420	11 684 317
Kredyty udzielone podmiotom publicznym	418 346	514 661
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	408 572	933 482
Finansowe instrumenty pochodne oraz korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	429 323	504 751
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej	0	0
Inwestycyjne papiery dłużne	13 635 726	9 242 574
Należności z tytułu papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	0	155 642
Pozostałe aktywa finansowe	115 101	113 294
Ryzyko kredytowe związane z pozycjami pozabilansowymi przedstawiają się następująco:	7 860 979	7 796 275
Gwarancje finansowe	1 148 003	1 104 794
Zobowiązania kredytowe i pozostałe zobowiązania związane z kredytami	6 712 976	6 691 481

Powyższa tabela przedstawia strukturę ekspozycji na ryzyko kredytowe Banku na dzień 31 grudnia 2015 r. i 31 grudnia 2014 r., bez uwzględnienia instrumentów ograniczających ryzyko. Dla aktywów bilansowych ekspozycje prezentowane powyżej oparte są na kwotach netto przedstawionych w bilansie.

Jakość kredytowa aktywów finansowych - nieprzeterminowane*, bez utraty wartości

tys. PLN	Ekspozycja	
	31.12.2015	31.12.2014
Ekspozycje bilansowe narażone na ryzyko nie przeterminowane i bez utraty wartości	61 367 924	55 477 935
Kredyty i pożyczki dla banków (rating zewnętrzny Fitch: od BB+ do AA-; Moody's: od B1 do Aa3; S&P: od B+ do AA-)	2 348 744	2 384 754
Kredyty i pożyczki dla klientów (wg. Master Skali):	44 545 559	42 256 712
• 1-3 najwyższa jakość	18 024 538	17 887 906
• 4-6 dobra jakość	7 060 219	6 378 071
• 7-9 średnia jakość	10 766 935	9 620 534
• 10-12 niska jakość	4 077 011	4 270 798
• 13-14 pod obserwacją	220 781	229 197
• 15 niewykonanie zobowiązania**	101 693	524 292
• Bez ratingu***	4 294 382	3 345 914
Dłużne papiery wartościowe przeznaczone do obrotu (obligacje Skarbu Państwa****)	408 572	933 482
Finansowe instrumenty pochodne oraz korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej(wg. Master Skali)	429 323	504 752
• 1-3 najwyższa jakość	139 765	218 158
• 4-6 dobra jakość	138 611	207 400
• 7-9 średnia jakość	14 719	9 263
• 10-12 niska jakość	9 515	5 671
• 15 niewykonanie zobowiązania	0	0
• Bez ratingu	33 728	18 164
• Korekta z tytułu wartości godziwej	22 152	27 097
• Wycena przyszłych płatności walutowych	0	0
• Instrumenty pochodne zabezpieczające	70 833	18 999
Inwestycyjne papiery dłużne (Skarb Państwa****, Bank Centralny****, obligacje samorządowe)	13 635 726	9 242 593
Należności z tytułu papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	0	155 642

(*) - należności przeterminowane do 4 dni włącznie są traktowane jako opóźnienia techniczne i są wykazywane w tej kategorii;

(**) - należności bez utraty wartości ze względu na fakt, że zdyskontowana wartość zabezpieczeń pokrywa w pełni ekspozycję;

(***) - grupa klientów bez ratingu wewnętrznego zawiera między innymi ekspozycje związane z kredytami dla jednostek samorządu terytorialnego, projektami inwestycyjnymi oraz niektórymi klientami leasingowymi

(****) - rating dla Polski w 2015 r. A - (S&P)

Jakość kredytów i pożyczek dla klientów (wg Master Skali), nie przeterminowane(*) i bez utraty wartości w podziale na segmenty klientów:

Zaangażowanie brutto, w tys. PLN	31.12.2015			
	Kredyty i pożyczki udzielone klientom			Suma
	Przedsiębiorstwa	Kredyty hipoteczne	Pozostałe detaliczne	
1-3 najwyższa jakość	66 961	17 618 958	338 619	18 024 538
4-6 dobra jakość	692 167	5 212 406	1 155 646	7 060 219
7-9 średnia jakość	5 457 642	2 986 769	2 322 524	10 766 935
10-12 niska jakość	2 375 714	770 355	930 942	4 077 011
13-14 pod obserwacją	18 615	161 433	40 733	220 781
15 niewykonanie zobowiązania (**)	22 955	60 297	18 441	101 693
Bez ratingu (***)	4 290 244	1 898	2 240	4 294 382
Suma	12 924 298	26 812 116	4 809 145	44 545 559

(*) - należności przeterminowane do 4 dni włącznie są traktowane jako opóźnienia techniczne i są wykazywane w tej kategorii;

(**) - należności bez utraty wartości ze względu na fakt, że zdyskontowana wartość zabezpieczeń pokrywa w pełni ekspozycję;

(***) - grupa klientów bez ratingu wewnętrznego zawiera między innymi ekspozycje związane z kredytami dla jednostek samorządu terytorialnego, projektami inwestycyjnymi oraz niektórymi klientami leasingowymi

(3E) Kredyty i pożyczki

Struktura kredytów i pożyczek udzielonych klientom i bankom oraz podstawowe wskaźniki portfela kredytowego przedstawiają się następująco:

Zaangażowanie brutto w tys. PLN	31.12.2015		31.12.2014	
	Kredyty i pożyczki dla klientów	Kredyty i pożyczki dla banków	Kredyty i pożyczki dla klientów	Kredyty i pożyczki dla banków
Nie przeterminowane i bez rozpoznanej utraty wartości	44 545 559	2 348 744	42 256 712	2 384 754
Przeterminowane*, ale bez rozpoznanej utraty wartości	869 164	0	953 518	0
Łącznie bez rozpoznanej utraty wartości (IBNR)	45 414 723	2 348 744	43 210 230	2 384 754
Z rozpoznaną utratą wartości	1 981 085	0	1 649 731	0
Kredyty i pożyczki, brutto	47 395 808	2 348 744	44 859 961	2 384 754
Odpisy z tytułu utraty wartości łącznie z IBNR	(1 325 089)	(9)	(1 225 637)	(10)
Kredyty i pożyczki, netto	46 070 719	2 348 735	43 634 324	2 384 744
Kredyty z rozpoznaną utratą wartości/kredyty ogółem	4,18%	0,00%	3,68%	0,00%

* - Należności przeterminowane do 4 dni włącznie są traktowane jako opóźnienia techniczne i nie są wykazywane w tej kategorii.

Kredyty i pożyczki bez rozpoznanej utraty wartości w tys. PLN

	31.12.2015		31.12.2014	
	Kredyty i pożyczki dla klientów	Kredyty i pożyczki dla banków	Kredyty i pożyczki dla klientów	Kredyty i pożyczki dla banków
Bez zidentyfikowanych przesłanek utraty wartości	45 378 692	2 348 744	42 783 726	2 384 754
Ze zidentyfikowanymi przesłankami utraty wartości, w tym:	36 031	0	426 504	0
- oczekiwane przepływy uwzględniają przepływy z zabezpieczeń, w tym:	36 031	0	426 504	0
- przeterminowane*	12 116	0	17 890	0
Kredyty i pożyczki bez rozpoznanej utraty wartości (IBNR), brutto	45 414 723	2 348 744	43 210 230	2 384 754
Odpisy na poniesione, niezareportowane straty (IBNR)	(127 340)	(9)	(137 040)	(10)
Kredyty i pożyczki bez rozpoznanej utraty wartości (IBNR), netto	45 287 383	2 348 735	43 073 190	2 384 744

* - Należności przeterminowane do 4 dni włącznie są traktowane jako opóźnienia techniczne i nie są wykazywane w tej kategorii.

Kredyty i pożyczki przeterminowane, ale bez rozpoznanej utraty wartości

Kredyty i pożyczki przeterminowane poniżej 90 dni nie są uważane za ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości, chyba, że zostaną zidentyfikowane inne przesłanki impairmentu. Kwota brutto kredytów i pożyczek z podziałem na segmenty klientów, przeterminowanych, ale bez rozpoznanej utraty wartości, przedstawia się następująco:

Zaangażowanie brutto, w tys. PLN	31.12.2015				Suma
	Kredyty i pożyczki udzielone klientom			Kredyty i pożyczki dla banków	
	Przedsiębiorstwa	Kredyty hipoteczne	Pozostałe detaliczne		
Opóźnienia 5 - 30 dni *	39 715	434 325	179 875	0	653 915
Opóźnienia 31 - 60 dni	15 612	86 599	50 196	0	152 407
Opóźnienia 61 - 90 dni	4 473	25 686	21 632	0	51 791
Opóźnienia pow. 90 dni **	8 094	1 389	1 568	0	11 051
Suma	67 894	547 999	253 271	0	869 164

Zaangażowanie brutto, w tys. PLN	31.12.2014				Suma
	Kredyty i pożyczki udzielone klientom			Kredyty i pożyczki dla banków	
	Przedsiębiorstwa	Kredyty hipoteczne	Pozostałe detaliczne		
Opóźnienia 5 - 30 dni *	46 792	505 793	177 498	0	730 083
Opóźnienia 31 - 60 dni	14 765	92 026	48 783	0	155 574
Opóźnienia 61-90 dni	5 619	32 676	21 166	0	59 461
Opóźnienia pow. 90 dni **	6 611	11	1 778	0	8 400
Suma	73 787	630 506	249 225	0	953 518

* - Należności przeterminowane do 4 dni włącznie są traktowane jako opóźnienia techniczne i nie są wykazywane w tej kategorii.

** - Należności opóźnione powyżej 90 dni i jednocześnie nie będące w portfelu z utratą wartości, posiadające przesłanki utraty wartości, ale nie wykazujące utraty wartości ze względu na szacowane przepływy pieniężne lub poniżej progu kwotowego.

Kredyty i pożyczki z rozpoznaną utratą wartości

Kwota brutto kredytów i pożyczek z rozpoznaną utratą wartości w podziale na segmenty klientów przedstawia się następująco:

Zaangażowanie brutto, w tys. PLN	31.12.2015				Suma
	Kredyty i pożyczki udzielone klientom			Kredyty i pożyczki dla banków	
	Przedsiębiorstwa	Kredyty hipoteczne	Pozostałe detaliczne		
Wg rodzaju analizy					
Analiza indywidualna	626 050	168 096	2 612	0	796 758
Analiza kolektywna	162 390	426 418	595 519	0	1 184 327
Suma	788 440	594 514	598 131	0	1 981 085

Zaangażowanie brutto, w tys. PLN	31.12.2014				Suma
	Kredyty i pożyczki udzielone klientom			Kredyty i pożyczki dla banków	
	Przedsiębiorstwa	Kredyty hipoteczne	Pozostałe detaliczne		
Wg rodzaju analizy					
Analiza indywidualna	599 668	109 360	2 117	0	711 145
Analiza kolektywna	172 999	314 044	451 543	0	938 586
Suma	772 667	423 404	453 660	0	1 649 731

Kredyty i pożyczki objęte analizą indywidualną

Kwantyfikacja wartości portfela objętego analizą indywidualną oraz wartości utworzonych odpisów w podziale na należności (i odpowiednio odpisy) z rozpoznaną utratą wartości i portfel IBNR została przedstawiona w notach finansowych.

Tabele poniżej prezentują strukturę portfela objętego analizą indywidualną z rozpoznaną utratą wartości.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom, zaangażowanie brutto - wg walut

	31.12.2015			31.12.2014		
	Kwota w tys. PLN	udział %	Pokrycie odpisami aktualizacyjnymi	Kwota w tys. PLN	udział %	Pokrycie odpisami aktualizacyjnymi
PLN	648 862	81,5%	71,6%	645 051	90,7%	72,6%
CHF	117 209	14,7%	23,4%	62 655	8,8%	22,3%
EUR	30 416	3,8%	27,3%	3 439	0,5%	81,6%
USD	271	0,0%	49,8%	0	0,0%	n/a
GBP	0	0,0%	n/a	0	0,0%	n/a
RAZEM (Indywidualna utrata wartości)	796 758	100,0%	62,8%	711 145	100,0%	68,2%

Kredyty i pożyczki udzielone klientom, zaangażowanie brutto - wg stopnia pokrycia odpisami aktualizacyjnymi

	31.12.2015		31.12.2014	
	Kwota w tys. PLN	udział %	Kwota w tys. PLN	udział %
do 20%	150 675	18,9%	66 596	9,4%
Powyżej 20% do 40%	102 304	12,8%	89 051	12,5%
Powyżej 40% do 60%	81 931	10,3%	84 833	11,9%
Powyżej 60% do 80%	142 255	17,9%	123 643	17,4%
Powyżej 80%	319 593	40,1%	347 022	48,8%
RAZEM (Indywidualna utrata wartości)	796 758	100,0%	711 145	100,0%

Na koniec 2015 roku finansowy efekt ustanowionych zabezpieczeń wykorzystanych dla należności z rozpoznaną utratą wartości Banku w analizie indywidualnej (Case by Case) wyniósł 226 mln zł (na koniec 2014 r. - 183 mln zł). Jest to kwota, o którą poziom wymaganych rezerw przypisanych do tego portfela byłby wyższy, gdyby przy szacowaniu odpisu w analizie indywidualnej nie zostały uwzględnione przepływy z zabezpieczeń.

Kredyty i pożyczki restrukturyzowane

Restrukturyzacja należności jest prowadzona przez specjalnie do tego celu powołane jednostki (oddzielnie dla należności gospodarczych i detalicznych).

Restrukturyzacja zarówno należności gospodarczych jak i detalicznych ma na celu wykonanie efektywnych działań wobec klientów mających doprowadzić do minimalizacji strat i możliwie szybkiego ograniczenia ryzyk ponoszonych przez Bank w związku z zawartymi z klientem transakcjami, z których wynikają należności lub zobowiązania pozabilansowe Banku.

Restrukturyzacja prowadzona jest wobec należności włączonych na podstawie ustalonych w Banku zasad do portfeli restrukturyzacyjno-windykacyjnych i obejmuje ustalenie nowych, akceptowalnych przez Bank warunków transakcji (w tym w szczególności zasad ich spłaty i zabezpieczenia oraz ewentualnego uzyskania dodatkowych zabezpieczeń).

Dochodzenie należności detalicznych jest procesem w pełni scentralizowanym, realizowanym w dwóch etapach:

- postępowanie monitorujące - realizowany przez Departament Bankowości Bezpośredniej,
- postępowanie restrukturyzacyjno-egzekucyjne - realizowany przez Departament Dochodzenia Należności Detalicznych.

Proces wykonywany przez Departament Bankowości Bezpośredniej dotyczy działań polegających na bezpośrednim, telefonicznym kontakcie z klientem i uzyskaniem spłaty wymagalnych należności względem Banku. W sytuacji braku spłaty zadłużenia lub zgłoszenia przez klienta chęci restrukturyzacji zadłużenia dalsze prowadzenie sprawy odbywa się przez Departament Dochodzenia Należności Detalicznych i obejmuje wszelkie działania restrukturyzacyjne oraz windykacyjne.

Dochodzenie należności jest wspierane przez wyspecjalizowany system informatyczny działający na pełnym portfelu klienta, w pełni zautomatyzowany w fazie monitorowania portfela, jak i wspomagający czynności w późniejszej fazie restrukturyzacji i windykacji. Integralną częścią systemu jest behawioralny model scoringowy, wykorzystywany na etapie postępowania monitorującego. System ten jest wykorzystywany w zarządzaniu procesem dochodzenia należności detalicznych w stosunku do wszystkich segmentów klienta.

Model scoringowy bazuje w swoich wewnętrznych obliczeniach między innymi na: segmencie biznesowym klienta, rodzaju produktu obciążonego ryzykiem kredytowym (szczególnie dotyczy to produktów hipotecznych) oraz historii współpracy z klientem w ramach poprzednich działań restrukturyzacyjno-windykacyjnych. Opóźnione należności klientów detalicznych trafiają do systemu informatycznego automatycznie 4 dnia od daty powstania należności wymagalnej.

Proces restrukturyzacji i windykacji należności gospodarczych jest scentralizowany i realizowany przez Departament Zagrożonych Należności Gospodarczych. Dochodzenie należności gospodarczych ma na celu maksymalizację odzysku w jak najkrótszym czasie i ograniczenie ryzyka ponoszonego przez Bank poprzez realizację przyjętej strategii działań restrukturyzacyjnych i windykacyjnych w stosunku do:

- klienta,
- należności gospodarczych,
- zabezpieczeń ich spłaty.

Działania realizowane w ramach ww. strategii obejmują m.in.: ustalanie warunków finansowania Klientów, warunków restrukturyzacji należności gospodarczych, w tym zasad ich spłaty oraz zabezpieczeń, uzyskiwanie nowych, wartościowych i płynnych zabezpieczeń, doprowadzania do spłaty polubownej, realizację windykacji (w tym komorniczej) należności wymagalnych, w tym z posiadanych zabezpieczeń, działania w procesach upadłościowych dłużników, prowadzenie wymaganych działań sądowych.

Dla zarządzania procesem restrukturyzacji i windykacji należności gospodarczych pochodzących z portfela korporacyjnego, Departament Zagrożonych Należności Gospodarczych stosuje aplikacje wspierające proces zarządzania i decyzyjny, które szybko dostarczają podstawowych informacji na temat należności, zabezpieczenia, zastosowanego podejścia oraz podstawowych działań i terminów.

Poniższa tabela pokazuje portfel kredytów z rozpoznaną utratą wartości zarządzany przez jednostki organizacyjne Banku zajmujące się restrukturyzacją należności.

Zaangażowanie brutto w tys. PLN	31.12.2015	31.12.2014
Kredyty i pożyczki udzielone klientom indywidualnym	601 521	434 483
Kredyty i pożyczki udzielone klientom korporacyjnym	302 210	150 267
Razem	903 731	584 750

Bankowe tytuły egzekucyjne

W 2015 r. odnośnie należności gospodarczych Bank wystawił 87 bankowych tytułów egzekucyjnych (BTE) na łączną kwotę 76,8 mln PLN (w przeliczeniu wg średniego kursu NBP z dnia 31.12.2015 r.), w tym:

- 85 BTE w PLN na łączną kwotę 75,6 mln PLN,
- 2 BTE w EUR na łączną kwotę 0,3 mln EUR.

Ponadto w 2015 roku Bank wystawił 10 558 bankowych tytułów egzekucyjnych dotyczących należności detalicznych oraz małych firm, na łączną kwotę 156,4 mln PLN. Dodatkowo w 2015 roku Bank skierował do sądów 7 328 pozwów o wydanie nakazu zapłaty na kwotę 84 mln PLN.

(3F) Dłużne i kapitałowe papiery wartościowe

Poniższa tabela przedstawia strukturę papierów wartościowych znajdujących się w portfelu Banku na koniec grudnia 2015 r. (zaangażowanie brutto w tys. PLN):

Emitowane przez	Papiery dłużne przeznaczone do obrotu	Inwestycyjne dłużne papiery wartościowe	Akcje	Razem
Skarb Państwa	408 572	9 363 699	0	9 772 271
Bank Centralny	0	4 198 776	0	4 198 776
Pozostałe	0	73 283	458 941	532 224
- notowane	0	0	0	0
- nienotowane	0	73 283	458 941	532 224
Razem	408 572	13 635 758	458 941	14 503 271

Poniższa tabela przedstawia strukturę papierów wartościowych znajdujących się w portfelu Banku na koniec grudnia 2014 r. (zaangażowanie brutto w tys. PLN):

Emitowane przez	Papiery dłużne przeznaczone do obrotu	Inwestycyjne dłużne papiery wartościowe	Akcje	Razem
Skarb Państwa	933 482	6 749 204	0	7 682 686
Bank Centralny	0	2 400 000	0	2 400 000
Pozostałe	0	93 388	239 243	332 631
- notowane	0	0	0	0
- nienotowane	0	93 388	239 243	332 631
Razem	933 482	9 242 592	239 243	10 415 317

(3G) Przewłaszczone zabezpieczenia

W 2015 nie dokonywano istotnych bezpośrednich przejęć przez Bank i sprzedaży środków trwałych stanowiących zabezpieczenie kredytu. Powyższa sytuacja powodowana jest realizacją innych, bardziej efektywnych ścieżek zaspokajania z zastawów lub przewłaszczeń (czasowo i kwotowo przy ograniczeniu kosztów), tj. doprowadzania do sprzedaży przedmiotu zastawu lub przewłaszczenia bezpośrednio przez dawcę zabezpieczenia pod nadzorem Banku i z przeznaczeniem całości tak uzyskanych środków na spłatę. Odmianą takiego działania jest zawieranie porozumień z syndykami w upadłości na podstawie, których syndyk za uzgodnioną opłatą zabezpiecza i przechowuje przedmioty zastawione lub przewłaszczone oraz w porozumieniu z Bankiem dokonuje ich oferowania i sprzedaży (w tym w ramach sprzedaży zorganizowanych części lub całego przedsiębiorstwa dłużnika) - i tak uzyskane środki przekazywane są bezpośrednio na spłatę należności Banku (zaspokojenie z zabezpieczenia w ww. sposób realizowane jest bez etapu przejęcia przewłaszczonych rzeczy do bilansu Banku na „Aktywa trwałe do zbycia”).

(3H) Polityka w zakresie spisywania należności

Ekspozycje kredytowe, dla których Bank nie oczekuje wystąpienia żadnych przepływów pieniężnych do odzyskania i dla których utworzony został odpis z tytułu utraty wartości lub korekta wartości dla wierzytelności pochodzących z terminowych operacji finansowych, które łącznie pokrywają w całości należność pozostałą do spłaty, są spisywane z bilansu w ciężar odpisu aktualizującego i przenoszone do ewidencji pozabilansowej. Przedmiotowa operacja nie powoduje umorzenia należności, tj. nie powoduje zwolnienia dłużnika z długu ani zaprzestania wymaganych prawem i uzasadnionych ekonomicznie działań prawnych i windykacyjnych celem dochodzenia spłaty.

Najczęściej Bank spisuje należności w ciężar rezerw na utratę wartości w przypadku stwierdzenia nieściągalności należności, tj. między innymi:

- uzyskania postanowienia o bezskuteczności postępowania egzekucyjnego;
- śmierci dłużnika;
- uzyskania potwierdzenia braku szans na zaspokojenie ze środków masy upadłościowej;
- wyczerpania możliwości prowadzenia egzekucji wobec braku majątku dłużnika głównego i innych osób zobowiązanych (np. dawców zabezpieczeń).

(3I) Koncentracja ryzyk aktywów finansowych z ekspozycją na ryzyko kredytowe

Sektory przemysłu

Poniższa tabela przedstawia podział głównych kategorii ekspozycji kredytowych Banku z rozbiciem na czynniki składowe, według kategorii klientów.

wg stanu na 31.12.2015	Pośrednictwo finansowe	Przemysł i Budownictwo	Handel hurtowy i detaliczny	Transport i komunikacja	Sektor publiczny	Kredyty hipoteczne	Kredyty konsumpcyjne*	Pozostałe branże	Razem
Kredyty i pożyczki dla banków	2 348 744	0	0	0	0	0	0	0	2 348 744
Kredyty i pożyczki dla klientów	54 116	4 798 986	3 882 026	2 037 469	394 854	27 954 629	5 660 547	2 613 181	47 395 808
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	408 572	0	0	0	408 572
Finansowe instrumenty pochodne oraz korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	395 658	19 791	2 725	0	0	0	0	11 149	429 323
Inwestycyjne papiery wartościowe	308 042	144 000	0	145	13 635 780	0	0	6 732	14 094 699
Aktywa finansowe wycenione do wartości godziwej	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Należności z tyt. papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	0	0	0	0	0	0	0	0	0
RAZEM	3 106 560	4 962 777	3 884 751	2 037 614	14 439 206	27 954 629	5 660 547	2 631 062	64 677 146

* w tym: karty kredytowe, kredyty gotówkowe, kredyty w rachunku bieżącym

wg stanu na 31.12.2014	Pośrednictwo finansowe	Przemysł i Budownictwo	Handel hurtowy i detaliczny	Transport i komunikacja	Sektor publiczny	Kredyty hipoteczne	Kredyty konsumpcyjne *	Pozostałe branże	Razem
Kredyty i pożyczki dla banków	2 384 754	0	0	0	0	0	0	0	2 384 754
Kredyty i pożyczki dla klientów	142 150	4 429 114	3 389 096	1 763 060	473 674	27 138 444	4 879 755	2 644 668	44 859 961
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	0	0	0	0	933 482	0	0	0	933 482
Finansowe instrumenty pochodne oraz korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	473 863	22 739	1 939	124	0	0	0	6 086	504 751
Inwestycyjne papiery wartościowe	88 461	144 000	0	28	9 242 596	0	0	6 732	9 481 817
Aktywa finansowe wycenione do wartości godziwej	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Należności z tyt. papierów wartościowych z przyrzeczeniem odkupu	155 642	0	0	0	0	0	0	0	155 642
RAZEM	3 244 870	4 595 853	3 391 035	1 763 212	10 649 752	27 138 444	4 879 755	2 657 486	58 320 407

* w tym: karty kredytowe, kredyty gotówkowe, kredyty w rachunku bieżącym

4) RYZYKO RYNKOWE

Ryzyko rynkowe obejmuje obecne i przyszłe oddziaływania na zyski lub kapitał ze strony zmiany wartości portfela Banku wywołanej niekorzystnymi ruchami stóp procentowych, kursów wymiany walut lub cen obligacji, akcji lub towarów.

Miary oceny ryzyka rynkowego

Pomiar ryzyka rynkowego w Banku pozwala na monitorowanie wszystkich możliwych typów ryzyka, to jest ryzyka ogólnego (w tym ryzyko stopy procentowej, ryzyko walutowe, ryzyko cen akcji), ryzyka nieliniowego, ryzyka szczególnego, jak i ryzyka cen towarów. W 2015 roku ryzyko nieliniowe, ryzyko cen towarów oraz ryzyko cen akcji nie występowało w Banku lub uznano je za nieistotne.

Pomiar każdego z typów ryzyka odbywa się indywidualnie przy pomocy odpowiednich modeli, a następnie wyniki integrowane są w całkowite ryzyko rynkowe bez uwzględnienia jakiegokolwiek efektu dywersyfikacji między czterema typami ryzyka (najgorszy scenariusz).

Główną miarą, stosowaną przez Bank w celu oceny ryzyka rynkowego (ryzyko stopy procentowej, ryzyko walutowe, ryzyko cen akcji) jest parametryczny model VaR (wartość narażona na ryzyko) - spodziewana strata, która może powstać w portfelu w określonym czasie (okres utrzymania) oraz z określonym prawdopodobieństwem (poziom ufności) z tytułu niekorzystnego ruchu na rynku.

Wartość narażona na ryzyko w Banku (VaR) jest obliczana z założeniem 10-dniowego okresu utrzymania oraz 99% poziomu ufności (przedział jednostronny). W celu dostosowania do wymogów regulacyjnych CRDIV / CRR, od kwietnia 2014 zmienność związaną z każdym czynnikiem ryzyka rynkowego uwzględnionym w modelu VaR (jak i korelacje występującymi między nimi) estymuje się za pomocą równo ważonych zmian parametrów rynkowych wykorzystując efektywny okres obserwacji danych historycznych z ostatniego roku. Stosowana wcześniej metoda EWMA (ang. exponentially weighted moving average) z efektywnie krótszym okresem obserwacji jest teraz uzasadniona jedynie w przypadku istotnego skoku zmienności cenowej.

W celu monitorowania i limitowania pozycji w instrumentach, dla których nie jest możliwa należyta ocena ryzyk rynkowych z zastosowaniem modelu VaR (ryzyko nieliniowe, cen towarów i ryzyko szczególne) wprowadzono odpowiednie zasady pomiaru tych ryzyk. Ryzyko nieliniowe mierzone jest według wewnętrznej metodologii, która jest zgodna z metodologią VaR - przyjmuję się ten sam okres utrzymania jak i poziom ufności. Ryzyko szczególne i ryzyko cen towarów mierzone jest według metody standardowej, zgodnie z regulacjami nadzorczymi uwzględniając zmianę okresu utrzymania pozycji.

Pomiar ryzyka rynkowego odbywa się codziennie, zarówno indywidualnie dla każdego z obszarów odpowiedzialnych za podejmowanie ryzyka i zarządzanie nim, jak i na bazie skonsolidowanej, z uwzględnieniem efektu dywersyfikacji istniejącej pomiędzy poszczególnymi portfelami.

W celu zapewnienia adekwatności modelu VaR dla oceny ryzyk występujących na otwartych pozycjach, ustanowiono i przeprowadza się codziennie proces testowania wstecznego.

Wszystkie zgłoszone przekroczenia są udokumentowane, łącznie z wyjaśnieniem przyczyn ich powstania oraz zaliczeniem do jednej z trzech klas wyjaśnienia przekroczeń: adekwatność modelu, niewystarczająca dokładność modelu lub nieprzewidziane ruchy rynkowe.

Równoległe do metody VaR portfele są poddawane szeregowi scenariuszy warunków skrajnych w celu:

- Oszacowania potencjalnej straty ekonomicznej, wynikającej ze skrajnych wahań czynników ryzyka rynkowego,
- Identyfikacji ruchów ryzyka rynkowego, ewentualnie nie ujętych w VaR, na które portfele są bardziej wrażliwe,
- Identyfikacji czynności, które mogą zostać podjęte w celu redukcji wpływu skrajnych zmian czynników ryzyka.

Stosuje się następujące rodzaje scenariuszy rynkowych:

- Równoległe przesunięcia krzywych dochodowości,
- Bardziej stromy lub spłaszczony przebieg krzywych dochodowości,
- Wahania kursów wymiany,
- Niekorzystne scenariusze historyczne.

Proces kalkulacji VaR jest prowadzony z zastosowaniem oprogramowania opracowanego na bazie technologii sieci internetowej. Zapewnia to dostęp w trybie bieżącym do wartości zagrożonej ryzykiem w każdym obszarze zarządzania ryzykiem rynkowym (w ciągu dnia i na koniec dnia).

VaR stosuje się jako miarę w ocenie ryzyk poniesionych na pozycjach w ujęciu skonsolidowanych jak i osobno dla Księgi Handlowej oraz Bankowej. Dodatkowo każda Księga podzielona jest na obszary zarządzania ryzykiem. Limit całkowity wyrażony jest jako ułamek skonsolidowanych funduszy własnych, a następnie dzielony jest na Księgi, poszczególne obszary zarządzania ryzykiem i na różne typy ryzyka, co pozwala w pełni na pomiar, monitorowanie i kontrolowanie ryzyka rynkowego. Ekspozycja na ryzyko rynkowe (VaR) na tle obowiązujących limitów jest raportowana codziennie do wszystkich obszarów odpowiedzialnych za zarządzanie i nadzorowanie ryzyka rynkowego w Banku.

Limity ograniczające ryzyko rynkowe podlegają aktualizacji przynajmniej raz w roku biorąc pod uwagę m.in. zmianę wielkość skonsolidowanych funduszy własnych, bieżącą i przewidywaną strukturę bilansu, a także sytuację rynkową. Obecnie stosowane limity obowiązują od 1 czerwca 2015.

Wskaźniki VaR w Banku pozostawały w 2015 roku na średnim poziomie 42,1 mln PLN (15% limitu) oraz 35,8 mln PLN (13% limitu) na koniec grudnia 2015. Wskaźniki VaR ukazane w poniższej tabeli odzwierciedlają łączną ekspozycję na ryzyko rynkowe w Banku, to jest łącznie dla Księgi Handlowej i Księgi Bankowej. Efekt dywersyfikacji dotyczy ryzyka ogólnego i odzwierciedla korelacje między jego składnikami. Niski poziom efektu dywersyfikacji wynika z faktu, że ryzyko rynkowe w Banku stanowi przede wszystkim ryzyko stopy procentowej. Liczby w Tabeli zawierają także ekspozycje na ryzyko rynkowe generowane w podmiotach zależnych, jako że Bank zarządza ryzykiem rynkowym na poziomie centralnym.

Miary VaR dla ryzyka rynkowego (tys. zł) :

Miary VaR dla ryzyka rynkowego	VaR (2015)				
	31.12.2014	Średnio	Maksimum	Minimum	31.12.2015
Ryzyko całkowite	61 005	42 071	68 401	18 377	35 818
Ryzyko ogólne	58 499	39 690	65 916	16 155	33 864
VaR stopy procentowej	58 492	39 698	65 788	16 144	33 861
Ryzyko kursowe	107	249	3 090	8	41
Efekt dywersyfikacji	0,2%				0,1%
Ryzyko szczególne	2 497	2 381	2 498	1 954	1 954

Ekspozycje w 2014 roku wynosiły odpowiednio (tys. zł):

Miary VaR dla ryzyka rynkowego	VaR (2014)				
	31.12.2013	Średnio	Maksimum	Minimum	31.12.2014
Ryzyko całkowite	17 316	29 084	62 717	13 215	61 005
Ryzyko ogólne	14 506	26 363	60 232	10 416	58 499
VaR stopy procentowej	14 503	26 376	60 254	10 404	58 492
Ryzyko kursowe	132	159	1 471	12	107
Efekt dywersyfikacji	0,9%				0,2%
Ryzyko szczególne	2 810	2 721	2 814	2 485	2 497

Ekspozycje na ryzyko rynkowe w podziale na Księgę Handlową i Bankową oraz na typy ryzyka przedstawione są w tabelach poniżej (tys. zł):

Księga Bankowa:

Miary VaR dla ryzyka rynkowego	VaR (2015)				
	31.12.2014	Średnio	Maksimum	Minimum	31.12.2015
Ryzyko całkowite	58 442	40 179	65 235	17 128	33 957
Ryzyko ogólne	55 962	37 806	62 755	14 912	32 010
VaR stopy procentowej	55 962	37 806	62 755	14 912	32 010
Ryzyko kursowe	0	0	0	0	0
Efekt dywersyfikacji	0,0%				0,0%
Ryzyko szczególne	2 480				1 947

Miary VaR dla ryzyka rynkowego	VaR (2014)				
	31.12.2013	Średnio	Maksimum	Minimum	31.12.2014
Ryzyko całkowite	17 232	27 433	58 808	11 376	58 442
Ryzyko ogólne	14 422	24 715	56 328	8 579	55 962
VaR stopy procentowej	14 422	24 720	56 328	8 579	55 962
Ryzyko kursowe	0	22	136	0	0
Efekt dywersyfikacji	0,0%				0,0%
Ryzyko szczególne	2 810				2 480

Księga Handlowa:

Miary VaR dla ryzyka rynkowego	VaR (2015)				
	31.12.2014	Średnio	Maksimum	Minimum	31.12.2015
Ryzyko całkowite	5 350	5 321	12 358	1 747	3 245
Ryzyko ogólne	5 323	5 314	12 353	1 740	3 238
VaR stopy procentowej	5 316	5 299	12 398	1 721	3 236
Ryzyko kursowe	107	251	3 090	8	41
Efekt dywersyfikacji	1.9%				1.2%
Ryzyko szczególne	18				7

Miary VaR dla ryzyka rynkowego	VaR (2014)				
	31.12.2013	Średnio	Maksimum	Minimum	31.12.2014
Ryzyko całkowite	1 124	3 708	8 651	500	5 350
Ryzyko ogólne	1 124	3 705	8 649	498	5 323
VaR stopy procentowej	1 118	3 705	8 699	434	5 316
Ryzyko kursowe	132	147	1 471	12	107
Efekt dywersyfikacji	11,2%				1,9%
Ryzyko szczególne	0				18

W 2015 roku limity na wartość zagrożoną nie były przekraczane - zarówno dla całego Banku, jak i dla Księgi Handlowej i Bankowej z osobna.

Wszystkie ewentualne przekroczenia limitów na ryzyko rynkowe są zawsze raportowane i udokumentowane oraz ratyfikowane na odpowiednim poziomie kompetencji.

Otwarte pozycje obejmowały głównie instrumenty ryzyka stopy procentowej oraz ryzyka walutowego. Ryzyko walutowe uwzględnia wszystkie pozycje wymiany walutowej Banku. Zgodnie ze Strategią Ryzyka przyjętą w Banku, otwarte pozycje walutowe są dozwolone, ale powinny być utrzymywane na niskim poziomie. W tym celu wprowadzono w Banku system konserwatywnych limitów na otwartą pozycję walutową (zarówno limity w ciągu dnia jak i na zamknięcie), a otwarte pozycje walutowe dozwolone są głównie w Księdze Handlowej.

W 2015 roku całkowita pozycja walutowa (w ciągu dnia, jak również na zamknięcie) pozostawała poniżej obowiązujących limitów maksymalnych i była utrzymywana jedynie w Księdze Handlowej.

Kształtowanie się całkowitej pozycji walutowej (na koniec dnia) w Portfelu Handlowym przedstawia poniższa tabela (w tys. PLN):

Pozycja całkowita	Średnia w okresie	Minimum w okresie	Maksimum w okresie	Koniec okresu
2015	7 945	1 685	40 100	4 421
2014	7 075	1 727	34 258	6 598

Oprócz wyżej wspomnianych ograniczeń ryzyka rynkowego, w Banku obowiązują również limity maksymalnej straty dla portfeli rynków finansowych. Celem jest ograniczenie maksymalnej straty dla działalności handlowej Banku. W przypadku osiągnięcia limitu dokonuje się przeglądu strategii zarządzania oraz zasadności przyjmowanej pozycji.

W procesie testowania wstecznego modelu VaR zostały wykryte trzy przekroczenia w okresie ostatnich 12 miesięcy (zgodnie z poniższą tabelą, w tys. PLN).

Data sprawozdawcza	VaR (ryzyko ogólne)	Teoretyczna zmiana wartości portfela (wartości bezwzględne)	Liczba przekroczeń w ciągu ostatnich 12 miesięcy *
2015-12-31	33 864	2 593	3
2014-12-31	58 499	659	0

* uznaje się, że przekroczenie miało miejsce, gdy różnica pomiędzy bezwzględną wartością zmiany portfela a poziomem miary VaR jest dodatnia

Przekroczenia w procesie testowania wstecznego modelu VaR spowodowane były nieoczekiwanymi zmianami na rynku, tzn. gwałtownym ruchem krzywych dochodowości transakcji PLN swap i polskich obligacji rządowych w grudniu 2015. Liczba przekroczeń dowodzi adekwatności modelu (strefa zielona: 1 - 8 dopuszczalnych przekroczeń).

Ocenę VaR uzupełnia monitorowanie wrażliwości portfeli obciążonych ryzykiem rynkowym na ww. scenariusze warunków skrajnych.

Wyniki testów warunków skrajnych w obszarze ryzyka rynkowego były raportowane miesięcznie do komitetu Kapitału, Aktywów i Pasywów. Zgodnie z zasadami przyjętymi w Banku limity dla wyników testów warunków skrajnych biorących pod uwagę prawdopodobieństwo materializacji scenariusza są trzy razy wyższe od limitów dla dziennego zarządzania ryzykiem rynkowym. W 2014 roku limity dla ekspozycji rynkowej w warunkach skrajnych nie były przekraczane. W 4 kwartale 2015 roku, scenariusze warunków skrajnych zostały zaktualizowane biorąc pod uwagę ostatnio obserwowane zmienności i korelacje występujące pomiędzy parametrami rynkowymi. Nowe scenariusze zostaną zaimplementowane w 2016 roku.

Ryzyko stopy procentowej w Księdze Bankowej

W przypadku Księgi Bankowej, głównym składnikiem ryzyka rynkowego jest ryzyko stóp procentowych. Co do zasady, pozycja walutowa generowana w Księdze Bankowej jest w całości przekazywana do Księgi Handlowej, gdzie zarządza się nią na bazie dziennej. Przyjęte restrykcyjne limity na pozycję walutową gwarantują, że ryzyko rynkowe generowane przez otwarte pozycje walutowe ma charakter rezydualny a w Księdze Bankowej nie występuje (patrz Tabela powyżej).

Ekspozycja na ryzyko stopy procentowej w Księdze Bankowej wynika przede wszystkim z niedopasowania aktywów i pasywów (włączając Kapitał) o stałym oprocentowaniu (lub o stopie zerowej), a także, choć w mniejszym stopniu, z różnic w terminach przeszacowania aktywów oraz pasywów jak i w ich stopach referencyjnych, o ile takie są kontraktowo określone. Dodatkowo, ze względu na specyfikę polskiego systemu prawnego, oprocentowanie kredytów konsumpcyjnych jest ograniczone (nie może przekraczać czterokrotności stopy Lombardowej Narodowego Banku Polskiego, a od stycznia 2016 roku dwukrotności stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego powiększonej o 7 punktów procentowych). W sytuacjach spadku stóp procentowych wpływ na wynik odsetkowy jest negatywny i uzależniony jest od procentowego udziału portfela kredytowego podlegającego nowej maksymalnej stawce oprocentowania.

W zakresie ryzyka stopy procentowej w Księdze Bankowej, stosuje się następujące zasady:

- ryzyko rynkowe wynikające z działalności bankowej jest zabezpieczane lub podlega comiesięcznemu transferowi do obszarów, które aktywnie zarządzają ryzykiem rynkowym i podlegają pomiarowi w kategoriach ekspozycji na ryzyko oraz rachunku wyników,
- w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej Bank stosuje naturalne zabezpieczenie między kredytami i depozytami, a także obligacje o stałym oprocentowaniu i instrumenty pochodne, przy czym głównym celem jest ochrona wyniku z tytułu odsetek.

Wahania rynkowych stóp procentowych mają wpływ na zysk Grupy netto, zarówno w krótkim jak i w średnim horyzoncie czasu, wpływając również na jego wartość ekonomiczną w perspektywie długoterminowej. Pomiar obu wielkości jest komplementarny w rozumieniu pełnego zakresu występowania ryzyka stopy procentowej w Księdze Bankowej.

Z tego względu, obok codziennego pomiaru ryzyka rynkowego metodą wartości zagrożonej, pomiar ryzyka stopy procentowej obejmuje dodatkowo, zarówno miary dochodowe jak i miary oparte na wartości ekonomicznej, to jest kwartalnie:

- wartość ekonomiczną kapitału, która mierzy teoretyczną zmianę wartości bieżącej netto wszystkich pozycji Banku na skutek szokowych zmian w równoległym przesunięciu rynkowej krzywej dochodowości w dół/górę (zakłada się, że w otoczeniu niskich stóp procentowych dolna granica wynosi 0%¹). Tym samym, wyniki wskazują na wrażliwość wartości ekonomicznej Banku na skutek zmian stóp procentowych,

oraz miesięcznie:

- analizę wrażliwości wartości pozycji na zmiany stóp procentowych mierzoną za pomocą BPVx100, czyli pomnożoną przez 100 zmianę wartości portfela przy równoległym przesunięciu krzywej rentowności o 1 punkt bazowy,
- wpływ na wynik z tytułu odsetek w horyzoncie następnych 12 miesięcy w wyniku jednorazowej zmiany stóp procentowych o 100 punktów bazowych.

Pomiaru dokonuje się dla wszystkich obszarów zarządzania ryzykiem w Banku, ze szczególnym naciskiem na Księgę Bankową. Dla potrzeb powyżej opisanych analiz dla aktywów i pasywów, które nie mają dokładnie określonego terminu zapadalności/wymagalności lub instrumentów z wbudowaną opcją Klienta, Bank przyjmuje szczególne założenia, w tym:

- termin wymagalności dla depozytów bez ustalonego terminu został określony na podstawie danych historycznych odnośnie zachowania Klientów, biorąc pod uwagę stabilność wolumenu pozycji z założeniem maksymalnego terminu wymagalności nieprzekraczającego 3 lat,
- w procesie pomiaru ryzyka stopy procentowej uwzględnia się tendencje do szybszej spłaty należności, niż wynika to z pierwotnego (umownego) harmonogramu. Na podstawie obserwacji danych historycznych wyznaczony jest współczynnik wcześniejszej spłaty dla wszystkich istotnych portfeli kredytowych Banku. Należy jednak zauważyć, że kredyty hipoteczne, które stanowią w Banku produkt kredytowy o dominującym udziale, są indeksowane do zmiennej stopy procentowej. Powoduje to, że tendencje do wcześniejszej spłaty mają mniejsze znaczenie dla ryzyka stóp procentowych,
- dla kapitału, aktywów trwałych i innych aktywów zakłada się termin przeszacowania równy 1 rok.

Wyniki powyższych analiz wg. stanu na koniec 2015 r. i 2014 r. prezentuje tabela poniżej (w tys. PLN). Ustanowione limity wewnętrzne nie zostały przekroczone.

Wrażliwość Księgi Bankowej na zmiany stóp procentowych kształtowała się następująco (w tys. PLN):

	31.12.2015			31.12.2014		
	BPVx100	-200 bps	+200 bps	BPVx100	-200 bps	+200 bps
PLN	(70 893)	148 098	(128 566)	(85 511)	177 202	(164 136)
CHF	17 151	13 086	44 059	15 536	(228)	30 712
EUR	16 340	524	32 484	13 755	(2 443)	26 741
USD	7 806	(10 407)	15 098	4 528	(5 594)	8 733
Inne	2 128	(1 991)	4 108	1 282	(1 187)	2 479
RAZEM	(27 468)	149 310	(32 817)	(50 410)	167 750	(95 471)
Kapitał, aktywa trwałe, inne aktywa	53 622	(85 790)	105 181	50 914	(92 616)	99 875
RAZEM	26 154	63 520	72 364	504	75 134	4 404

¹ Zgodnie z Wytocznymi ws. zarządzania ryzykiem stopy procentowej wynikającym z działalności zaliczanej do portfela niehandlowego (IRRBB) (EBA/GL/2015/08).

Dodatkowo, dla pozycji w polskich złotych, w Księdze Bankowej, w przypadku scenariusza nagłego, równoległego przesunięcia krzywej dochodowości w dół o 100 punktów bazowych, wpływ na wynik z tytułu odsetek w horyzoncie następnym 12 miesięcy od 31 grudnia 2015 roku jest negatywny i wynosi -7.3% wyniku odsetkowego netto za 4Q2015 w ujęciu rocznym (+5,5% dla przesunięcia w górę o 100 bps). Asymetryczny wpływ związany jest głównie ze specyfiką polskiego systemu prawnego, o którym wspomniano powyżej (uwzględniono formułę do wyznaczania maksymalnego oprocentowania obowiązującą na rok 2016). Stopa referencyjna NBP jest obecnie na poziomie 1.5%, a w przypadku obniżenia jej o 100 punktów bazowych maksymalne oprocentowanie portfela kredytowego nie mogłoby przekroczyć 8% w skali roku w stosunku do obecnie obowiązujących 10%.

5) RYZYKO PŁYNNOŚCI

Celem zarządzania ryzykiem płynności jest zapewnienie i utrzymywanie zdolności Banku do wywiązywania się zarówno z bieżących jak i przyszłych zobowiązań, z uwzględnieniem kosztów pozyskania płynności.

Ryzyko płynności odzwierciedla możliwość poniesienia znacznych strat w wyniku pogorszenia warunków finansowania (ryzyko finansowania) i/lub sprzedaży aktywów poniżej ich wartości rynkowej (ryzyko płynności rynku) w celu zaspokojenia zapotrzebowania na środki, wynikającego z zobowiązań Banku.

Zarówno wymogi finansowania jak i nadwyżki płynności spółek zależnych są zarządzane poprzez transakcje z zawierane z Bankiem, chyba że wcześniej w tym celu zostały zawarte transakcje rynkowe. Departament Skarbu jest odpowiedzialny za zarządzanie z częstotliwością dzienną sytuacją płynnościową Banku, zgodnie z przyjętymi zasadami i procedurami, biorąc pod uwagę cele określone przez Zarząd Banku oraz Komitet Kapitałów, Aktywów i Pasywów.

Konsekwentnie głównym źródłem finansowania Banku pozostaje duża, zdywersyfikowana oraz stabilna baza depozytów pochodzących od Klientów detalicznych, korporacyjnych oraz Klientów z sektora publicznego. Na koniec 2015 roku depozyty Klientów osiągnęły łączny poziom 52,9 mld zł. Wzrost depozytów był głównie spowodowany wzrostem środków Klientów indywidualnych, których udział w łącznym saldzie zobowiązań wobec Klientów wzrósł do ok. 67,1% na koniec grudnia 2015 z 62,0% na koniec grudnia 2014 roku. Wzrost udziału środków od Klientów indywidualnych miał pozytywny wpływ na płynność w Banku oraz umożliwił przestrzeganie nadzorczych miar.

Koncentracja bazy depozytowej, mierzona udziałem 5 i 20 największych deponentów, na koniec 2015 roku spadła w porównaniu do końca 2014 roku i wyniosła odpowiednio 3,7% oraz 7,4 % (w grudniu 2014 roku odpowiednio 4,7% oraz 9,8 %). Poziom koncentracji depozytów jest regularnie monitorowany i nie miał negatywnego wpływu na stabilność bazy depozytowej w 2015 roku. W przypadku znacznego wzrostu udziału największych deponentów w bazie depozytowej, dodatkowe środki pozyskane od tych deponentów nie są traktowane jako stabilne. Co więcej, w celu zabezpieczenia przed fluktuacjami bazy depozytowej, Bank utrzymuje rezerwę płynnych aktywów w postaci portfela papierów wartościowych.

Baza depozytowa uzupełniona jest o depozyty instytucji finansowych oraz inne operacje rynku pieniężnego. Źródłem finansowania średnioterminowego pozostają również pożyczki średnioterminowe, dług podporządkowanym oraz emisja obligacji własnych.

W 2015 roku, Bank kontynuował działania związane z pozyskaniem dodatkowego finansowania poprzez zaciągnięcie pożyczek od instytucji finansowych oraz emisję obligacji w celu zdywersyfikowania źródeł finansowania. W styczniu 2015 Bank otrzymał drugą transzę 5-letniej pożyczki z EBOiR w kwocie 25,1 mln CHF (pożyczka została pierwotnie podpisana w grudniu 2013). W czerwcu 2015 r. Bank wyemitował 3-letnie obligacje o wartości 300 mln PLN. Na koniec grudnia 2015 roku, wartość zobowiązań z tytułu wyemitowanych przez Bank obligacji nabytych przez inwestorów instytucjonalnych utrzymywana była na stosunkowo wysokim poziomie 834 mln zł (1 408 mln zł na koniec grudnia 2014 roku oraz 353 mln zł na koniec grudnia 2013 roku).

W 2015, szybszy wzrost depozytów od Klientów niż kredytów, pozwolił Bankowi utrzymywać wskaźnik kredyty/depozyty poniżej 100%. Wskaźnik ten, z uwzględnieniem emisji własnych dla Klientów detalicznych oraz transakcji z przyrzeczeniem odkupu z Klientami, spadł na koniec grudnia 2015 roku i wynosił 87% (w porównaniu do 90% na koniec grudnia 2014). Bank kontynuował politykę inwestowania nadwyżki płynności głównie w portfel aktywów płynnych, w szczególności w polskie papiery wartościowe o niskim ryzyku szczególnym (Polskie, skarbowe papiery wartościowe, bony skarbowe i pieniężne NBP), których udział w portfelu papierów wartościowych ogółem wynosił na koniec grudnia 2015 roku ok. 99%. W ciągu 2015 roku, portfel ten wzrósł o 39% z 10,1 miliarda PLN na koniec grudnia 2014 roku (16,7% aktywów ogółem) do 14,0 miliarda na koniec grudnia 2015 roku (21,2% aktywów ogółem). Aktywa te charakteryzują się wysokim poziomem płynności. Aktywa te mogą być w łatwy sposób wykorzystane jako zabezpieczenie bądź sprzedane bez znacznej utraty ich wartości. Portfel ten, uzupełniony gotówką oraz ekspozycjami wobec Narodowego Banku Polskiego, traktowany jako zapas płynności Banku, który pozwoli przetrwać ewentualne sytuacje kryzysowe.

Płynność w walutach obcych Bank zapewnia dzięki denominowanym w walucie pożyczkom bilateralnym, jak również długowi podporządkowanemu oraz transakcjom swapów walutowych jak i procentowo-walutowych. Portfel swapów jest zdywersyfikowany w zakresie kontrahentów oraz terminów zapadalności. Z większością kontrahentów, Bank ma podpisane aneksy do umów ramowych, regulujące kwestie zabezpieczeń (ang. Credit Support Annex, CSA). W związku z tym, w przypadku niekorzystnych zmian kursów (deprecjacja PLN), Bank zobligowany jest do złożenia depozytu w celu zabezpieczenia rozliczenia instrumentów pochodnych w przyszłości, a w przypadku korzystnych zmian kursów (aprecjacja PLN) Bank otrzymuje depozyt zabezpieczający od kontrahentów. W żadnej z zawartych umów ramowych (zarówno międzynarodowych jak i krajowych) nie są zawarte zapisy ustanawiające związek pomiędzy ratingiem Banku a wysokością depozytów zabezpieczających. Potencjalne pogorszenie ratingu nie będzie zatem miało wpływu na sposób wyliczenia i wymianę depozytów zabezpieczających.

Bank uwzględnia możliwość niekorzystnej zmiany kursu walut obcych, w szczególności CHF i EUR powodującej zwiększenie potrzeb płynnościowych w różnych analizowanych wariantach ryzyka płynności i uwzględnia to ryzyko w swoich planach płynnościowych.

Miary oceny ryzyka płynności

Ocena ryzyka płynności w Banku jest realizowana z zastosowaniem zarówno wskaźników określonych przez Organy Nadzoru, jak i inne wewnętrzne miary, dla których także zdefiniowano limity ekspozycji.

Kształtowanie się sytuacji płynnościowej Banku w krótkich horyzontach czasowych (do 3 miesięcy) jest sprawdzane codziennie na podstawie dwóch wskaźników zdefiniowanych wewnętrznie: płynność natychmiastowa oraz płynność kwartalna. Mierzą one maksymalne zapotrzebowanie na środki, które mogłyby powstać jednego dnia, z uwzględnieniem projekcji przepływów środków pieniężnych odpowiednio na datę spot lub okres 3-miesięczny. Dodatkowo, portfel aktywów płynnych wyznacza się na bazie dziennej.

Wskaźniki te są porównywane z obowiązującymi limitami ekspozycji oraz raportowane codziennie do obszarów odpowiedzialnych za zarządzanie i kontrolę ryzyka płynności dla Banku. W trakcie roku 2015 wszystkie wewnętrzne jak i nadzorcze miary płynności pozostały znacznie powyżej minimalnych limitów. W drugim kwartale 2015 roku, wewnętrzne limity zostały zrewidowane. Aktualizacja limitów brała pod uwagę wielkość skonsolidowanych funduszy własnych, bieżącą i przewidywaną strukturę bilansu, historyczną konsumpcję limitów, a także obecną sytuację rynkową. Nowe limity obowiązują od 1 czerwca 2015.

Bieżące wskaźniki płynności

mln PLN

	31.12.2015		
	Wskaźnik płynności natychmiastowej*	Wskaźnik płynności kwartalnej*	Aktywa płynne na pokrycie zmienności źródeł finansowania**
Ekspozycja	10 369	9 093	12 900
Limit minimalny	(790)	(3 160)	2 000

	31.12.2014		
	Wskaźnik płynności natychmiastowej*	Wskaźnik płynności kwartalnej*	Aktywa płynne na pokrycie zmienności źródeł finansowania**
Ekspozycja	6 008	5 468	9 268
Limit minimalny	(768)	(3 072)	2 000

* Wskaźniki płynności natychmiastowej i kwartalnej: łączna wartość przepływów pieniężnych odpowiednio w dacie 'spot' lub w ciągu kolejnych 3-ech miesięcy, saldo rachunków NOSTRO (suma rachunków we wszystkich walutach pomniejszona o saldo rezerwy obowiązkowej) i aktywów o wysokiej płynności.

** Aktywa płynne: łączna wartość dłużnych papierów wartościowych Skarbu Państwa, bony NBP, należności od banków o terminie wymagalności do 1 miesiąca. Portfel dłużnych papierów wartościowych pomniejsza się o papiery zablokowane na cele inne niż płynnościowe.

Bank monitoruje płynność na bazie wewnętrznych miar płynności, uwzględniając również wpływ kursów walutowych na sytuację płynnościową.

Zgodnie z Rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych (CRR), Bank wyznacza wymóg pokrycia płynności (LCR). Minimalny, nadzorczy poziom wskaźnika LCR w wysokości 60%, który obowiązywał w grudniu 2015 roku, został spełniony przez Bank. Wskaźnik ten jest wyznaczany codziennie a raportowany w okresach miesięcznych do NBP od marca 2014 roku. Wewnętrznie wskaźnik LCR szacowany jest codziennie i raportowany do obszarów odpowiedzialnych za zarządzanie i kontrolę ryzyka płynności w Banku na bazie dziennej.

Dla celów zarządzania nadzorczymi miarami płynności wprowadzonymi Uchwałą KNF 386/2008, Bank stosuje dedykowany model, który opiera się na koncepcji minimalnych buforów i umożliwia przeprowadzanie analiz symulacyjnych. Utrzymanie wskaźników powyżej minimalnego bufora gwarantuje bezpieczny poziom miar nawet w sytuacji silnej deprecjacji złotego. W 2015 roku, nadzorcze miary płynności były utrzymywane znacznie powyżej minimalnych, nadzorczych limitów.

Ponadto Bank stosuje analizę wewnętrznej płynności strukturalnej na bazie skumulowanych urealnionych luk płynności (tj. z założeniem prawdopodobieństwa powstania przepływu środków pieniężnych). Bezpieczny poziom, przyjęty w Banku w zakresie relacji niedoboru płynności dla każdego przedziału czasowego poniżej 5-ciu lat, odpowiada 25% sumy bilansowej.

W 2015 r. wszystkie luki płynności były utrzymywane na poziomach wyraźnie przewyższających limity, zarówno w warunkach normalnych jak i dla scenariuszy testów warunków skrajnych.

Bank opracował narzędzie do zarządzania ryzykiem płynności, określające scenariusze warunków skrajnych, w których luki płynności są urealniane przy założeniu konserwatywnego podejścia do oceny prawdopodobieństwa wystąpienia przepływów środków pieniężnych (m.in. biorące pod uwagę wycofanie lokat, opóźnienia w spłatach kredytów, gorszą płynność rynku wtórnego papierów wartościowych, najwyższe koszty finansowania - założenie najgorszych zaobserwowanych w Banku marż na depozytach, równoległe przesunięcia krzywej dochodowości czy deprecjację złotego).

Urealniona luka płynności (mln PLN)	31.12.2015					Powyżej 5-ciu lat
	do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 3 lata	3 - 5 lat	
Urealnione aktywa bilansowe	26 052	3 788	5 322	4 749	6 681	27 011
Urealnione pasywa bilansowe	9 011	2 736	5 269	3 975	6 197	42 469
Luka bilansowa	17 041	1 052	53	774	484	(15 458)
Skumulowana luka bilansowa	17 041	18 093	18 146	18 920	19 404	3 946
Urealnione aktywa pozabilansowe	146	113	165	123	433	53
Urealnione pasywa pozabilansowe	(920)	(92)	(120)	(93)	(139)	(50)
Luka pozabilansowa	(774)	21	45	30	294	3
Luka ogółem	16 267	1 073	98	804	778	(15 455)
Skumulowana luka ogółem	16 267	17 339	17 438	18 241	19 019	3 564

Urealniona luka płynności (mln PLN)	31.12.2014					Powyżej 5-ciu lat
	do 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	1 - 2 lata	2 - 3 lata	3 - 5 lat	
Urealnione aktywa bilansowe	21 131	3 369	5 294	4 325	5 968	27 717
Urealnione pasywa bilansowe	10 220	2 622	4 181	3 442	5 696	36 529
Luka bilansowa	10 912	746	1 112	883	272	(8 812)
Skumulowana luka bilansowa	10 912	11 658	12 770	13 654	13 926	5 114
Urealnione aktywa pozabilansowe	173	140	230	168	260	126
Urealnione pasywa pozabilansowe	(906)	(101)	(172)	(111)	(175)	(106)
Luka pozabilansowa	(733)	39	58	58	85	20
Luka ogółem	10 179	786	1 171	941	357	(8 792)
Skumulowana luka ogółem	10 179	10 964	12 135	13 076	13 433	4 641

Testy warunków skrajnych płynności są przeprowadzane co najmniej kwartalnie, aby ustalić profil ryzyka płynności Banku oraz zapewnić zdolność Banku do wywiązania się ze zobowiązań w przypadku kryzysu płynności i aby przyczynić się do opracowania awaryjnego planu płynności oraz decyzji zarządczych.

Wyniki testów warunków skrajnych pokazują, że nawet w sytuacji zrealizowania niekorzystnych scenariuszy wskaźniki płynności pozostaną powyżej ustalonych limitów.

Informacje odnośnie zarządzania ryzykiem płynności w tym informacje na temat wykorzystania limitów wewnętrznych i zewnętrznych są przekazywane w cyklu miesięcznym do Komitetu Kapitałów, Aktywów i Pasywów, a kwartalnie raportowane do Zarządu i Rady Nadzorczej Banku.

Proces planowania i budżetowania realizowany przez Bank obejmuje przygotowanie Planu Płynności co ma na celu zapewnienie że wzrost biznesu będzie wspierany przez adekwatną strukturę finansowania płynności oraz przestrzeganie nadzorczych miar płynności.

W celu zastosowania się do rekomendacji P dotyczącej zarządzania ryzykiem utraty płynności finansowej w bankach, wydanej przez KNF w marcu 2015 roku, Komitet Kapitałów, Aktywów i Pasywów, postanowił stworzyć specjalny zespół mający za zadanie zagwarantowania spełnienia Rekomendacji P do 31 grudnia 2015 r. Zespół składał się z przedstawicieli różnych departamentów Banku, w tym Departamentu Ryzyka oraz Departamentu Skarbu, jak również członków Zarządu Banku nadzorujących te obszary. Procedury wewnętrzne związane z zarządzaniem ryzykiem płynności zostały zmienione i dostosowane do przepisów rekomendacji. Dokumenty te zostały uzupełnione, między innymi, o zapisy dotyczące zasad koncentracji źródeł finansowania, płynności dziennej i zarządzania zabezpieczeniami.

Bank dysponuje również procedurami awaryjnymi dla sytuacji zwiększonego ryzyka płynności - Plan Awaryjny Płynności (plan awaryjny w przypadku pogorszenia się płynności finansowej Banku). Plan Awaryjny Płynności ustala koncepcje, priorytety, obowiązki i konkretne środki do podjęcia na wypadek kryzysu płynności. Awaryjny Plan Płynności jest aktualizowany co najmniej raz do roku. W 2015 roku, Awaryjny Plan Płynności był testowany i zaktualizowany w celu zagwarantowania, że jest on operacyjnie stabilny jak i zgodny z postanowieniami znowelizowanej Rekomendacji P. Plan został zatwierdzony przez Radę Nadzorczą w grudniu 2015 r.

6) RYZYKO OPERACYJNE

Ryzyko operacyjne jest zdefiniowane jako ryzyko straty wynikające z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, działań ludzi lub systemów bądź też ze zdarzeń zewnętrznych. W tej definicji mieści się ryzyko prawne, natomiast ryzyko strategiczne oraz ryzyko utraty reputacji traktowane są jako oddzielne kategorie ryzyka. Ryzyko operacyjne objawia się w każdym aspekcie działalności organizacji i jest jej nieodłączną częścią.

Rok 2015 był kolejnym rokiem funkcjonowania rozwiązań, wdrożonych w zakresie sprawnego zarządzania ryzykiem operacyjnym, zgodnych z najlepszymi praktykami przyjętymi w tym zakresie przez krajowe i międzynarodowe instytucje finansowe. Przyjęta struktura zarządzania ryzykiem określa poszczególne szczeble zarządzania, zakresy ich obowiązków i odpowiedzialności. Kluczową rolę w codziennej działalności Banku odgrywają właściciele zdefiniowanych procesów biznesowych i wspomagających. Na podstawie dogłębnej wiedzy o procesie właściciel procesu najtrafniej identyfikuje i ogranicza występujące zagrożenia.

Każdą decyzję, dotyczącą kroków mających na celu optymalizację ryzyka operacyjnego, poprzedza analiza związanych z tym kosztów i korzyści.

Wyższym szczeblem zarządzania ryzykiem jest Komitet Procesów i Ryzyka Operacyjnego, którego obszar działania dotyczy zagrożeń zidentyfikowanych w więcej niż jednym procesie. Wszelkie działania dotyczące zarządzania ryzykiem operacyjnym są koordynowane i nadzorowane przez Komitet Ryzyka, Zarząd i Radę Nadzorczą.

Zgodnie z przyjętym modelem zarządzanie ryzykiem jest procesem ciągłego doskonalenia w zakresie identyfikacji, oceny, monitorowania, ograniczania i raportowania poprzez:

- gromadzenie zdarzeń ryzyka operacyjnego,
- samoocenę ryzyka operacyjnego w poszczególnych procesach,
- analizę i monitorowanie wskaźników ryzyka.

Zdarzenia ryzyka operacyjnego Bank gromadzi w narzędziu informatycznym, wspomagającym zarządzanie ryzykiem operacyjnym. Zdarzenia te poddawane są analizie odnośnie przyczyn powstania i możliwości zmniejszenia skutków, oraz zastosowania działania prewencyjnego. W systemie informatycznym zdarzenia przypisywane są do konkretnej kategorii ryzyka i konkretnego procesu, co następnie jest m.in. elementem raportowania oraz walidacji samooceny ryzyka. Wewnętrzna baza zdarzeń ryzyka spełnia również wymogi jakościowe i ilościowe stosowania metod zaawansowanych wyliczenia wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka operacyjnego.

Badanie samooceny ryzyka operacyjnego zostało przeprowadzone łącznie z przeglądem procesów, polegającym na ocenie skuteczności przyjętych rozwiązań do spełniania wymogów Klientów i partnerów biznesowych w zakresie jakości obsługi oraz optymalizacji kosztowej. Przyjęta metodologia odnośnie samooceny ryzyka i kontroli pozwoliła ocenić poziom ryzyka w danym procesie, przy uwzględnieniu istniejących kontroli, w oparciu o przyjęte scenariusze. Dla oceny poziomów ryzyka powyżej przyjętego progu tolerancji zostały zaproponowane, wdrożone i są monitorowane działania zapobiegawcze.

W trakcie badania samooceny ryzyka i kontroli poddane zostały analizie również wskaźniki wydajności, a w tym również wskaźniki ryzyka zdefiniowane dla każdego procesu. Kluczowe osoby odpowiedzialne za kształtowanie i realizację zadań w poszczególnych procesach tak zdefiniowały i dostosowały wskaźniki, aby były one najlepszymi predyktorami zbliżających się zagrożeń. Bieżące monitorowanie wskaźników służy zwiększeniu efektywności i wydajności przebiegu procesów oraz skutecznej kontroli ryzyka na poziomie poszczególnych działań w procesach.

Informacja na temat ryzyka operacyjnego jest włączona w sprawozdawczość zarządczą wysokiego szczebla konsolidującą informacje o działaniu poszczególnych procesów.

Biorąc pod uwagę stopień rozwoju zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz skalę i profil swojej działalności, Bank wylicza wymóg kapitałowy na ryzyko operacyjne przy zastosowaniu Metody Standardowej.

9. TRANSAKcje Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI

1) OPIS TRANSAKcji Z PODMIOTAMI POWIĄZANYMI

Wszelkie transakcje dokonane z podmiotami Grupy w latach 2015 oraz 2014 wynikały z bieżącej działalności. Poniżej przedstawione zostały najistotniejsze kwoty transakcji wewnątrzgrupowych zawartych z następującymi podmiotami:

- MILLENNIUM LEASING,
- MILLENNIUM DOM MAKLERSKI,
- MILLENNIUM TFI
- MB FINANCE AB,
- ORCHIS,
- MILLENNIUM SERVICE,
- MILLENNIUM TELECOMMUNICATION SERVICES,
- TBM

oraz kwoty transakcji z grupą podmiotu dominującego w stosunku do Banku - Banco Comercial Portugues (jednostka dominująca najwyższego szczebla), transakcje te wynikają w głównej mierze z działalności o charakterze bankowym.

Poza transakcjami opisanymi w niniejszym rozdziale, we wskazanym okresie ani Bank Millennium S.A., ani jednostki zależne Banku Millennium S.A. nie dokonały innych transakcji z podmiotami powiązanymi, które pojedynczo lub łącznie były istotne i zostały zawarte na innych warunkach niż warunki rynkowe.

Aktywa i pasywa z tytułu transakcji z podmiotami powiązanymi (tys. zł) wg stanu na 31.12.2015

	Z jednostkami zależnymi	Z podmiotem dominującym	Z innymi jednostkami z grupy podmiotu dominującego
AKTYWA			
Kredyty i pożyczki udzielone innym bankom - rachunki i depozyty	0	2 615	0
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	4 341 250	0	0
Inwestycje w jednostki podporządkowane	224 997	0	0
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat (przeznaczone do obrotu)	107	0	0
Instrumenty pochodne zabezpieczające	0	0	0
Pozostałe aktywa	226 949	0	0
ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania wobec banków	0	73 227	118 130
Zobowiązania wobec klientów	208 116	0	0
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	0	0	0
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 251	0	0
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat (przeznaczone do obrotu)	103	0	0
Zobowiązania podporządkowane	639 631	0	0
Pozostałe zobowiązania	86 632	0	0
- w tym zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	75 502	0	0

Aktywa i pasywa z tytułu transakcji z podmiotami powiązanymi (tys. zł) wg stanu na 31.12.2014

	Z jednostkami zależnymi	Z podmiotem dominującym	Z innymi jednostkami z grupy podmiotu dominującego
AKTYWA			
Kredyty i pożyczki udzielone innym bankom - rachunki i depozyty	0	28 705	10 699
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	3 466 329	0	0
Inwestycje w jednostki podporządkowane	224 991	0	0
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat (przeznaczone do obrotu)	2 717	0	0
Instrumenty pochodne zabezpieczające	0	0	0
Pozostałe aktywa	243 035	0	0
ZOBOWIĄZANIA			
Zobowiązania wobec banków	0	72 327	147 859
Zobowiązania wobec klientów	353 047	0	0
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	7 009	0	0
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	1 172	0	0
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat (przeznaczone do obrotu)	80	0	0
Zobowiązania podporządkowane	639 739	0	0
Pozostałe zobowiązania	84 840	0	272
- w tym zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	71 164	0	0

Przychody i koszty z tytułu transakcji z podmiotami powiązanymi (tys. zł) za okres 1.01-31.12.2015

	Z jednostkami zależnymi	Z podmiotem dominującym	Z innymi jednostkami z grupy podmiotu dominującego
Przychody z tytułu:			
Odsetek	76 987	18	0
Prowizji	54 884	200	0
Instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej	0	0	0
Dywidend	331 799	0	0
Pozostałe operacyjne netto	2 851	0	95
Koszty z tytułu:			
Odsetek	17 185	827	(201)
Prowizji	38	0	0
Instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej	89	125	0
Działania	93 725	0	1 638

Przychody i koszty z tytułu transakcji z podmiotami powiązаныmi (tys. zł) za okres 1.01-31.12.2014

	Z jednostkami zależnymi	Z podmiotem dominującym	Z innymi jednostkami z grupy podmiotu dominującego
Przychody z tytułu:			
Odsetek	83 907	10 448	0
Prowizji	54 830	256	0
Instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej	111	0	0
Dywidend	26 763	0	0
Pozostałe operacyjne netto	1 251	0	188
Koszty z tytułu:			
Odsetek	20 232	2 160	214
Prowizji	48	178	0
Instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej	0	195	3
Działania	95 875	0	3 718

Transakcje pozabilansowe z podmiotami powiązаныmi (tys. zł) wg stanu na 31.12.2015

	Z jednostkami zależnymi	Z podmiotem dominującym	Z innymi jednostkami z grupy podmiotu dominującego
Zobowiązania warunkowe	39 863	102 175	0
- udzielone	37 609	100 345	0
- otrzymane	2 254	1 830	0
Instrumenty pochodne (wartość nominalna)	112 944	0	0

Transakcje pozabilansowe z podmiotami powiązаныmi (tys. zł) wg stanu na 31.12.2014

	Z jednostkami zależnymi	Z podmiotem dominującym	Z innymi jednostkami z grupy podmiotu dominującego
Zobowiązania warunkowe	40 628	103 952	0
- udzielone	38 812	100 345	0
- otrzymane	1 816	3 607	0
Instrumenty pochodne (wartość nominalna)	77 867	0	0

2) TRANSAKCJE Z OSOBAMI ZARZĄDZAJĄCYMI I NADZORUJĄCYMI BANK

Dane o zaangażowaniu wykazywanym w stosunku do Osób Zarządzającymi i Nadzorującymi Bank, wg stanu na dzień 31.12.2015 r. (w tys. PLN):

w tys. PLN	Osoby Zarządzające	Osoby Nadzorujące
Limity zadłużenia ogółem,	181,0	188,0
- w tym limit niewykorzystany	128,0	160,1
Kredyty i pożyczki hipoteczne	-	-
Czynne gwarancje	-	-

Bank świadczy na rzecz członków Zarządu i członków Rady Nadzorczej oraz ich osób bliskich standardowe usługi finansowe obejmujące m.in.: prowadzenie rachunków bankowych, przyjmowanie depozytów czy sprzedaż instrumentów finansowych. Zdaniem Banku, transakcje te są zawierane na warunkach rynkowych. Zgodnie z przyjętymi w Banku zasadami polityki kredytowej, transakcje mające charakter kredytu terminowego opisane w niniejszym punkcie posiadają stosowne zabezpieczenia służące ograniczeniu ryzyka kredytowego.

Dane o zaangażowaniu w podmioty powiązane personalnie, wg stanu na 31.12.2015 r. (w tys. PLN) :

Podmiot	Udzielone kredyty	Udzielone gwarancje	Otwarte linie kredytowe	Powiązanie
Klient nr 1	27	2 000	110	Personalne z Osobą Nadzorującą

Dane o zaangażowaniu wykazywanym w stosunku do Osób Zarządzających i Nadzorujących Bank, wg stanu na dzień 31.12.2014r. (w tys. PLN):

w tys. PLN	Osoby Zarządzające	Osoby Nadzorujące
Limity zadłużenia ogółem,	336,0	158,0
- w tym limit niewykorzystany	289,8	109,3
Kredyty i pożyczki hipoteczne	2 796,6	-
Czynne gwarancje	-	-

Dane o zaangażowaniu w podmioty powiązane personalnie, wg stanu na 31.12.2014 r. (w tys. PLN):

Podmiot	Udzielone kredyty	Udzielone gwarancje	Otwarte linie kredytowe	Powiązanie
Klient nr 1	23	2 000	114	Personalne z Osobą Nadzorującą
Klient nr 2	0	0	20	Personalne z Osobą Nadzorującą
Grupa nr 1	62 764	0	0	Personalne z Osobą Nadzorującą
Grupa nr 2	5 564	0	0	Personalne z Osobą Nadzorującą

3) INFORMACJE O WYNAGRODZENIACH I KORZYŚCIACH OSÓB NADZORUJĄCYCH I ZARZĄDZAJĄCYCH BANKIEM

Rachunek Zysków i Strat Banku został obciążony kosztami z tytułu wynagrodzeń (z uwzględnieniem salda utworzonych i rozwiązanych rezerw na wypłatę premii) i korzyści na rzecz osób zarządzających wg poniższego zestawienia (w tys. zł):

Rok	Wynagrodzenia i nagrody	Korzyści	RAZEM
2015	11 565,4	1 857,2	13 422,6
2014	16 660,7	1 795,7	18 456,4

Korzyści stanowią głównie koszty akomodacji zagranicznych Członków Zarządu. Wartości zaprezentowane w powyższej tabeli zawierają pozycje zaliczane do kategorii świadczeń krótkoterminowych oraz rezerwy na zmienne składniki wynagrodzeń.

W 2015 r. Członkowie Zarządu nie otrzymali wynagrodzenia ani żadnych świadczeń dodatkowych od Spółek Zależnych.

Wynagrodzenie Członków Rady Nadzorczej Banku (dane w tys. zł):

Rok	Krótkoterminowe wynagrodzenia i korzyści
2015	2 048,9
2014	2 113,1

W 2015 r. członkowie Rady Nadzorczej nie otrzymali wynagrodzenia ani żadnych świadczeń dodatkowych od Spółek Zależnych.

10. WARTOŚĆ GODZIWA

Najlepszym odzwierciedleniem wartości godziwej instrumentów finansowych jest ich wartość rynkowa, która jest możliwa do otrzymania w przypadku sprzedaży aktywa lub do zapłaty w przypadku transferu zobowiązania w korzystnej dla obu stron transakcji rynkowej (cena wyjścia). W przypadku wielu produktów i transakcji, dla których wartość rynkowa wzięta bezpośrednio z kwotowań aktywnego rynku (marking-to-market) nie jest dostępna, wartość godziwa musi być szacowana za pomocą wewnętrznych modeli opartych na dyskontowaniu przepływów finansowych (marking-to-model). Przepływy finansowe dla różnych instrumentów są wyznaczone zgodnie z ich indywidualną charakterystyką, a czynniki dyskontujące uwzględniają zmiany w czasie zarówno rynkowych stóp procentowych, jak i marż.

Zgodnie z MSSF 13 „Wycena wartości godziwej” Bank stosuje techniki wyceny, które są odpowiednie do okoliczności i w przypadku których są dostępne dostateczne dane do wyceny wartości godziwej, przy maksymalnym wykorzystaniu odpowiednich obserwowalnych danych wejściowych i minimalnym wykorzystaniu nieobserwowalnych danych wejściowych, a mianowicie:

- 1 - wycena oparta o dane w pełni obserwowalne (kwotowania aktywnego rynku);
- 2 - modele wyceny wykorzystujące informacje niestanowiące danych z poziomu 1, ale obserwowalne bezpośrednio lub pośrednio;
- 3 - modele wyceny wykorzystujące dane nieobserwowalne (niepochodzące z aktywnego rynku).

Techniki wyceny przyjęte do ustalenia wartości godziwej są stosowane w sposób ciągły. Zmiana techniki wyceny skutkująca przeniesieniem pomiędzy powyższymi metodami następuje, gdy:

- transfer z metody 1 do 2 ma miejsce, gdy dla instrumentów finansowych wycenianych według metody 1 na dany dzień bilansowy nie są dostępne kwotowania aktywnego rynku (a uprzednio były);
- transfer z metody 2 do 3 ma miejsce, gdy dla instrumentów finansowych wycenianych według metody 2 na dany dzień bilansowy uwzględniany w wycenie udział parametrów nie pochodzących z rynku stał się istotny (a uprzednio był nieistotny).

Instrumenty finansowe nie ujmowane w bilansie według wartości godziwej

Wszystkie modelowe oszacowania zawierają pewną dozę arbitralności i dlatego odzwierciedlają wyłącznie wartość instrumentów, dla których zostały stworzone. W tych warunkach prezentowane wartości różnic między wartościami godziwymi i bilansowymi nie mogą być rozumiane jako korekty wartości ekonomicznej Banku. Wartość godziwa tych instrumentów jest wyznaczana wyłącznie w celu wypełnienia wymogów prezentacyjnych określonych przez MSSF 13 i MSSF 7.

Główne założenia i metody zastosowane do oszacowania wartości godziwej aktywów i pasywów Banku są następujące:

Należności i zobowiązania wobec banków (umowa strukturyzowana)

Jest to transakcja, na którą składa się jednoczesne nabycie długoterminowej zero kuponowej obligacji oraz zaciągnięcie długoterminowej pożyczki stało procentowej od emitenta obligacji.

Wartość godziwa obu stron transakcji została oszacowana poprzez zdyskontowanie związanych z nią przepływów finansowych w terminie zapadalności/wymagalności przy zastosowaniu bieżącej stopy zero kuponowej oraz marży przeskalowanej w celu dostosowania do bieżącego poziomu stóp rynkowych.

Pozostałe należności i zobowiązania wobec banków

Wartość godziwa tych instrumentów finansowych została wyznaczona poprzez zdyskontowanie bieżącymi stopami przyszłych przepływów kapitałowych i odsetkowych przy założeniu ich wystąpienia w terminach kontraktowych.

Kredyty i pożyczki udzielone klientom

Wartość godziwa instrumentów tego rodzaju bez określonego harmonogramu spłat, ze względu na ich krótkoterminowy charakter oraz stabilną w czasie politykę Banku w odniesieniu do tego portfela, jest zbliżona do wartości bilansowej.

Wartość godziwa instrumentów o określonym terminie zapadalności została oszacowana poprzez zdyskontowanie związanych z nimi przepływów finansowych w terminach i na warunkach wynikających z umów przy zastosowaniu bieżących stóp zero kuponowych oraz marż na ryzyko kredytowe.

W przypadku kredytów mieszkaniowych, ze względu na ich długoterminowy charakter, do oszacowania przyszłych przepływów finansowych dodatkowo zostały uwzględnione: efekt wcześniejszej spłaty oraz ryzyko płynności w walutach obcych.

Zobowiązania wobec klientów

Wartość godziwa tego rodzaju instrumentów bez terminu wymagalności lub o terminie wymagalności do 30 dni została uznana przez Bank za zbliżoną do wartości bilansowej.

Wartość godziwa instrumentów o terminie wymagalności ponad 30 dni została wyznaczona poprzez zdyskontowanie bieżącymi stopami (włączając bieżące średnie marże wg głównych walut i przedziałów czasowych) przyszłych przepływów kapitałowych i odsetkowych (włączając pierwotne średnie marże wg głównych walut i przedziałów czasowych) w terminach kontraktowych.

Zobowiązania z tytułu emisji strukturyzowanych dłużnych papierów wartościowych

Zobowiązania z tytułu emisji strukturyzowanych dłużnych papierów wartościowych - bankowe papiery wartościowe (BPW), wyceniane są do wartości godziwej zgodnie z opracowanym przez Bank modelem. W modelu tym obliczana jest cena obligacji zerokuponowej, która następnie powiększana jest o cenę opcji stanowiącej podstawę strategii wbudowanej w daną obligację strukturyzowaną.

Wartość godziwą dla pozostałych zobowiązań z tytułu emisji papierów dłużnych wyemitowanych przez Bank (obligacje (BKMO)) oszacowano na podstawie oczekiwanych przepływów pieniężnych przy zastosowaniu bieżących stóp procentowych uwzględniając wysokość marży na ryzyko kredytowe. Bieżący poziom marż został wyznaczony na podstawie ostatnio zawartych transakcji o podobnym ryzyku kredytowym.

Zobowiązania podporządkowane i pożyczki średnioterminowe

Wartość godziwa tego rodzaju instrumentów finansowych została oszacowana na podstawie modelu stosowanego do wyznaczania wartości rynkowej obligacji o zmiennym oprocentowaniu przy bieżącym poziomie stóp rynkowych i historycznej marży na ryzyko kredytowe. Podobnie jak w przypadku portfela kredytowego Bank uwzględnia poziom marży pierwotnej jako składnika kosztu finansowania średnioterminowego pozyskanego w przeszłości w relacji do bieżącego poziomu marż dla podobnych instrumentów, o ile można je wiarygodnie określić. Ze względu na brak płynnego rynku pożyczek średnioterminowych jako punktu odniesienia dla ustalenia obecnego poziomu marż, przyjęto marżę historyczną.

Poniższa tabela przedstawia wyniki opisanych wyżej analiz na dzień 31 grudnia 2015 roku:

AKTYWA

	Nota	Wartość bilansowa	Wartość godziwa
Lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	15	2 348 735	2 348 985
Kredyty i pożyczki udzielone klientom *	18	46 070 719	44 120 233

ZOBOWIĄZANIA

	Nota	Wartość bilansowa	Wartość godziwa
Zobowiązania wobec banków	26	1 443 921	1 445 700
Zobowiązania wobec klientów	28	52 920 583	52 921 584
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	30	1 135 501	1 143 969
Zobowiązania podporządkowane	34	639 631	633 781

* - Negatywny efekt wyceny portfela kredytowego do wartości godziwej jest w głównej mierze spowodowany wzrostem marż kredytowych. Stosowana przez Bank metodologia wyceny portfela kredytowego zakłada, że bieżące marże w najlepszy sposób odzwierciedlają istniejące warunki rynkowe i sytuację ekonomiczną. Analogiczna zasada jest szeroko stosowana do wyceny nie notowanych na aktywnych rynkach papierów dłużnych. W efekcie, paradoksalnie zawsze, kiedy Bank podnosi marże, spada wartość godziwa „starego” portfela kredytowego.

Modele zastosowane do wyznaczenia wartości godziwej instrumentów finansowych wymienionych w powyższej tabeli nieujmowanych według wartości godziwej w bilansie Banku, wykorzystują techniki wyceny oparte na parametrach niepochodzących z rynku. W związku z tym, zaliczane są do trzeciego poziomu hierarchii wartości godziwej. Nieobserwowalne dane wejściowe wykorzystywane w procesie ustalenia wartości godziwej stanowią marże kredytowe oraz depozytowe stosowane przez Bank.

W przypadku pozycji bilansowych nie wycenianych do wartości godziwej w sprawozdaniu finansowym, które nie zostały wymienione w tabeli powyżej, założono, że ich wartość godziwa jest w przybliżeniu równa wartości bilansowej.

Poniższa tabela przedstawia dane wg stanu na dzień 31 grudnia 2014 roku:

AKTYWA

	Nota	Wartość bilansowa	Wartość godziwa
Lokaty w innych bankach oraz kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	15	2 384 744	2 412 196
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	18	43 634 324	41 901 648

ZOBOWIĄZANIA

	Nota	Wartość bilansowa	Wartość godziwa
Zobowiązania wobec banków	26	1 986 125	2 016 187
Zobowiązania wobec klientów	28	47 807 862	47 816 101
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	30	1 740 633	1 753 997
Zobowiązania podporządkowane	34	639 739	633 950

Instrumenty finansowe ujmowane w bilansie według wartości godziwej

Poniższa tabela przedstawia wartości bilansowe instrumentów wycenianych do wartości godziwej usystematyzowane według zastosowanej techniki określania wartości godziwej:

Dane w tys. zł., stan na 31.12.2015

	nota	Kwotowania aktywnego rynku	Techniki wyceny w oparciu o parametry pochodzące z rynku	Techniki wyceny z wykorzystaniem istotnych parametrów nie pochodzących z rynku
AKTYWA				
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat (przeznaczone do obrotu)	16			
- instrumenty pochodne			294 048	42 289
- papiery dłużne		408 572		
Instrumenty pochodne zabezpieczające	17		70 833	
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	19			
- papiery dłużne		9 363 699	4 198 776	73 251
- akcje i udziały				213 075
PASYWA				
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat (przeznaczone do obrotu)	27			
- instrumenty pochodne oraz zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych		0	283 721	42 658
Instrumenty pochodne zabezpieczające	17		2 132 053	

Dane w tys. zł., stan na 31.12.2014

	nota	Kwotowania aktywnego rynku	Techniki wyceny w oparciu o parametry pochodzące z rynku	Techniki wyceny z wykorzystaniem istotnych parametrów nie pochodzących z rynku
AKTYWA				
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat (przeznaczone do obrotu)	16			
- instrumenty pochodne			383 870	74 785
- papiery dłużne		933 482		
Instrumenty pochodne zabezpieczające	17		18 999	
Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	19			
- papiery dłużne		6 749 204	2 400 000	93 371
PASYWA				
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat (przeznaczone do obrotu)	27			
- instrumenty pochodne oraz zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych		162 254	373 591	73 979
Instrumenty pochodne zabezpieczające	17		1 390 225	

Stosując kryterium techniki wyceny Bank zaklasyfikował do kategorii 3 następujące instrumenty finansowe:

- opcje na indeksy; transakcje opcyjne są wyceniane według wartości godziwej z zastosowaniem modeli do wyceny opcji, wycena modelowa uzupełniana jest o wpływ na wartość godziwą szacunkowego parametru ryzyka kredytowego;
- niekwotowane obligacje komunalne; wartość godziwą wylicza się na podstawie zdyskontowanych przepływów pieniężnych z uwzględnieniem parametru ryzyka kredytowego;
- akcje VISA; wartość godziwa ustalona zgodnie z informacją prezentowaną w **Rozdziale 12, nota 19**).

W okresie sprawozdawczym Bank nie dokonywał transferów instrumentów finansowych pomiędzy technikami wyceny do wartości godziwej.

Zmiany stanu wartości godziwych instrumentów wycenianych w oparciu o techniki wyceny z wykorzystaniem istotnych parametrów nie pochodzących z rynku w roku 2015 przedstawia poniższa tabela (dane w tys. zł.):

	Opcje na indeksy	Opcje wbudowane w emitowane papiery dłużne i depozyty	Obligacje komunalne	Akcje i udziały
Stan na 1 stycznia 2015	68 745	(67 939)	93 371	0
Rozliczenie/sprzedaż/zakup	(24 687)	24 150	(19 123)	0
Zmiana wyceny ujęta w kapitale własnym	0	0	0	213 075
Zmiana wyceny ujęta w Rachunku zysków i strat (w tym naliczenie odsetek)	(5 786)	5 147	(997)	0
Stan na 31 grudnia 2015	38 272	(38 642)	73 251	213 075

Dla opcji na indeksy zawieranych na nieaktywnym rynku Bank zawiera jednocześnie transakcje zamykające back-to-back na rynku międzybankowym, w rezultacie element szacowanego ryzyka kredytowego nie ma wpływu na wynik finansowy.

Oszacowany przez Bank wpływ korekt z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta nie był znaczący z punktu widzenia poszczególnych transakcji pochodnych zawartych przez Bank. W konsekwencji, Bank nie uznaje wpływu nieobserwowalnych danych wejściowych użytych do wyceny transakcji pochodnych za znaczący i zgodnie z postanowieniami MSSF 13.73 nie klasyfikuje takich transakcji do 3 poziomu hierarchii wartości godziwej.

11. ZOBOWIĄZANIA I AKTYWA WARUNKOWE

Łączna wartość przedmiotu sporu spraw sądowych wg stanu na dzień 31 grudnia 2015 r., w których Bank występował w roli pozwanego lub powoda przed sądami, organami właściwymi dla postępowań arbitrażowych wynosiła 777,5 mln PLN (z wyłączeniem opisanych niżej pozwów grupowych). Łączna wartość przedmiotu sporu spraw sądowych, w których Bank występował w roli pozwanego wynosiła 518,9 mln PLN, a łączna wartość przedmiotu sporu spraw sądowych, w których Bank występował w roli powoda wynosiła 258,6 mln PLN.

Poniżej zaprezentowano wartość przedmiotu sporu spraw toczących się przeciwko Bankowi w podziale ze względu na ryzyko wypływu środków z powodu przegrania sporu (z uwzględnieniem spraw toczonych z udziałem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (UOKiK) o wartości sporu 2,8 mln PLN, w których Bank formalnie występuje w roli powoda, jednakże związane jest z nimi ryzyko wypływu środków). Odrębną kategorię stanowią postępowania związane z działaniami Urzędu Kontroli Skarbowej, które zostały opisane w **Rozdziale 12. punkt 12) „Podatek dochodowy”**.

Wartość przedmiotu sporu spraw sądowych, dla których:	w mln PLN
prawdopodobieństwo wypływu środków jest znikome	0,0
wypływ środków jest możliwy	512,3
prawdopodobny jest wypływ środków	9,4
RAZEM	521,7

Bank ocenia, iż ryzyko wystąpienia negatywnych skutków finansowych w przypadku przegrania sporu jest w pełni pokryte wartością utworzonych rezerw na sprawy sporne.

Na dzień 31 grudnia 2015 r. wartość przedmiotu sporu spraw sądowych, dla których prawdopodobieństwo wypływu środków jest możliwe wynosiła 512,3 mln PLN. W ocenie Banku prawdopodobieństwo wygrania spraw zaliczanych do tej kategorii jest wysokie, dlatego Bank nie tworzy rezerw na powyższe postępowania. W grupie tej najistotniejszą kategorię są sprawy dotyczące terminowych operacji finansowych (sprawy opcyjnie) o łącznej wartości przedmiotu sporu 318,3 mln PLN.

W zakresie spraw opcyjnych Bank w roli pozwanego występował łącznie w 25 takich postępowaniach. Największa jednostkowa wartość sporu w tej grupie postępowań wynosiła 71,1 mln PLN. Natomiast w grupie postępowań niezwiązanych z terminowymi operacjami finansowymi, w których Bank był pozwany, największa jednostkowa wartość sporu wynosiła 150,0 mln PLN.

W dniu 21 października 2014 r. Bankowi został doręczony pozew grupowy, w którym grupa kredytobiorców Banku reprezentowana przez Miejskiego Rzecznika Konsumentów w Olsztynie dochodzi ustalenia, że Bank ponosi wobec nich odpowiedzialność z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia w związku z umowami o kredyt hipoteczny indeksowany do CHF. Zdaniem członków grupy, Bank miał nienależnie pobierać od nich zawyżone kwoty tytułem spłaty kredytów. Zgodnie z pozwem, zawyżenie tych kwot miało wynikać ze stosowania niedozwolonych postanowień umownych dotyczących indeksacji kredytów do CHF. Według pozwu liczba członków grupy wynosi ok. 2.300, a wartość przedmiotu sporu została określona na ok. 45,2 mln PLN. Bank nie uznaje roszczeń członków grupy. W dniu 31 grudnia 2014 r. Bank złożył odpowiedź na pozew. W dniu 4 marca 2015 r. nowi członkowie przystąpili do pozwu grupowego, a powód rozszerzył powództwo. Zgodnie z twierdzeniami powoda, po rozszerzeniu liczba członków grupy wynosi ok. 3.400 (łącznie z członkami grupy zgłoszonymi w pozwie), a wartość przedmiotu sporu została określona na ok. 81,5 mln PLN (uwzględniając wartość zgłoszoną w pozwie). W dniu 14 maja 2015 r. przed Sądem Okręgowym w Warszawie odbyła się rozprawa w przedmiocie dopuszczalności postępowania grupowego. Postanowieniem z dnia 28 maja 2015 roku Sąd Okręgowy w Warszawie odrzucił pozew grupowy stwierdzając, że sprawa nie podlega rozpoznaniu w postępowaniu grupowym. W dniu 3 lipca 2015 roku powód złożył zażalenie na to postanowienie, a Sąd Apelacyjny uwzględnił je odmawiając odrzucenia pozwu. Obecnie Bank oczekuje na wyznaczenie terminu kolejnej rozprawy.

W dniu 3 grudnia 2015 r. wpłynął do Banku pozew grupowy, wniesiony przez grupę 454 kredytobiorców reprezentowanych przez Miejskiego Rzecznika Konsumentów w Olsztynie, dotyczący ubezpieczenia niskiego wkładu własnego (dalej: UNWW) przy kredytach hipotecznych indeksowanych do CHF. Powodowie żądają zapłaty kwoty 3,5 mln PLN twierdząc że postanowienia umów dotyczące UNWW są niedozwolone a tym samym nieważne. Zamiarem Banku jest wniesienie w terminie do dnia 3 marca 2016 odpowiedzi na pozew, w którym Bank będzie żądał odrzucenia pozwu.

POZYCJE POZABILANSOWE

	31.12.2015	31.12.2014
Pozabilansowe zobowiązania warunkowe udzielone i otrzymane	7 923 821	7 930 574
Zobowiązania udzielone:	7 860 979	7 796 275
a) finansowe	6 712 976	6 691 481
b) gwarancyjne	1 148 003	1 104 794
Zobowiązania otrzymane:	62 842	134 299
a) finansowe	3 963	60 459
b) gwarancyjne	58 879	73 840

Na udzielone zobowiązania warunkowe ujęte w powyższej tabeli składają się zobowiązania do udzielenia kredytów (takie jak: niewykorzystane limity na kartach kredytowych, niewykorzystane limity zadłużenia w rachunku bieżącym, niewykorzystane transze kredytów inwestycyjnych) oraz wystawione gwarancje i akredytywy (stanowiące zabezpieczenie wywiązania się klientów Banku z zobowiązań wobec podmiotów trzecich). Wartość zobowiązań gwarancyjnych prezentowanych powyżej przedstawia maksymalną wartość możliwej do poniesienia przez Bank straty w przypadku gdyby klienci nie wywiązali się ze swoich zobowiązań. Bank tworzy rezerwy na obarczone ryzykiem utraty wartości nieodwołalne zobowiązania warunkowe ujmowane w pozycji „rezerwy” w pasywach bilansu. Wartość rezerwy wyznacza się jako różnicę pomiędzy oszacowaną kwotą wykorzystanego zaangażowania warunkowego a wartością bieżącą spodziewanych przyszłych przepływów pieniężnych z tej ekspozycji kredytowej. W związku z tym, Bank uznaje, że wartości ujęte w powyższej tabeli są jednocześnie zbliżone do wartości godziwej prezentowanych zobowiązań warunkowych.

Strukturę podmiotową wszystkich zobowiązań gwarancyjnych netto, wykazanych w pozycjach pozabilansowych Banku przedstawia poniższa tabela:

Klient - sektor, kwoty w mln PLN	31.12.2015	31.12.2014
sektor finansowy	79,7	101,9
sektor niefinansowy (firmy)	1 059,9	992,5
sektor budżetowy	7,4	7,8
osoby fizyczne	1,0	2,6
Razem	1 148,0	1 104,8

Bank jako podmiot dominujący nie udzielił żadnych gwarancji poręczeń ani awalów pozostałym spółkom Grupy Kapitałowej, natomiast udzielał ich na zlecenie tych spółek zewnętrznym podmiotom. Wartość gwarancji poręczeń i awalów udzielonych przez Bank na zlecenie podmiotów wchodzących w skład Grupy przedstawia poniższa tabela:

Podmiot zależny, kwoty w mln PLN	31.12.2015	31.12.2014
Millennium Leasing Sp. z o.o.	20,0	20,0
Millennium Service Sp. z o.o.	17,6	18,8
Razem	37,6	38,8

Gwarancje i poręczenia udzielone Klientom

Zobowiązania udzielone - gwarancyjne, w mln PLN	31.12.2015	31.12.2014
Czynne gwarancje i poręczenia	683,8	739,8
Poręczenia kredytów udzielonych ze środków EFRWP*	1,2	1,6
Linie na gwarancje i poręczenia	468,3	381,6
Razem, brutto	1 153,3	1 123,0
Odpis z tytułu utraty wartości	(5,3)	(18,2)
Razem, netto	1 148,0	1 104,8

* - Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej

Strukturę zobowiązań udzielonych z tytułu gwarancji i poręczeń wg poszczególnych kryteriów przedstawiają poniższe zestawienia (w tys. zł.):

Według walut	31.12.2015	31.12.2014
PLN	540 365	584 430
Waluty obce	143 398	155 400
RAZEM	683 763	739 830

Według rodzaju zobowiązania	31.12.2015		31.12.2014	
	Ilość sztuk	Wartość	Ilość sztuk	Wartość
Gwarancja	2 950	662 647	3 095	717 205
Poręczenie	1	5 000	1	6 000
Regwarancja	28	16 116	32	16 625
RAZEM	2 979	683 763	3 128	739 830

Według przedmiotu zobowiązania	31.12.2015			31.12.2014		
	Ilość sztuk	Udział procentowy	Wartość	Ilość sztuk	Udział procentowy	Wartość
dobrego wykonania kontraktu	2 204	57,45%	392 836	2 236	57,70%	426 865
zapłaty czynszu	288	7,05%	48 198	313	7,27%	53 793
terminowej zapłaty za towar lub usługę	265	22,61%	154 585	249	19,82%	146 625
przetargowa	126	2,38%	16 302	221	7,81%	57 795
inne	30	0,58%	3 935	36	1,07%	7 930
zwrotu zaliczki	24	5,38%	36 768	41	3,64%	26 930
celna	32	3,03%	20 707	25	1,48%	10 945
splaty kredytu bankowego lub pożyczki	10	1,52%	10 432	7	1,21%	8 947
RAZEM	2 979	100,00%	683 763	3 128	100,00%	739 830

12. NOTY DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Wartości prezentowane w notach do sprawozdania finansowego wyrażone są w tysiącach zł.

1) PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Środki w banku centralnym	25 188	37 903
Kredyty i pożyczki udzielone innym bankom	1 017	2 201
Kredyty i pożyczki udzielone klientom	1 545 026	1 770 639
Transakcje z otrzymanym przyrzeczeniem odkupu	22 976	29 137
Instrumenty pochodne zabezpieczające	343 332	333 478
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu (dłużne papiery wartościowe)	32 811	7 562
Inwestycyjne papiery wartościowe	250 628	298 932
Razem:	2 220 978	2 479 852

W linii „Instrumenty pochodne zabezpieczające” Bank prezentuje wynik odsetkowy z tytułu pochodnych instrumentów wyznaczonych i będących efektywnymi instrumentami zabezpieczającymi w zakresie zabezpieczenia przepływów pieniężnych oraz wartości godziwej. Szczegółowy opis stosowanych przez Bank relacji zabezpieczających został zamieszczony w **nocie (17)**.

Przychody odsetkowe za rok 2015 zawierają odsetki naliczone od kredytów z rozpoznaną utratą wartości w kwocie 70 786 tys. zł (odpowiednio dla danych porównywalnych za rok 2014 kwota tych odsetek wynosiła 60 748 tys. zł.).

2) KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Depozyty bankowe	(20 884)	(16 869)
Kredyty i pożyczki od banków	(50 158)	(54 211)
Transakcje z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	(47 132)	(43 419)
Zobowiązania wobec klientów	(774 487)	(954 261)
Zobowiązania podporządkowane	(13 668)	(15 177)
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	(43 591)	(46 284)
Inne	(650)	(784)
Razem:	(950 570)	(1 131 005)

3) PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU OPŁAT I PROWIZJI

3a. Przychody z tytułu opłat i prowizji

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Prowizje za prowadzenie rachunków	86 285	93 130
Prowizje z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek	101 978	75 999
Prowizje za realizację przelewów, wpłat i wypłat gotówkowych oraz inne transakcje płatnicze	49 650	46 836
Prowizje za obsługę kart płatniczych i kredytowych	135 059	183 017
Prowizje z tytułu sprzedaży produktów ubezpieczeniowych	74 083	66 103
Prowizje z tytułu dystrybucji jednostek uczestnictwa i innych produktów oszczędnościowych	138 030	134 979
Prowizje z tytułu udzielonych gwarancji i poręczeń	12 693	13 038
Prowizje z tytułu działalności maklerskiej i powierniczej	7 815	8 551
Pozostałe prowizje	16 732	11 661
Razem:	622 325	633 314

3b. Koszty z tytułu opłat i prowizji

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Prowizje za prowadzenie rachunków	(1 314)	(1 451)
Prowizje z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek	(4 024)	(1 614)
Prowizje za realizację przelewów, wpłat i wypłat gotówkowych oraz inne transakcje płatnicze	(1 951)	(1 505)
Prowizje za obsługę kart płatniczych i kredytowych	(60 351)	(54 635)
Pozostałe prowizje	(7 042)	(3 241)
Razem:	(74 682)	(62 446)

4) PRZYCHODY Z TYTUŁU DYWIDEND

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Przychody z tytułu dywidend od podmiotów powiązanych	331 799	26 763
Przychody z tytułu dywidend od pozostałych podmiotów	2 250	1 842
Razem:	334 049	28 605

Przychody z tytułu dywidend od podmiotów zależnych objętych konsolidacją (eliminowane w sprawozdaniu skonsolidowanym) rozpoznane przez Bank w Rachunku zysków i strat w latach finansowych 2015 i 2014 wyniosły odpowiednio 331 799 tys. zł. oraz 26 763 tys. zł.

5) WYNIK Z INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH ORAZ POZYCJI WYMIANY

5a. Wynik z inwestycyjnych aktywów finansowych

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Operacje instrumentami dłużnymi	41 852	8 622
Operacje instrumentami kapitałowymi	0	9 825
Razem:	41 852	18 447

5b. Wynik z instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Operacje papierami wartościowymi	(7 154)	8 064
Operacje instrumentami pochodnymi	76 292	26 845
Wynik z rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej, w tym:	7	(566)
- wynik z instrumentów zabezpieczających	330	237
- wynik z pozycji zabezpieczanej	(323)	(803)
Wynik z pozycji wymiany	108 280	153 232
Koszty operacji finansowych	(2 562)	(2 281)
Razem:	174 863	185 294

Wynik z instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany zawiera zyski i straty powstałe w wyniku zbycia instrumentów finansowych zaliczonych do aktywów/zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu oraz efekt ich wyceny do wartości godziwej.

Kategoria ta obejmuje instrumenty kwalifikowane jako przeznaczone do obrotu, w chwili obecnej Bank nie korzysta z możliwości wyznaczenia innych instrumentów finansowych jako wyceniane do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat przy początkowym ujęciu (tzw. fair value option).

6) POZOSTAŁE PRZYCHODY OPERACYJNE

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Zysk ze sprzedaży i likwidacji rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych	287	297
Przychody ze sprzedaży pozostałych usług	10 637	12 555
Przychody z tytułu weryfikacji rozliczenia podatku od towarów i usług	4 542	0
Przychody związane z działalnością windykacyjną	2 407	2 327
Pozostałe	25 135	8 547
Razem:	43 008	23 726

7) KOSZTY DZIAŁANIA

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Koszty pracownicze:	(507 065)	(507 605)
Wynagrodzenia (w tym premie)	(418 869)	(421 664)
Narzuty na wynagrodzenia	(68 659)	(67 879)
Świadczenia na rzecz pracowników, w tym:	(19 537)	(18 062)
- rezerwy na odprawy emerytalne	(2 755)	(2 059)
- rezerwy na niewykorzystane urlopy	(651)	(839)
- pozostałe	(16 131)	(15 164)
Koszty ogólnie - administracyjne	(475 046)	(494 325)
Koszty reklamy, promocji i reprezentacji	(42 594)	(61 992)
Koszty informatyki i łączności	(65 677)	(66 991)
Koszty wynajmu	(166 239)	(173 525)
Koszty utrzymania budynków, wyposażenia, materiałów	(29 766)	(27 805)
Koszty bankomatów i obsługi gotówki	(17 356)	(17 463)
Koszty usług doradczych, audytowych, prawniczych, tłumaczeń	(11 904)	(23 509)
Podatki i opłaty różne	(14 932)	(17 170)
Koszty KIR	(4 092)	(4 016)
Koszty PFRON	(4 662)	(4 920)
Koszty BFG	(65 459)	(35 604)
Koszty Nadzoru Finansowego	(4 578)	(4 351)
Pozostałe	(47 787)	(56 979)
Razem:	(982 111)	(1 001 930)

8) KOSZTY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Z tytułu odpisów dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom	(240 533)	(253 862)
- Utworzenie odpisów dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom	(592 288)	(490 895)
- Odwrócenie odpisów dla kredytów i pożyczek udzielonych klientom	320 836	226 566
- Kwoty odzyskane z tytułu kredytów uprzednio spisanych w ciężar rezerw	1 575	2 425
- Wynik ze sprzedaży wierzytelności	29 344	8 042
Z tytułu odpisów dla inwestycyjnych papierów wartościowych	(15)	38
- Utworzenie odpisów dla inwestycyjnych papierów wartościowych	(33)	(27)
- Odwrócenie odpisów dla inwestycyjnych papierów wartościowych	18	65
Z tytułu odpisów dla inwestycji w jednostki podporządkowane	(1 385)	(246)
- Utworzenie odpisów dla inwestycji w jednostki podporządkowane	(1 385)	(246)
- Odwrócenie odpisów dla inwestycji w jednostki podporządkowane		
Z tytułu odpisów dla zobowiązań pozabilansowych	13 454	6 049
- Utworzenie odpisów dla zobowiązań pozabilansowych	(5 052)	(21 795)
- Odwrócenie odpisów dla zobowiązań pozabilansowych	18 506	27 844
Razem:	(228 479)	(248 021)

9) KOSZTY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW NIEFINANSOWYCH

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Majątku trwałego	0	0
Pozostałe aktywa	(1 406)	(425)
Razem:	(1 406)	(425)

10) AMORTYZACJA

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Rzeczowych aktywów trwałych	(35 643)	(41 577)
Wartości niematerialnych	(11 789)	(11 971)
Razem:	(47 432)	(53 548)

11) POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Strata ze sprzedaży i likwidacji rzeczowych aktywów trwałych, wartości niematerialnych	0	0
Obowiązkowa wpłata dla BFG na wypłatę środków gwarantowanych deponentom SBRiR Wołomin	(102 540)	0
Odszkodowania, kary i grzywny - zapłacone	(24 847)	(4 452)
Koszty rezerw na roszczenia sporne	(28 748)	(39 739)
Koszty rezerw na wpłatę na rzecz Funduszu Wsparcia Kredytobiorców	(15 622)	0
Koszty związane ze sprzedażą pozostałych usług	(7 753)	(10 564)
Przekazane darowizny	(281)	(330)
Koszty związane z windykacją	(11 187)	(11 228)
Opłata ostrożnościowa BFG	(17 317)	(13 173)
Pozostałe	(4 956)	(1 569)
Razem:	(213 251)	(81 055)

Zdarzenia jednorazowe

Zgodnie z uchwałą nr 87/DGD/2015 Zarządu Bankowego Funduszu Gwarancyjnego Bank dokonał w listopadzie 2015 obowiązkowej wpłaty w kwocie 102,5 miliona złotych z przeznaczeniem na wypłatę środków gwarantowanych z tytułu depozytów zgromadzonych w Spółdzielczym Banku Rzemiosła i Rolnictwa w Wołominie.

W dniu 6.10.2015 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie wydał wyrok w sprawie dotyczącej interchange, na mocy którego przywrócił wysokość kar nałożonych na banki decyzją Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 29.12.2006 r. Banki biorące udział w postępowaniu miały obowiązek zapłaty kar w terminie do 20.10.2015 r. Bank zapłacił przedmiotową karę w wysokości 12,2 miliona złotych.

W grudniu 2015 roku Bank utworzył rezerwę w wysokości 15,6 mln zł na wpłatę środków na rzecz nowo utworzonego Funduszu Wsparcia Kredytobiorców hipotecznych zgodnie z Ustawą o wsparciu kredytobiorców znajdujących się w trudnej sytuacji finansowej, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy, uchwalonej przez Sejm w dniu 9 października 2015 r.

12) PODATEK DOCHODOWY

12a. Podatek dochodowy ujęty w rachunku zysków i strat

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Bieżący podatek	(197 279)	(187 657)
Bieżący rok	(197 279)	(187 657)
Korekta lat ubiegłych	0	0
Podatek odroczony	73 666	16 362
- Powstanie i odwrócenie różnic przejściowych	73 666	16 362
- Powstanie / (Wykorzystanie) straty podatkowej	0	0
Należność / (Zobowiązanie) wynikające z art. 38a CIT	(1 374)	(2)
Razem obciążenie podatkowe w rachunku zysków i strat	(124 987)	(171 297)

12b. Efektywna stawka podatkowa

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Wynik finansowy brutto	939 144	790 808
Ustawowa stawka podatkowa	19%	19%
Podatek dochodowy wg obowiązującej stawki podatkowej 19%	(178 437)	(150 254)
Wpływ różnic trwałych na obciążenia podatkowe:	49 437	(15 075)
- Przychody niepodlegające opodatkowaniu	63 946	5 733
Przychody z tytułu dywidend	63 469	5 435
Rozwiązanie pozostałych rezerw	477	283
Pozostałe	0	15
- Koszty niestanowiące kosztów podatkowych	(14 509)	(20 808)
Strata na zbyciu wierzytelności	(1 624)	(3 175)
Składka PFRON	(886)	(935)
Opłata ostrożnościowa BFG	(3 290)	(2 503)
Wierzytelności spisane w ciężar rezerw	(877)	(456)
Koszty postępowań sądowych	(4 085)	(7 505)
Koszty rezerw na należności faktoringowe	(2 121)	(2 261)
Pozostałe	(1 626)	(3 973)
Korekta zeznań CIT-8 za lata ubiegłe	0	0
Należność / (Zobowiązanie) wynikające z art. 38a CIT	(1 374)	(2)
Kwota ujemnych różnic przejściowych, w związku z którymi nie ujęto w bilansie składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego	5 387	(5 966)
Razem obciążenie podatkowe w rachunku zysków i strat	(124 987)	(171 297)

12c. Podatek odroczony ujęty w kapitale własnym

	31.12.2015	31.12.2014
Wycena papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży	(47 322)	(12 849)
Wycena instrumentów zabezpieczających przepływy pieniężne	42 731	38 891
Zyski (straty) aktuarialne	356	502
Podatek odroczony ujęty bezpośrednio w kapitałach	(4 235)	26 544

Zmiany podatku odroczonego ujętego bezpośrednio w kapitale własnym zostały zaprezentowane w nocie (35b).

Począwszy od 1 stycznia 2011 r. Bank utworzył łącznie z jednostką zależną - spółką Millennium Services Sp. z o.o, Podatkową Grupę Kapitałową (PGK).

PGK jest instytucją prawa podatkowego przewidzianą przepisami ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Jej istotą jest skupienie dwóch lub więcej podmiotów powiązanych kapitałowo pod postacią jednego podatnika podatku dochodowego od osób prawnych. Utworzenie PGK nie prowadzi do powstania nowego podmiotu, a konsolidacja dokonuje się wyłącznie na poziomie rozliczeń w podatku dochodowym od osób prawnych.

Zawiązanie PGK ma na celu zwiększenie efektywności zarządzania w obszarze podatkowym w ramach Grupy Kapitałowej Banku oraz ograniczenie ryzyk wynikających z obowiązków w zakresie rozliczeń w podatku dochodowym od osób prawnych, poprzez centralizację kompetencji wynikającą z przeniesienia na jeden podmiot obowiązków w zakresie obliczania i wplatania podatku.

Postępowanie kontrolne w Banku Millennium S.A.

W następstwie kontroli skarbowej przeprowadzonej w Banku w roku 2011 Urząd Kontroli Skarbowej zakwestionował prawidłowość rozliczenia podatku dochodowego za rok 2005, mającego swe konsekwencje dla kolejnych lat podatkowych. Bank stojąc na stanowisku uznającym prawidłowość dokonanego przez siebie rozliczenia podatku, uznał jednak za celowe podjęcie kroków proceduralnych polegających na: (i) korekcie rozliczeń za lata 2005-2010, (ii) uiszczeniu (w listopadzie 2011 r.) kwestionowanej należności 69 mln zł (celem uniknięcia ryzyka obciążenia odsetkowego) i (iii) wystąpieniu o zwrot ww. kwoty do organu skarbowego. W rezultacie tych działań, Bank uzyskał w dniu 30 stycznia 2012 r. zwrot istotnej części wpłaconej kwoty (66 mln zł). Jednocześnie organ skarbowy podtrzymał negatywne dla Banku stanowisko w sprawie. W 2013 roku Bank ponownie wpłacił na rachunek Urzędu Skarbowego kwotę w wysokości 58,6 mln zł (na podstawie decyzji Dyrektora Izby Skarbowej w Warszawie, o których szczegóły poniżej), po czym część z tej kwoty została zwrócona Bankowi w wysokości 1,8 mln zł. Wskutek rozbieżnych stanowisk Banku i władz skarbowych, toczyły się wyliczone poniżej postępowania odwoławcze, mające swe źródło w opisanym wyżej stanie faktycznym:

- 1) postępowanie przed Izbą Skarbową wywołane odwołaniem Banku od decyzji wydanej przez Dyrektora Urzędu Kontroli Skarbowej (I instancja) określającej stratę podatkową Banku w CIT za 2005 r.
W dniu 27.06.2013 r. Dyrektor Izby Skarbowej wydał decyzję utrzymującą w mocy decyzję organu I instancji. W dniu 22 lipca 2013 r. Bank złożył skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. Pierwotnie sąd wyznaczył termin rozprawy na 6 lutego 2014 roku, a następnie przełożył na 8 kwietnia 2014 roku. Rozprawa odbyła się w wyznaczonym terminie. Sąd wydał wyrok w dniu 28 kwietnia 2014 roku, oddalając skargę Banku. W dniu 23 lipca 2014 r. Bank złożył skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego.
- 2) postępowanie odwoławcze Banku od decyzji Naczelnika II Mazowieckiego Urzędu Skarbowego wymiarowej w zakresie podatku CIT za rok 2006. Organ odwoławczy - Dyrektor Izby Skarbowej w dniu 22.08.2013 r. wydał decyzję, w której utrzymał w mocy zaskarżoną decyzję i określił dochód Banku nie powodujący powstania zobowiązania podatkowego z tyt. CIT za 2006 r. W dniu 25.09.2013 r. Bank złożył skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie. Rozprawa odbyła się w dniu 14 kwietnia 2014 r. Sąd oddalił skargę Banku. W dniu 1 lipca 2014 r. Bank złożył skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego.
- 3) postępowania odwoławcze Banku od decyzji Naczelnika II Mazowieckiego Urzędu Skarbowego określających zobowiązania podatkowe za rok 2007 i 2008 oraz odmowy stwierdzenia nadpłaty za rok 2007 i 2008.
 - a) rok 2007
W dniu 27.08.2013 r. Dyrektor Izby Skarbowej wydał decyzję, w której utrzymał w mocy decyzję organu I instancji i określił Bankowi zobowiązanie podatkowe z tyt. CIT za 2007 r. W dniu 30.09.2013 r. Bank złożył skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie. Sąd wyznaczył termin rozprawy na 19 marca 2014 r. Rozprawa odbyła się w wyznaczonym terminie. Natomiast wyrok został wydany w dniu 21 marca 2014 r. Sąd oddalił skargę Banku. W dniu 25 czerwca 2014 r. Bank złożył skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego.
W dniu 29.08.2013 r. Dyrektor Izby Skarbowej w Warszawie wydał postanowienie wyznaczające nowy termin rozpatrzenia odwołania w zakresie odmowy stwierdzenia nadpłaty za rok 2007 do dnia 31.10.2013 r.
Następnie w dniu 18.09.2013 r. Dyrektor Izby Skarbowej wydał decyzję utrzymującą w mocy decyzję Naczelnika II Mazowieckiego Urzędu Skarbowego odmawiającą Bankowi stwierdzenia nadpłaty z tyt. CIT za 2007 r. W dniu 23.10.2013 r. Bank złożył skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie na ww. decyzję. Rozprawa odbyła się w dniu 14 kwietnia 2014 r. Sąd oddalił skargę Banku. W dniu 1 lipca 2014 r. Bank złożył skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

b) rok 2008

W dniu 29.08.2013 r. Dyrektor Izby Skarbowej w Warszawie wydał postanowienie wyznaczające nowy termin rozpatrzenia odwołania w zakresie określającym zobowiązanie i odmowy stwierdzenia nadpłaty za rok 2008r. do dnia 31.10.2013 r.

W dniu 18.09.2013 r. Dyrektor Izby Skarbowej wydał decyzję utrzymującą w mocy decyzję Naczelnika II Mazowieckiego Urzędu Skarbowego określającą Bankowi zobowiązanie podatkowe z tyt. CIT za 2008 r. Następnie w dniu 23.10.2013 r. Bank złożył skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie na ww. decyzję. Sąd wyznaczył termin rozprawy na 9 kwietnia 2014 r. i w tym dniu oddalił skargę Banku. Bank złożył w dniu 27 czerwca 2014 r. skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

W dniu 30.09.2013 r. Dyrektor Izby Skarbowej wydał decyzję utrzymującą w mocy decyzję Naczelnika II Mazowieckiego Urzędu Skarbowego odmawiającą Bankowi stwierdzenia nadpłaty z tyt. CIT za 2008 r. Następnie Bank w dniu 25.10.2013 r. złożył skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie na ww. decyzję. Rozprawa odbyła się 9 kwietnia 2014 r. Sąd oddalił skargę Banku. W dniu 1 lipca 2014 r. Bank złożył skargę kasacyjną do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

W dniu 26 stycznia 2016 roku NSA wydał sześć wyroków w sprawie skarg kasacyjnych złożonych przez Bank. W pięciu z nich oddalił skargi Banku. W jednej, za rok podatkowy 2006 uchylił wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. Wyroki są ostateczne. Bank dokonał już alokacji rezerw na ujęte aktywa z tytułu rozliczeń podatku w celu pokrycia ryzyka wynikającego z powyższych werdyktów.

13) ZYSK NA JEDNĄ AKCJĘ

Zgodnie z wymogami MSR 33, Bank wylicza zysk na jedną akcję na podstawie danych skonsolidowanych i prezentuje go odpowiednio w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym.

14) KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM

14a. Kasa, środki w Banku Centralnym

	31.12.2015	31.12.2014
Gotówka	532 467	534 891
Środki pieniężne na rachunkach w Banku Centralnym	1 413 877	2 077 084
Inne środki pieniężne	40	40
Razem:	1 946 384	2 612 015

Bank był zobowiązany do utrzymywania w okresie od 31 grudnia 2015 r. do 31 stycznia 2016 r. w NBP na rachunku bieżącym Banku średniego salda o wartości 1 891 624 tys. zł (średnia arytmetyczna stanów środków na rachunku bieżącym w NBP ze wszystkich dni okresu rezerwowego).

14b. Kasa, środki w Banku Centralnym - wg struktury walutowej

	31.12.2015	31.12.2014
W walucie polskiej	1 780 085	2 495 578
W walutach obcych (po przeliczeniu na zł):	166 299	116 437
- waluta: USD	33 450	25 003
- waluta: EUR	95 713	62 645
- waluta: CHF	13 665	13 255
- waluta: GBP	18 064	10 842
- pozostałe waluty	5 407	4 692
Razem:	1 946 384	2 612 015

15) LOKATY ORAZ KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE BANKOM I INNYM INSTYTUCJOM MONETARNYM

15a. Lokaty oraz kredyty i pożyczki udzielone bankom i innym instytucjom monetarnym

	31.12.2015	31.12.2014
Rachunki bieżące	284 687	359 258
Lokaty udzielone	2 061 664	1 511 094
Kredyty i pożyczki udzielone	0	511 194
Odsetki	2 393	3 208
Razem należności brutto	2 348 744	2 384 754
Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości	(9)	(10)
Razem należności netto	2 348 735	2 384 744

15b. Lokaty oraz kredyty i pożyczki udzielone bankom i innym instytucjom monetarnym wg terminów zapadalności

	31.12.2015	31.12.2014
rachunki bieżące	284 687	359 258
do 1 miesiąca	2 051 664	1 501 094
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	10 000
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	10 000	511 194
powyżej 1 roku do 5 lat	0	0
powyżej 5 lat	0	0
dla których termin zapadalności upłynął	0	0
odsetki	2 393	3 208
Razem należności brutto	2 348 744	2 384 754

15c. Lokaty oraz kredyty i pożyczki udzielone bankom i innym instytucjom monetarnym wg struktury walutowej

	31.12.2015	31.12.2014
W walucie polskiej	91 439	708 759
W walutach obcych (po przeliczeniu na zł):	2 257 305	1 675 995
- waluta: USD	176 164	85 232
- waluta: EUR	1 948 889	1 504 861
- waluta: CHF	14 344	27 166
- waluta: JPY	12 261	12 978
- waluta: GBP	55 821	4 133
pozostałe waluty	49 826	41 625
Razem należności brutto	2 348 744	2 384 754

15d. Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości należności od banków i innych instytucji monetarnych

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Stan na początek okresu	10	16
Odpisy dokonane w okresie	19	10
Odwrócenie odpisów w okresie	(20)	(16)
Stan na koniec okresu	9	10

16) AKTYWA FINANSOWE WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT (PRZEZNACZONE DO OBROTU) ORAZ KOREKTA Z TYTUŁU RACHUNKOWOŚCI ZABEZPIECZEŃ WARTOŚCI GODZIWEJ

16a. Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat (przeznaczone do obrotu) oraz korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej

	31.12.2015	31.12.2014
Dłużne papiery wartościowe	408 572	933 482
Papiery wartościowe Skarbu Państwa	408 572	933 482
a) bony	0	0
b) obligacje	408 572	933 482
Korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	22 152	27 097
Dodatnia wycena pochodnych instrumentów finansowych	336 338	458 655
Razem	767 062	1 419 234

16b. Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat (przeznaczone do obrotu) oraz korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej

	31.12.2015	31.12.2014
Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	744 910	1 392 137
Korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	22 152	27 097
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przy początkowym ujęciu	0	0
Razem	767 062	1 419 234

Informacja na temat aktywów finansowych stanowiących zabezpieczenie zobowiązań została przedstawiona w Rozdziale 13.2).

16c. Dłużne papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat wg wartości bilansowej

	31.12.2015	31.12.2014
o stałej stopie procentowej	348 262	761 373
o zmiennej stopie procentowej	60 310	172 109
Razem	408 572	933 482

16d. Dłużne papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat (przeznaczone do obrotu) według terminów zapadalności

	31.12.2015	31.12.2014
do 1 miesiąca	0	0
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	0
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	57 912	2 294
powyżej 1 roku do 5 lat	299 092	727 622
powyżej 5 lat	51 568	203 566
Razem	408 572	933 482

16e. Zmiana stanu dłużnych papierów wartościowych i instrumentów kapitałowych wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat (przeznaczone do obrotu)

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Stan na początek okresu	933 482	432 822
Zwiększenia (zakup i naliczenie odsetek i dyskonta)	45 851 440	44 202 796
Zmniejszenia (sprzedaż i umorzenie)	(46 377 394)	(43 701 945)
Różnice z wyceny do wartości godziwej	1 044	(191)
Stan na koniec okresu	408 572	933 482

Nota 16 f / Nota 27 Wycena pochodnych instrumentów finansowych i korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej oraz Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych wg stanu na 31.12.2015

	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Wartości godziwe		
	poniżej 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem	Aktywa	Pasywa
1. Instrumenty pochodne na stopę procentową	5 794 096	3 843 867	8 053 556	505 959	17 831	254 290	236 459
Kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	2 500 000	750 000	0	0	417	452	35
Swapy na stopę procentową (IRS)	3 294 096	3 093 867	7 968 054	505 959	17 414	253 837	236 423
Pozostałe kontrakty na stopę procentową: opcje	0	0	85 502	0	0	1	1
2. Walutowe instrumenty pochodne*	12 204 459	2 261 527	855 008	0	(7 502)	39 759	47 261
Kontrakty walutowe	2 134 044	999 949	250 256	0	(5 369)	6 720	12 089
Swapy walutowe	7 517 015	410 928	20 480	0	8 442	30 997	22 555
Pozostałe kontrakty walutowe (CIRS)	2 553 400	850 650	584 272	0	(10 575)	2 042	12 617
Opcje walutowe	0	0	0	0	0	0	0
3. Instrumenty wbudowane	281 321	1 499 753	906 470	0	(38 642)	0	38 642
Opcje wbudowane w depozyty	258 949	1 409 228	752 722	0	(31 623)	0	31 623
Opcje wbudowane w emitowane papiery wartościowe	22 372	90 525	153 748	0	(7 019)	0	7 019
4. Opcje na indeksy	463 854	1 581 024	900 776	0	38 272	42 289	4 017
Wycena pochodnych instrumentów finansowych, RAZEM	18 743 730	9 186 171	10 715 810	505 959	9 959	336 338	326 379
Wycena pozycji bilansowych z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej						22 152	18 413
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych							0

* Wartość nominalna dla instrumentów pochodnych dwuwalutowych prezentowana jest w kwocie stanowiącej sumę obydwu stron transakcji wyrażonych w PLN.

Nota 16 g / Nota 27 Wycena pochodnych instrumentów finansowych i korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej oraz Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych wg stanu na 31.12.2014

	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Wartości godziwe		
	poniżej 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem	Aktywa	Pasywa
1. Instrumenty pochodne na stopę procentową	2 294 017	8 693 288	8 203 086	587 498	14 367	350 602	336 235
Kontrakty na przyszłą stopę procentową (FRA)	0	2 600 000	0	0	493	493	0
Swapy na stopę procentową (IRS)	2 294 017	5 993 288	8 167 715	587 498	13 874	348 697	334 823
Pozostałe kontrakty na stopę procentową: opcje	0	100 000	35 371	0	0	1 412	1 412
2. Walutowe instrumenty pochodne*	8 777 516	891 710	366 639	83 123	(4 088)	33 268	37 355
Kontrakty walutowe	1 564 903	717 142	231 060	0	1 321	8 348	7 027
Swapy walutowe	7 212 613	174 568	135 579	0	5 665	24 920	19 255
Pozostałe kontrakty walutowe (CIRS)	0	0	0	83 123	(11 073)	0	11 073
Opcje walutowe	0	0	0	0	0	0	0
3. Instrumenty wbudowane	710 872	1 120 475	1 047 861	0	(67 939)	0	67 939
Opcje wbudowane w depozyty	697 923	1 061 796	798 219	0	(55 790)	0	55 790
Opcje wbudowane w emitowane papiery wartościowe	12 949	58 679	249 642	0	(12 149)	0	12 149
4. Opcje na indeksy	1 077 077	1 219 083	1 005 862	0	68 745	74 785	6 040
Wycena pochodnych instrumentów finansowych, RAZEM	12 859 482	11 924 556	10 623 448	670 621	11 086	458 655	447 569
Wycena pozycji bilansowych z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej						27 097	20 047
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych							162 254

* Wartość nominalna dla instrumentów pochodnych dwuwalutowych prezentowana jest w kwocie stanowiącej sumę obydwu stron transakcji wyrażonych w PLN.

17) INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIELAJĄCE

Bank, wg stanu na 31.12.2015 r., stosuje następujące rodzaje rachunkowości zabezpieczeń:

1. Zabezpieczenie wartości godziwej portfela stałoprocentowych zobowiązań walutowych i portfela zmiennoprocentowych należności walutowych;
2. Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel złotych kredytów hipotecznych;
3. Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel walutowych kredytów hipotecznych oraz finansujących je depozytów złotych;

Począwszy od 1 stycznia 2006 Bank ustanowił pierwsze formalne powiązanie zabezpieczające przed zagrożeniem zmiennością przepływów pieniężnych. Należy zaznaczyć, iż od momentu wdrożenia MSSF, zgodnie z MSR 39, efekt wyceny wszelkich instrumentów pochodnych nie zaklasyfikowanych i nie będących efektywnymi instrumentami zabezpieczającymi, prezentowany jest w wyniku z instrumentów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat. Stosowanie takiej metodologii skutkowało brakiem spójności w sposobie prezentacji instrumentów finansowych w Rachunku zysków i strat. Wynik odsetkowy na transakcjach instrumentami pochodnymi zawierającymi w celu zabezpieczenia płynności w walutach obcych z ekonomicznego punktu widzenia stanowi składnik marży odsetkowej (pozwala dopasować przychód odsetkowy z tytułu udzielenia kredytów walutowych z kosztem finansowania wynikającym z portfela depozytów złotych). Wdrożenie formalnej rachunkowości zabezpieczeń umożliwiło prezentację części przedmiotowych transakcji w Rachunku zysków i strat zgodnie z ich ekonomicznym sensem.

Bank na koniec każdego miesiąca dokonuje oceny efektywności stosowanego zabezpieczenia analizując zmiany wartości godziwej instrumentu zabezpieczanego i instrumentu zabezpieczającego.

W trakcie 2015 roku wygasły transakcje zabezpieczające zawarte w celu zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych z tytułu przyszłych wpływów i wydatków denominowanych w walutach obcych. Na dzień 31.12.2015 Bank w dalszym ciągu stosowała rachunkowość zabezpieczeń do poniższych relacji:

	Zabezpieczenie wartości godziwej portfela stałoprocentowych zobowiązań walutowych i portfela zmiennoprocentowych należności walutowych	Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel złotych kredytów hipotecznych
Opis relacji zabezpieczającej	Bank zabezpiecza ryzyko zmiany wartości godziwej portfela stałoprocentowych zobowiązań walutowych i portfela zmiennoprocentowych należności walutowych wynikającego ze zmiany komponentu stóp procentowych (marży).	Bank zabezpiecza ryzyko zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez złote kredyty hipoteczne. Zmienność przepływów pieniężnych wynika z ryzyka stopy procentowej.
Pozycje zabezpieczane	Portfel stałoprocentowych zobowiązań walutowych i portfel zmiennoprocentowych należności walutowych.	Przeptywy pieniężne wynikające z portfela złotych kredytów hipotecznych.
Instrumenty zabezpieczające	Transakcje CIRS	Transakcje IRS
Prezentacja wyniku na transakcjach zabezpieczanych i zabezpieczających	Korekta do wartości godziwej pozycji zabezpieczanych oraz wyceny instrumentów zabezpieczających ujmowana jest w Rachunku zysków i strat jako Wynik na instrumentach wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany; odsetki od pozycji zabezpieczanych oraz instrumentów zabezpieczających ujmowane są w wyniku odsetkowym.	Efektywna część wyceny instrumentów zabezpieczających ujmowana jest w pozostałych całkowitych dochodach; odsetki zarówno od instrumentów zabezpieczających jaki i od instrumentów zabezpieczanych ujmowane są w wyniku odsetkowym.

	Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel walutowych kredytów hipotecznych oraz finansujących je zobowiązań złotych
Opis relacji zabezpieczającej	Bank zabezpiecza ryzyko zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez walutowe kredyty hipoteczne oraz przez zobowiązania złote stanowiące bazę finansową dla tych kredytów. Zmienność przepływów pieniężnych wynika z ryzyka walutowego oraz ryzyka stopy procentowej.
Pozycje zabezpieczane	Przeptywy pieniężne wynikające z portfela walutowych kredytów hipotecznych oraz finansujących je depozytów złotych i wyemitowanych złotych dłużnych papierów wartościowych.
Instrumenty zabezpieczające	Transakcje CIRS
Prezentacja wyniku na transakcjach zabezpieczanych i zabezpieczających	Efektywna część wyceny instrumentów zabezpieczających ujmowana jest w pozostałych całkowitych dochodach; odsetki zarówno od instrumentów zabezpieczających jaki i od instrumentów zabezpieczanych ujmowane są w wyniku odsetkowym; wycena instrumentów zabezpieczających oraz zabezpieczanych z tytułu różnic kursowych ujmowana jest jako Wynik na instrumentach wycenianych do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat oraz wynik z pozycji wymiany.

17a. Rachunkowość zabezpieczeń

Wg stanu na 31.12.2015	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Wartości godziwe		
	poniżej 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem	Aktywa	Pasywa
1. Instrumenty pochodne stanowiące zabezpieczenie wartości godziwej z tytułu ryzyka stopy procentowej							
Kontrakty CIRS	0	0	992 439	0	(140 909)	0	140 909
2. Instrumenty pochodne stanowiące zabezpieczenie przepływów pieniężnych związane ze stopą procentową i/lub kursem walutowym							
Kontrakty CIRS	6 837 099	11 547 021	11 761 589	3 537 254	(1 930 002)	60 538	1 990 540
Kontrakty IRS	200 000	1 275 000	650 000	0	9 691	10 295	604
Kontrakty Forward	0	0	0	0	0	0	0
3. Razem instrumenty pochodne stanowiące zabezpieczenie	7 037 099	12 822 021	13 404 028	3 537 254	(2 061 220)	70 833	2 132 053

Korekta do wartości godziwej zabezpieczanych pozycji z tytułu zabezpieczanego ryzyka dla czynnych relacji zabezpieczających, za rok 2015, wyniosła 794 tys. PLN, z czego 5 782 tys. PLN dotyczyło zabezpieczanych aktywów, a 4 988 tys. PLN zabezpieczanych pasywów.

Wg stanu na 31.12.2014	Wartość nominalna instrumentów o terminie pozostającym do realizacji				Wartości godziwe		
	poniżej 3 miesięcy	od 3 miesięcy do 1 roku	od 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem	Aktywa	Pasywa
1. Instrumenty pochodne stanowiące zabezpieczenie wartości godziwej z tytułu ryzyka stopy procentowej							
Kontrakty CIRS	0	0	0	935 781	(84 493)	0	84 493
2. Instrumenty pochodne stanowiące zabezpieczenie przepływów pieniężnych związane ze stopą procentową i/lub kursem walutowym							
Kontrakty CIRS	7 344 731	1 565 422	17 318 411	9 876 006	(1 295 832)	4 777	1 300 609
Kontrakty IRS	330 000	555 000	435 000	0	13 512	13 760	248
Kontrakty Forward	65 307	30 672	0	0	(4 413)	462	4 875
3. Razem instrumenty pochodne stanowiące zabezpieczenie	7 740 038	2 151 094	17 753 411	10 811 787	(1 371 226)	18 999	1 390 225

Korekta do wartości godziwej zabezpieczanych pozycji z tytułu zabezpieczanego ryzyka dla czynnych relacji zabezpieczających, za rok 2014, wyniosła 1 117 tys. PLN, z czego 4 568 tys. PLN dotyczyło zabezpieczanych aktywów, a 3 451 tys. PLN zabezpieczanych pasywów.

17b. Rachunkowość zabezpieczeń z tytułu zabezpieczenia przepływów środków pieniężnych

Relacja zabezpieczająca	Maksymalny termin wystąpienia przepływów pieniężnych, których wartość jest zabezpieczana
Zabezpieczenie wartości godziwej portfela stałoprocentowych zobowiązań walutowych i portfela zmiennoprocentowych należności walutowych	24.03.2020
Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel złotych kredytów hipotecznych	30.06.2017
Zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel walutowych kredytów hipotecznych oraz finansujących je depozytów złotych	07.01.2025

Niefektywna część zmian wyceny instrumentów zabezpieczających ujęta w Rachunku zysków i strat w 2015 roku wyniosła -4 343 tys. zł (w 2014 roku było to odpowiednio -9 950 tys. zł).

18) KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE KLIENTOM

18a. Kredyty i pożyczki udzielone klientom

	31.12.2015	31.12.2014
Kredyty i pożyczki udzielone	41 852 946	40 192 825
- podmiotom gospodarczym	8 705 527	8 547 052
- klientom indywidualnym	32 729 850	31 135 265
- jednostkom budżetowym	417 569	510 508
Należności z tytułu kart płatniczych	684 845	685 431
- od podmiotów gospodarczych	27 486	32 824
- od klientów indywidualnych	657 359	652 607
Skupione wierzytelności	4 555 599	3 629 578
- podmiotów gospodarczych	4 555 393	3 626 953
- jednostek budżetowych	206	2 625
Zrealizowane gwarancje i poręczenia	12 551	12 011
Dłużne papiery wartościowe uprawnione do redyskonta w Banku Centralnym	5 217	9 851
Inne	3 885	123
Odsetki	280 765	330 142
Razem brutto	47 395 808	44 859 961
Odpisy aktualizujące wartość należności	(1 325 089)	(1 225 637)
Razem netto	46 070 719	43 634 324

18b. Jakość portfela kredytów i pożyczek udzielonych klientom

	31.12.2015	31.12.2014
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (brutto)	47 395 808	44 859 961
- z rozpoznaną utratą wartości	1 981 085	1 649 731
- bez utraty wartości	45 414 723	43 210 230
Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości	(1 325 089)	(1 225 637)
- na ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	(1 197 749)	(1 088 597)
- na poniesione, ale jeszcze niezaraportowane straty (IBNR)	(127 340)	(137 040)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (netto)	46 070 719	43 634 324

18c. Podział portfela kredytów i pożyczek udzielonych klientom według metody szacunku utraty wartości

	31.12.2015	31.12.2014
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (brutto)	47 395 808	44 859 961
- wyceniane indywidualnie	796 758	711 145
- wyceniane portfelowo	46 599 050	44 148 816
Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości	(1 325 089)	(1 225 637)
- utworzony na bazie analizy indywidualnej	(500 441)	(485 296)
- utworzony na bazie analizy kolektywnej	(824 648)	(740 341)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (netto)	46 070 719	43 634 324

18d. Podział portfela kredytów i pożyczek udzielonych klientom według rodzaju klientów

	31.12.2015	31.12.2014
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (brutto)	47 395 808	44 859 961
- korporacyjnym	13 780 632	12 841 762
- indywidualnym	33 615 176	32 018 199
Odpis aktualizacyjny z tytułu utraty wartości	(1 325 089)	(1 225 637)
- utworzony na należności od klientów korporacyjnych	(615 866)	(642 784)
- utworzony na należności od klientów indywidualnych	(709 223)	(582 853)
Kredyty i pożyczki udzielone klientom (netto)	46 070 719	43 634 324

18e. Kredyty i pożyczki udzielone klientom wg terminów zapadalności

	31.12.2015	31.12.2014
rachunki bieżące	3 545 837	3 371 813
do 1 miesiąca	468 726	55 006
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	1 620 570	1 221 858
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	3 491 261	3 489 596
powyżej 1 roku do 5 lat	14 029 356	12 688 213
powyżej 5 lat	22 956 325	22 689 143
dla których termin zapadalności upłynął	1 002 968	1 014 190
odsetki	280 765	330 142
Razem brutto	47 395 808	44 859 961

18f. Kredyty i pożyczki udzielone klientom wg struktury walutowej

	31.12.2015	31.12.2014
W walucie polskiej	26 026 278	24 509 127
W walutach obcych (po przeliczeniu na zł):	21 369 530	20 350 834
- waluta: USD	66 603	328 652
- waluta: EUR	2 671 405	2 186 161
- waluta: CHF	18 626 108	17 829 209
- waluta: JPY	294	2 386
pozostałe waluty	5 120	4 426
Razem brutto	47 395 808	44 859 961

18g. Zmiana stanu odpisów z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Stan na początek okresu	1 225 637	1 190 184
Zmiana w wartości rezerw:	99 452	35 453
Odpisy dokonane w okresie	592 269	490 885
Wartości spisane w ciężar odpisów	(63 899)	(173 424)
Odwrócenie odpisów w okresie	(320 816)	(226 550)
Zmniejszenie odpisów w związku ze sprzedażą wierzytelności	(118 773)	(63 902)
Zmiana z tytułu różnic kursowych	10 394	7 663
Inne	277	781
Stan na koniec okresu	1 325 089	1 225 637

19) INWESTYCYJNE AKTYWA FINANSOWE

19a. Inwestycyjne aktywa finansowe dostępne do sprzedaży

	31.12.2015	31.12.2014
Dłużne papiery wartościowe	13 635 726	9 242 574
Papiery wartościowe Skarbu Państwa	9 363 699	6 749 204
a) bony	0	0
b) obligacje	9 363 699	6 749 204
Papiery wartościowe banku centralnego	4 198 776	2 400 000
a) bony	4 198 776	2 400 000
b) obligacje	0	0
Pozostałe papiery wartościowe:	73 251	93 370
a) notowane	0	0
b) nienotowane	73 251	93 370
Udziały i akcje w innych jednostkach	226 334	6 642
Razem aktywa finansowe dostępne do sprzedaży	13 862 060	9 249 216
Instrumenty dostępne do sprzedaży notowane na giełdzie	9 363 699	6 749 204
Instrumenty dostępne do sprzedaży nienotowane na giełdzie	4 498 361	2 500 012

Udziały i akcje w innych jednostkach zawierają inwestycje w instrumenty kapitałowe nieposiadające kwotowań cen rynkowych z aktywnego rynku, i których wartość godziwa nie może być wiarygodnie zmierzona, a których wartość na 31.12.2015 oraz 31.12.2014 wynosi odpowiednio 13 259 tys. oraz 6 642 tys. PLN. Charakterystyka tych instrumentów powoduje, że zmienność przedziału rozsądnych wycen w wartości godziwej dla tego instrumentu jest znacząca, a prawdopodobieństwo różnych szacunków w przedziale nie może być w rozsądny sposób ocenione i użyte przy ustalaniu wartości godziwej. Obecnie Bank nie zamierza zbyć tych instrumentów.

Bank Millennium, będąc członkiem Visa Europe Ltd, znajduje się w gronie beneficjentów transakcji zawartej w dniu 2 listopada 2015 r. pomiędzy Visa Inc. a Visa Europe Ltd. Zgodnie z upublicznonymi przez Visa Inc. informacjami na wartość transakcji składa się płatne na rzecz beneficjentów z góry 16,5 mld EUR, oraz potencjalne dodatkowe, uzależnione od wyniku finansowego, wypłaty w wysokości do 4,7 mld EUR, płatne po upływie czterech lat od daty zakończenia transakcji, dając łączną kwotę transakcji w wysokości do 21,2 mld EUR. Suma płatna z góry obejmuje zapłatę w gotówce w wysokości 11,5 mld EUR oraz akcje uprzywilejowane wymienne na akcje zwykłe Visa Inc. klasy A wyceniane na 5 mld EUR.

Bank otrzymał od Visa Europe następujące wstępne szacunki kwoty płatności z tytułu transakcji, wyliczonych na podstawie udziału Banku w biznesie Visa w Europie:

- 55,5 mln EUR w gotówce,
- akcje wyceniane na 19 mln EUR (wg. kursów na dzień 18.10.2015).

Zgodnie z proponowanym harmonogramem powyższe płatności zostaną rozliczone do dnia 30 czerwca 2016.

Warunki i realizacja harmonogramu płatności są uzależnione od akceptacji ze strony organów regulujących poszczególne rynki europejskie.

Ostateczne potwierdzenie rzeczywistej wysokości kwot płatnych do 30 czerwca 2016 ma nastąpić 1 marca 2016.

Na podstawie otrzymanych informacji Bank dokonał ponownego oszacowania wartości godziwej akcji VISA w księgach Banku na dzień 31 grudnia 2015 roku, a efekt został ujęty w innych całkowitych dochodach. Mając na uwadze, że Bank nadal czeka na ostateczne potwierdzenie kwot do otrzymania (ich wartość może ulec zmianie ze względu na koszty transakcji lub ewentualne obiekcje członków Visa Europe odnośnie ich uczestnictwa w rozliczeniu), jak również szeroki horyzont czasowy transakcji (czynnik niepewności i czynnik dyskontowania), Bank kierując się zasadą ostrożnej wyceny rozpoznał w księgach na dzień 31 grudnia 2015 wycenę akcji VISA w kwocie 50 milionów EUR.

19b. Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży

	31.12.2015	31.12.2014
o stałej stopie procentowej	10 095 315	7 320 712
o zmiennej stopie procentowej	3 540 411	1 921 862
Razem	13 635 726	9 242 574

19c. Dłużne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży według terminów zapadalności

	31.12.2015	31.12.2014
do 1 miesiąca	4 544 850	2 407 056
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	0	0
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	1 548 308	159 234
powyżej 1 roku do 5 lat	6 843 247	6 212 924
powyżej 5 lat	699 321	463 360
Razem	13 635 726	9 242 574

19d. Zmiana stanu inwestycyjnych aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Stan na początek okresu	9 249 216	8 241 226
Zwiększenia (zakup i naliczenie odsetek i dyskonta)	221 514 329	277 496 168
Zmniejszenia (sprzedaż i umorzenie)	(217 082 908)	(276 557 707)
Różnice z wyceny do wartości godziwej	181 438	69 491
Odpisy z tytułu utraty wartości	(15)	38
Inne	0	0
Stan na koniec okresu	13 862 060	9 249 216

19e. Inwestycje w jednostki podporządkowane

	31.12.2015	31.12.2014
Inwestycje w jednostki podporządkowane	226 373	227 752

19f. Jednostki podporządkowane wg stanu na 31.12.2015

Nazwa	Rodzaj działalności	Siedziba	% udziału Banku w kapitałach własnych	% udziału Banku w głosach na WZA lub ZW
MILLENNIUM LEASING Sp. z o.o.	usługi leasingowe	Warszawa	100	100
MILLENNIUM DOM MAKLERSKI S.A.	usługi maklerskie	Warszawa	100	100
MB FINANCE AB	finansowanie spółek Grupy	Sztokholm	100	100
MILLENNIUM SERVICE Sp. z o.o.	leasing i zarządzanie nieruchomościami	Warszawa	100	100
TBM Sp. z o.o.	operacje finansowe na rynku kapitałowym i usługi doradcze	Warszawa	45	45
MILLENNIUM TELECOMMUNICATION SERVICES Sp. z o.o.	operacje finansowe na rynku kapitałowym i usługi doradcze	Warszawa	98	98
LUBUSKIE FABRYKI MEBLI S.A.	wytwarzanie mebli	Świebodzin	50+1akcja	50+1akcja
BG LEASING	usługi leasingowe	Gdańsk	74	74

19f. Jednostki podporządkowane wg stanu na 31.12.2015 - cd.

Nazwa	Wartość brutto udziałów / akcji	Wartość odpisów aktualizujących	Dopłaty do kapitału	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał zakładowy	Przychody	Zysk / (Strata)	Powiązanie
MILLENNIUM LEASING Sp. z o.o.	63 942	0	0	4 938 587	4 628 667	48 195	129 965	46 167	zależna
MILLENNIUM DOM MAKLERSKI S.A.	16 500	0	0	189 092	97 853	16 500	27 518	13 208	zależna
MB FINANCE AB	232	0	0	641 491	640 269	232	259	30	zależna
MILLENNIUM SERVICE Sp. z o.o.	1 000	0	143 000	379 527	9 907	1 000	98 242	270	zależna
TBM Sp. z o.o.	225	0	0	681	0	500	323	0	stowarzyszona
LUBUSKIE FABRYKI MEBLI S.A.*	6 700	(5 324)	0	5 169	4 303	602	9 041	(67)	zależna
MILLENNIUM TELECOMMUNICATION SERVICES Sp. z o.o.	98	0	0	272	0	100	892	5	zależna
BG LEASING S.A. w upadłości	900	(900)	0	spółka w upadłości					zależna
RAZEM	89 597	(6 224)	143 000						

* - dane wg stanu na 31.08.2015 r.;

Millennium Dom Maklerski S.A., spółka zależna od Banku jest właścicielem 100% pakietu akcji Millennium TFI S.A.

19g. Jednostki podporządkowane wg stanu na 31.12.2014

Nazwa	Rodzaj działalności	Siedziba	% udziału Banku w kapitałach własnych	% udziału Banku w głosach na WZA lub ZW
MILLENNIUM LEASING Sp. z o.o.	usługi leasingowe	Warszawa	100	100
MILLENNIUM DOM MAKLERSKI S.A.	usługi maklerskie	Warszawa	100	100
MB FINANCE AB	finansowanie spółek Grupy	Sztokholm	100	100
MILLENNIUM SERVICE Sp. z o.o.	leasing i zarządzanie nieruchomościami	Warszawa	100	100
TBM Sp. z o.o.	operacje finansowe na rynku kapitałowym i usługi doradcze	Warszawa	45	45
MILLENNIUM TELECOMMUNICATION SERVICES Sp. z o.o.	operacje finansowe na rynku kapitałowym i usługi doradcze	Warszawa	98	98
LUBUSKIE FABRYKI MEBLI S.A.	wytwarzanie mebli	Świebodzin	50+1akcja	50+1akcja
BG LEASING	usługi leasingowe	Gdańsk	74	74

19g. Jednostki podporządkowane wg stanu na 31.12.2014 - cd.

Nazwa	Wartość brutto udziałów / akcji	Wartość odpisów aktualizujących	Dopłaty do kapitału	Aktywa	Zobowiązania	Kapitał zakładowy	Przychody	Zysk / (Strata)	Powiązanie
MILLENNIUM LEASING Sp. z o.o.	63 942	0	0	4 336 239	3 820 854	48 195	137 561	47 462	zależna
MILLENNIUM DOM MAKLERSKI S.A.	16 500	0	0	190 939	136 354	16 500	24 689	10 813	zależna
MB FINANCE AB	226	0	0	645 679	644 827	227	289	85	zależna
MILLENNIUM SERVICE Sp. z o.o.	1 000	0	143 000	403 157	0	1 000	99 101	196	zależna
TBM Sp. z o.o.	225	0	0	672	0	500	226	11	stowarzyszona
LUBUSKIE FABRYKI MEBLI S.A.*	6 700	(3 939)	0	15 953	7 531	13 400	15 205	(2 340)	zależna
MILLENNIUM TELECOMMUNICATION SERVICES Sp. z o.o.	98	0	0	296	0	100	747	26	zależna
BG LEASING S.A. w upadłości	900	(900)	0	spółka w upadłości					zależna
RAZEM	89 591	(4 839)	143 000						

* - dane wg stanu na 30.11.2014 r.;

19h. Zmiana stanu inwestycji w jednostki podporządkowane

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Stan na początek okresu	227 752	298 007
Zmiana odpisów z tytułu utraty wartości w okresie	(1 385)	(246)
Zwrot dopłaty do kapitału spółki zależnej	0	(70 001)
Różnice z wyceny udziałów wyrażonych w walutach obcych	6	(8)
Stan na koniec okresu	226 373	227 752

20) NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU ZAKUPIONYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH Z PRZYRZECZENIEM ODKUPU

	31.12.2015	31.12.2014
a) od banków	0	155 583
b) od klientów	0	0
c) odsetki	0	59
Razem	0	155 642

21) RZECZOWE AKTYWA TRWALE

21a. Rzeczowe aktywa trwałe

	31.12.2015	31.12.2014
Grunty	1 261	1 261
Budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	67 091	69 294
Urządzenia techniczne i maszyny	42 526	35 396
Środki transportu	19 878	22 469
Inne środki trwałe	5 599	5 358
Środki trwałe w budowie	15 852	13 851
Razem	152 207	147 629

21b. Zmiana stanu rzeczowych aktywów trwałych (wg grup rodzajowych) za okres 01.01.2015- 31.12.2015

	grunty	budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	urządzenia techniczne i maszyny	środki transportu	inne środki trwale	środki trwałe w budowie i zaliczki	RAZEM
a) wartość brutto rzeczowych aktywów trwałych na początek okresu	1 261	325 248	175 539	31 187	86 628	13 851	633 714
b) zwiększenia (z tytułu)	0	13 076	21 407	2 445	3 143	39 735	79 806
- zakup	0	0	0	0	0	35 874	35 874
- przyjęcie ze środków trwałych w budowie	0	7 809	12 227	0	1 760	0	21 796
- przyjęcie w ramach leasingu finansowego	0	5 267	9 180	2 445	1 375	0	18 267
- inwestycje nieopłacone	0	0	0	0	0	3 861	3 861
- inne	0	0	0	0	8	0	8
c) zmniejszenia (z tytułu)	0	16 753	21 332	1 417	9 292	37 734	86 528
- sprzedaż	0	63	80	0	25	0	168
- likwidacja	0	13 839	18 504	0	7 602	0	39 945
- rozliczenie środków trwałych w budowie	0	0	0	0	0	37 618	37 618
- rozliczenie umów leasingu finansowego	0	2 537	2 748	1 417	1 665	0	8 367
- inne	0	314	0	0	0	116	430
d) wartość brutto rzeczowych aktywów trwałych na koniec okresu	1 261	321 571	175 614	32 215	80 479	15 852	626 992
e) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	0	236 456	140 143	8 718	81 270	0	466 587
f) amortyzacja za okres (z tytułu)	0	326	(7 055)	3 619	(6 390)	0	(9 500)
- odpis bieżący (RZiS)	0	14 758	13 851	4 404	2 630	0	35 643
- zmniejszenia z tytułu sprzedaży	0	(30)	(80)	0	(25)	0	(135)
- zmniejszenia z tytułu likwidacji	0	(13 693)	(18 454)	0	(7 340)	0	(39 487)
- rozliczenie umów leasingu finansowego	0	(2 509)	(2 372)	(785)	(1 655)	0	(7 321)
- inne - przeniesienie z odpisów z tytułu utraty wartości	0	1 800	0	0	0	0	1 800
g) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	0	236 782	133 088	12 337	74 880	0	457 087
h) odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	0	19 498	0	0	0	0	19 498
- zwiększenie	0	0	0	0	0	0	0
- zmniejszenie - przeniesienie do umorzenia	0	1 800	0	0	0	0	1 800
i) odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	0	17 698	0	0	0	0	17 698
j) wartość netto rzeczowych aktywów trwałych na koniec okresu	1 261	67 091	42 526	19 878	5 599	15 852	152 207
w tym: rzeczowe aktywa trwałe używane na podstawie umów leasingu finansowego	0	27 583	20 852	19 850	2 456	274	71 015

21c. Zmiana stanu rzeczowych aktywów trwałych (wg grup rodzajowych) za okres 01.01.2014 - 31.12.2014

	grunty	budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	urządzenia techniczne i maszyny	środki transportu	inne środki trwale	środki trwałe w budowie i zaliczki	RAZEM
a) wartość brutto rzeczowych aktywów trwałych na początek okresu	1 261	333 639	172 788	28 696	86 324	11 320	634 028
b) zwiększenia (z tytułu)	0	11 764	10 573	7 682	3 608	28 487	62 114
- zakup	0	0	0	0	0	10 953	10 953
- przyjęcie ze środków trwałych w budowie	0	11 764	10 573	0	3 608	0	25 945
- przyjęcie w ramach leasingu finansowego	0	0	0	7 682	0	8 431	16 113
- inwestycje nieopłacone	0	0	0	0	0	9 103	9 103
- inne	0	0	0	0	0	0	0
c) zmniejszenia (z tytułu)	0	20 155	7 822	5 191	3 304	25 956	62 428
- sprzedaż	0	10 158	1 207	0	194	0	11 559
- likwidacja	0	8 674	5 286	0	2 657	0	16 617
- rozliczenie środków trwałych w budowie	0	0	0	0	0	25 945	25 945
- rozliczenie umów leasingu finansowego	0	1 323	1 329	5 191	453	0	8 296
- inne	0	0	0	0	0	11	11
d) wartość brutto rzeczowych aktywów trwałych na koniec okresu	1 261	325 248	175 539	31 187	86 628	13 851	633 714
e) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	0	232 109	134 398	7 762	81 268	0	455 537
f) amortyzacja za okres (z tytułu)	0	4 347	5 745	956	2	0	11 050
- odpis bieżący (RZiS)	0	20 829	13 225	4 240	3 283	0	41 577
- zmniejszenia z tytułu sprzedaży	0	(4 954)	(1 194)	0	(195)	0	(6 343)
- zmniejszenia z tytułu likwidacji	0	(8 473)	(5 158)	0	(2 636)	0	(16 267)
- rozliczenie umów leasingu finansowego	0	(1 255)	(1 128)	(3 284)	(450)	0	(6 117)
- inne - przeniesienie na odpisy z tytułu utraty wartości	0	(1 800)	0	0	0	0	(1 800)
g) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	0	236 456	140 143	8 718	81 270	0	466 587
h) odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	0	19 548	0	0	0	0	19 548
- zwiększenie - przeniesienie na z umorzenia	0	1 800	0	0	0	0	1 800
- zmniejszenie	0	1 850	0	0	0	0	1 850
i) odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	0	19 498	0	0	0	0	19 498
j) wartość netto rzeczowych aktywów trwałych na koniec okresu	1 261	69 294	35 396	22 469	5 358	13 851	147 629
w tym: rzeczowe aktywa trwale używane na podstawie umów leasingu finansowego	0	31 689	17 496	22 469	1 637	475	73 766

22) WARTOŚCI NIEMATERIALNE

22a. Wartości niematerialne

	31.12.2015	31.12.2014
- koncesje, patenty, licencje, know-how i podobne wartości, w tym:	51 987	48 110
- oprogramowanie komputerowe	44 866	45 397
Wartości niematerialne, razem	51 987	48 110

22b. Zmiana stanu wartości niematerialnych (wg grup rodzajowych) za okres 01.01.2015 - 31.12.2015

	koncesje, patenty, licencje, know-how i podobne wartości, w tym:		RAZEM
		oprogramowanie komputerowe	
a) wartość brutto wartości niematerialnych na początek okresu	233 771	229 496	233 771
b) zwiększenia (z tytułu)	15 675	9 558	15 675
- nakłady na wartości niematerialne	15 675	9 558	15 675
- inwestycje nieopłacone	0	0	0
- inne	0	0	0
c) zmniejszenia (z tytułu)	13	13	13
- likwidacja	4	4	4
- inne	9	9	9
d) wartość brutto wartości niematerialnych na koniec okresu	249 433	239 041	249 433
e) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	185 661	184 099	185 661
f) amortyzacja za okres (z tytułu)	11 785	10 076	11 785
- odpis bieżący (RZiS)	11 789	10 080	11 789
- likwidacja	(4)	(4)	(4)
- inne	0	0	0
g) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	197 446	194 175	197 446
h) odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	0	0	0
i) odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	0	0	0
j) wartość netto wartości niematerialnych na koniec okresu	51 987	44 866	51 987

22c. Zmiana stanu wartości niematerialnych (wg grup rodzajowych) za okres 01.01.2014 - 31.12.2014

	koncesje, patenty, licencje, know-how i podobne wartości, w tym:		RAZEM
		oprogramowanie komputerowe	
a) wartość brutto wartości niematerialnych na początek okresu	214 205	213 190	214 205
b) zwiększenia (z tytułu)	23 398	20 128	23 398
- nakłady na wartości niematerialne	15 560	12 290	15 560
- inwestycje nieopłacone	7 838	7 838	7 838
- inne	0	0	0
c) zmniejszenia (z tytułu)	3 832	3 822	3 832
- likwidacja	3 644	3 634	3 644
- inne	188	188	188
d) wartość brutto wartości niematerialnych na koniec okresu	233 771	229 496	233 771
e) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	177 336	176 934	177 336
f) amortyzacja za okres (z tytułu)	8 325	7 165	8 325
- odpis bieżący (RZiS)	11 971	10 801	11 971
- likwidacja	(3 644)	(3 634)	(3 644)
- inne	(2)	(2)	(2)
g) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	185 661	184 099	185 661
h) odpisy z tytułu utraty wartości na początek okresu	0	0	0
i) odpisy z tytułu utraty wartości na koniec okresu	0	0	0
j) wartość netto wartości niematerialnych na koniec okresu	48 110	45 397	48 110

23) AKTYWA TRWAŁE DO ZBYCIA

Według stanu na dzień 31.12.2015 oraz 31.12.2014 Bank nie klasyfikował żadnych składników majątku do kategorii Aktywa trwałe do zbycia.

24) AKTYWA Z TYTUŁU ODROZONEGO PODATKU DOCHODOWEGO

24a. Aktywa i rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

	31.12.2015			31.12.2014		
	Aktywo z tytułu odroczonego podatku	Rezerwa na odroczonego podatek dochodowy	Aktywo z tytułu odroczonego podatku, netto	Aktywo z tytułu odroczonego podatku	Rezerwa na odroczonego podatek dochodowy	Aktywo z tytułu odroczonego podatku, netto
Różnica pomiędzy amortyzacją podatkową a bilansową	4 802	0	4 802	5 121	0	5 121
Wycena bilansowa instrumentów finansowych	461 964	(487 718)	(25 754)	307 393	(307 690)	(297)
Niezrealizowane należności/ zobowiązania z tytułu instrumentów pochodnych	27 570	(41 924)	(14 354)	44 652	(52 463)	(7 811)
Odsetki do zapłacenia/otrzymania od lokat i papierów wartościowych	38 468	(33 022)	5 446	34 764	(90 914)	(56 150)
Odsetki i dyskonto od kredytów i wierzytelności	0	(7 874)	(7 874)	0	(26 733)	(26 733)
Przychody i koszty rozliczane wg efektywnej stopy procentowej	73 009	(34)	72 975	61 388	(102)	61 286
Rezerwy na kredyty stanowiące różnice przejściowe	105 466	0	105 466	93 050	0	93 050
Świadczenia pracownicze	13 723	0	13 723	14 931	0	14 931
Rezerwy na koszty	11 653	0	11 653	14 510	0	14 510
Wycena aktywów inwestycyjnych, zabezpieczenia środków pieniężnych oraz zyski (straty) aktuarialne odniesione na kapitał z aktualizacji wyceny	43 087	(47 322)	(4 235)	39 393	(12 849)	26 544
Pozostałe	2 968	(1 567)	1 401	2 582	(2 076)	506
Aktywo z tytułu odroczonego podatku, netto	782 710	(619 461)	163 249	617 784	(492 827)	124 957
- w tym długoterminowe aktywo z tytułu odroczonego podatku, netto			131 288			107 995

24b. Zmiany z tytułu różnic przejściowych

	31.12.2014	Korekta za lata ubiegłe	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitały	31.12.2015
Różnica pomiędzy amortyzacją podatkową a bilansową	5 121	0	(319)	0	4 802
Wycena bilansowa instrumentów finansowych	(297)	(1 611)	(23 846)	0	(25 754)
Niezrealizowane należności/ zobowiązania z tytułu instrumentów pochodnych	(7 811)	0	(6 543)	0	(14 354)
Odsetki do zapłacenia/otrzymania od lokat i papierów wartościowych	(56 150)	(3 009)	64 605	0	5 446
Odsetki i dyskonto od kredytów i wierzytelności	(26 733)	246	18 613	0	(7 874)
Przychody i koszty rozliczane wg efektywnej stopy procentowej	61 286	0	11 689	0	72 975
Rezerwy na kredyty stanowiące różnice przejściowe	93 050	(223)	12 639	0	105 466
Świadczenia pracownicze	14 931	0	(1 208)	0	13 723
Rezerwy na przyszłe koszty	14 510	0	(2 858)	0	11 653
Wycena aktywów inwestycyjnych, zabezpieczenia środków pieniężnych oraz zyski (straty) aktuarialne odniesione na kapitał z aktualizacji wyceny	26 544	0	0	(30 779)	(4 235)
Pozostałe	506	0	894		1 401
Razem	124 957	(4 597)	73 666	(30 779)	163 249

24c. Zmiany z tytułu różnic przejściowych

	31.12.2013	Zmiany odnoszone na wynik finansowy	Zmiany odnoszone na kapitały	31.12.2014
Różnica pomiędzy amortyzacją podatkową a bilansową	5 401	(280)		5 121
Wycena bilansowa instrumentów finansowych	2 442	(2 739)		(297)
Niezrealizowane należności/ zobowiązania z tytułu instrumentów pochodnych	(7 982)	171		(7 811)
Odsetki do zapłacenja/otrzymania od lokat i papierów wartościowych	(54 111)	(2 039)		(56 150)
Odsetki i dyskonto od kredytów i wierzytelności	(26 588)	(145)		(26 733)
Przychody i koszty rozliczane wg efektywnej stopy procentowej	23 419	37 867		61 286
Rezerwy na kredyty stanowiące różnice przejściowe	102 916	(9 866)		93 050
Świadczenia pracownicze	14 003	928		14 931
Rezerwy na przyszłe koszty	19 640	(5 130)		14 510
Wycena aktywów inwestycyjnych, zabezpieczenia środków pieniężnych oraz zyski (straty) aktuarialne odniesione na kapitał z aktualizacji wyceny	30 834		(4 290)	26 544
Pozostałe	3 157	(2 651)		506
Razem	113 131	16 116	(4 290)	124 957

24d. Zmiany podatku odroczonego

	1.01.2015 - 31.12.2015	1.01.2014 - 31.12.2014
Różnica pomiędzy amortyzacją podatkową a bilansową	(319)	(280)
Wycena bilansowa instrumentów finansowych	(23 846)	(2 739)
Niezrealizowane należności/ zobowiązania z tytułu instrumentów pochodnych	(6 543)	171
Odsetki do zapłacenja/otrzymania od lokat i papierów wartościowych	64 605	(2 039)
Odsetki i dyskonto od kredytów i wierzytelności	18 613	(145)
Przychody i koszty rozliczane wg efektywnej stopy procentowej	11 689	37 867
Rezerwy na kredyty stanowiące różnice przejściowe	12 639	(9 866)
Świadczenia pracownicze	(1 208)	928
Rezerwy na przyszłe koszty	(2 858)	(5 130)
Pozostałe	894	(2 651)
Zmiany z tytułu podatku odroczonego odniesione na wynik	73 666	16 116
Wycena aktywów inwestycyjnych, zabezpieczenia przepływów środków pieniężnych oraz zyski (straty) aktuarialne odniesione na kapitał z aktualizacji wyceny	(30 779)	(4 290)

24e. Kwota ujemnych różnic przejściowych, w związku z którymi nie ujęto w bilansie składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego

Rok wygaśnięcia różnic przejściowych	31.12.2015	31.12.2014
Bezterminowo	11 749	17 136
Razem	11 749	17 136

Bazując na zapisach MSR 12 Bank dokonał kompensaty aktywa z tytułu podatku odroczonego z rezerwami z tytułu podatku odroczonego.

	31.12.2015	31.12.2014
Aktywa netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	163 249	124 957
Rezerwa netto z tytułu odroczonego podatku dochodowego	-	-
Razem	163 249	124 957

25) POZOSTAŁE AKTYWA

	31.12.2015	31.12.2014
Koszty do rozliczenia w czasie	255 328	279 001
Dochody do otrzymania	21 567	24 441
Rozliczenia międzybankowe	1 428	1 801
Rozliczenia z tytułu transakcji na instrumentach finansowych	0	8 200
Należności od dłużników różnych	96 276	82 785
Rozrachunki publiczno-prawne	2 650	5 262
Razem pozostałe aktywa, brutto	377 249	401 490
Rezerwy	(4 170)	(3 933)
Razem pozostałe aktywa, netto	373 079	397 557
- w tym pozostałe aktywa finansowe *	115 101	113 294
- w tym pozostałe aktywa długoterminowe	146 398	172 829

* - w pozostałych aktywach finansowych ujęto całość pozostałych aktywów netto z wyłączeniem Kosztów do rozliczenia w czasie oraz Rozrachunków publiczno-prawnych

26) ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW I INNYCH INSTYTUCJI MONETARNYCH

26a. Zobowiązania wobec banków i innych instytucji monetarnych

	31.12.2015	31.12.2014
W rachunku bieżącym	114 518	288 967
Depozyty terminowe	498 235	369 684
Otrzymane kredyty i pożyczki	829 770	1 326 101
Odsetki	1 398	1 373
Razem	1 443 921	1 986 125

26b. Zobowiązania wobec banków i innych instytucji monetarnych wg terminów zapadalności

	31.12.2015	31.12.2014
rachunki bieżące	114 518	288 967
do 1 miesiąca	274 742	277 494
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	204 216	91 230
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	115 450	561 846
powyżej 1 roku do 5 lat	733 597	765 215
powyżej 5 lat	0	0
odsetki	1 398	1 373
Razem	1 443 921	1 986 125

26c. Zobowiązania wobec banków i innych instytucji monetarnych wg struktury walutowej

	31.12.2015	31.12.2014
W walucie polskiej	458 796	1 050 326
W walutach obcych (po przeliczeniu na zł):	985 125	935 799
- waluta: USD	881	9 636
- waluta: EUR	558 251	559 211
- waluta: CHF	425 767	343 053
pozostałe waluty	226	23899
Razem	1 443 921	1 986 125

27) ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

	31.12.2015	31.12.2014
Ujemna wycena pochodnych instrumentów finansowych	326 379	447 569
Korekta z tytułu rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej	18 413	20 047
Zobowiązania z tytułu krótkiej sprzedaży papierów wartościowych	0	162 254
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej przez Rachunek zysków i strat	344 792	629 870

Podział ujemnej wyceny instrumentów pochodnych na poszczególne typy instrumentów został zaprezentowany w nocie (16).

28) ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW

28a. Zobowiązania wobec klientów wg struktury rodzajowej

	31.12.2015	31.12.2014
Zobowiązania wobec klientów indywidualnych	35 518 684	29 643 701
Rachunki bieżące	16 917 166	13 907 131
Depozyty terminowe	18 396 274	15 538 947
Inne	83 380	99 074
Naliczone odsetki	121 864	98 549
Zobowiązania wobec podmiotów gospodarczych	16 199 185	16 091 602
Rachunki bieżące	4 823 754	4 199 785
Depozyty terminowe	11 106 364	11 635 448
Inne	238 231	215 729
Naliczone odsetki	30 836	40 640
Zobowiązania wobec jednostek budżetowych	1 202 714	2 072 559
Rachunki bieżące	741 985	789 179
Depozyty terminowe	427 940	1 247 485
Inne	31 761	34 100
Naliczone odsetki	1 028	1 795
Razem	52 920 583	47 807 862

28b. Zobowiązania wobec klientów wg terminów zapadalności

	31.12.2015	31.12.2014
rachunki bieżące	22 482 905	18 896 095
do 1 miesiąca	11 381 219	12 361 531
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	10 248 046	9 439 713
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	7 535 488	5 228 211
powyżej 1 roku do 5 lat	1 089 197	1 741 328
powyżej 5 lat	30 000	0
odsetki	153 728	140 984
Razem	52 920 583	47 807 862

28c. Zobowiązania wobec klientów wg struktury walutowej

	31.12.2015	31.12.2014
W walucie polskiej	48 908 801	44 519 156
W walutach obcych (po przeliczeniu na zł):	4 011 782	3 288 706
- waluta: USD	1 347 815	944 842
- waluta: EUR	2 375 445	2 125 421
- waluta: GBP	182 820	138 959
- waluta: CHF	76 234	60 788
pozostałe waluty	29 468	18 696
Razem	52 920 583	47 807 862

29) ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU SPRZEDANYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH Z UDZIELONYM PRZYRZECZENIEM ODKUPU

	31.12.2015	31.12.2014
a) wobec Banku Centralnego	0	0
b) wobec pozostałych banków	0	0
c) wobec klientów	0	66 623
d) odsetki	0	151
Razem	0	66 774

30) ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU EMISJI DŁUŻNYCH PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH

30a. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

	31.12.2015	31.12.2014
Wyemitowane obligacje i bony dłużne	829 566	1 400 665
Wyemitowane bankowe papiery wartościowe	301 527	332 443
Odsetki	4 408	7 525
Razem	1 135 501	1 740 633

30b. Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

	31.12.2015	31.12.2014
do 1 miesiąca	0	400 015
powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	22 288	104 898
powyżej 3 miesięcy do 1 roku	124 992	469 737
powyżej 1 roku do 5 lat	983 813	758 458
powyżej 5 lat	0	0
Odsetki	4 408	7 525
Razem	1 135 501	1 740 633

30c. Zmiana stanu zobowiązań z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Stan na początek okresu	1 740 633	701 352
Zwiększenia, z tytułu:	1 114 965	1 794 358
- emisja obligacji	961 583	1 632 230
- emisja bankowych papierów wartościowych	109 791	115 844
- naliczenie odsetek	43 591	46 284
Zmniejszenia, z tytułu:	(1 720 097)	(755 077)
- wykup obligacji	(1 532 681)	(590 679)
- wykup bankowych papierów wartościowych	(140 708)	(122 752)
- wypłata odsetek	(46 708)	(41 646)
Stan na koniec okresu	1 135 501	1 740 633

30d. Dłużne papiery wartościowe wg rodzaju

Wg stanu na 31.12.2015	Wartość bilansowa	Termin wykupu (maksymalne umowne terminy wymagalności)	Rynek notowań
BPW_2016/02,A	5 085	2016-02-03	-
BPW_2016/03,A	17 203	2016-03-02,30	-
BPW_2016/04,A	15 587	2016-04-29	-
BPW_2016/05,A	3 548	2016-05-31	-
BPW_2016/06,A	5 534	2016-06-29	-
BPW_2016/07	6 003	2016-07-29	-
BPW_2016/08,A	16 840	2016-08-31,29	-
BPW_2016/09,A,B	23 916	2016-09-29,30	-
BPW_2016/10,A	14 069	2016-10-31	-
BPW_2016/12,A,B	9 929	2016-12-02,30	-
BPW_2017/01,A	11 731	2017-01-31	-
BPW_2017/02,A	6 946	2017-02-28	-
BPW_2017/03,A	12 774	2017-03-30	-
BPW_2017/04,A,C	16 573	2017-04-28	-
BPW_2017/05	5 220	2017-05-30	-
BPW_2017/06	4 485	2017-06-30	-
BPW_2017/07	3 895	2017-07-31	-
BPW_2017/11	5 778	2017-11-30	-
BPW_2017/12,A	6 688	2017-12-29	-
BPW_2018/01	5 404	2018-01-31	-
BPW_2018/02	5 707	2018-02-27	-
BPW_2018/03	7 021	2018-03-30	-
BPW_2018/04	9 243	2018-04-30	-
BPW_2018/06,A	20 152	2018-06-01,29	-
BPW_2018/07	11 507	2018-07-31	-
BPW_2018/08	14 950	2018-08-31	-
BPW_2018/09	15 616	2018-09-28	-
BPW_2018/10	6 326	2018-10-31	-
BPW_2018/11	9 435	2018-11-30	-
BPW_2019/01	4 362	2019-01-03	-
BKMO_280317C	504 165	2017-03-28	Catalyst (ASO BondSpot)
BKMO_220618N	300 243	2018-06-22	-
BKMO_150916P	29 566	2016-09-15	-
RAZEM	1 135 501		

W przypadku bankowych papierów wartościowych (BPW) wyemitowanych przez Bank formuła naliczania odsetek zakłada ich kalkulację w oparciu o stany indeksów bazowych w dacie zapadalności. Dla pozostałych obligacji (BKMO) odsetki są naliczane od wartości obligacji i płatne w okresach półrocznych. Na dzień 31.12.2015 r. ich saldo wyniosło 4 408 tys. PLN.

Na hurtowym rynku papierów dłużnych Catalyst (ASO BondSpot), wg stanu na 31.12.2015, były notowane 3-letnie obligacje Banku Millennium serii C o łącznej wartości nominalnej 500 milionów złotych.

30e. Dłużne papiery wartościowe wg rodzaju

Wg stanu na 31.12.2014	Wartość bilansowa	Termin wykupu (maksymalne umowne terminy wymagalności)	Rynek notowań
BPW_2015/01	283	2015-01-05	-
BPW_2015/03	4 031	2015-03-04	-
BPW_2015/04,A,B,C,D	17 041	2015-04-01,29	-
BPW_2015/06,A	2 011	2015-06-03	-
BPW_2015/07	14 545	2015-07-01	-
BPW_2015/09,A	8 487	2015-09-30	-
BPW_2015/11	3 505	2015-11-30	-
BPW_2015/12,A,B,C	24 148	2015-12-31	-
BPW_2016/02,A	9 112	2016-02-03	-
BPW_2016/03,A	24 236	2016-03-02	-
BPW_2016/04,A	16 934	2016-04-29	-
BPW_2016/05,A	4 324	2016-05-31	-
BPW_2016/06,A	7 905	2016-06-29	-
BPW_2016/07	10 434	2016-07-29	-
BPW_2016/08,A	22 860	2016-08-29,31	-
BPW_2016/09,A,B	34 405	2016-09-29,30	-
BPW_2016/10,A	21 194	2016-10-31	-
BPW_2016/12,A,B	18 140	2016-12-02,30	-
BPW_2017/01,A	14 347	2017-01-31	-
BPW_2017/02,A	11 277	2017-02-28	-
BPW_2017/03,A	14 937	2017-03-30	-
BPW_2017/04,A,C	19 359	2017-04-28	-
BPW_2017/05	6 352	2017-05-30	-
BPW_2017/06	4 586	2017-06-30	-
BPW_2017/07	5 273	2017-07-31	-
BPW_2017/11	5 754	2017-11-30	-
BPW_2017/12,A	7 027	2017-12-29	-
BKMO_080115G	399 797	2015-01-08	-
BKMO_100315H	100 868	2015-03-10	-
BKMO_051015B	252 550	2015-10-05	Catalyst (ASO BondSpot)
BKMO_151215I	50 056	2015-12-15	-
BKMO_281215A	100 040	2015-12-28	-
BKMO_280317C	504 815	2017-03-28	Catalyst (ASO BondSpot)
RAZEM	1 740 633		

W przypadku bankowych papierów wartościowych (BPW) wyemitowanych przez Bank formuła naliczania odsetek zakłada ich kalkulację w oparciu o stany indeksów bazowych w dacie zapadalności. Dla pozostałych obligacji (BKMO) odsetki są naliczane od wartości obligacji i płatne w okresach półrocznych. Na dzień 31.12.2014 r. ich saldo wyniosło 7 525 tys. PLN.

Na hurtowym rynku papierów dłużnych Catalyst (ASO BondSpot), wg stanu na 31.12.2014, były notowane 3-letnie obligacje Banku Millennium serii B i C o łącznej wartości nominalnej 750 milionów złotych.

31) REZERWY

31a. Rezerwy

	31.12.2015	31.12.2014
Rezerwa na zobowiązania pozabilansowe	14 239	27 692
Rezerwa na roszczenia sporne i inne	16 028	67 331
Razem	30 267	95 023

31b. Zmiana stanu rezerw

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Rezerwa na zobowiązania pozabilansowe		
Stan na początek okresu	27 692	33 738
Utworzenie rezerw	5 052	21 795
Rozwiązanie rezerw	(18 506)	(27 844)
Różnice kursowe	1	3
Stan na koniec okresu	14 239	27 692
Rezerwy na roszczenia sporne i inne		
Stan na początek okresu	67 331	29 327
Utworzenie rezerw	28 748	39 738
Rozwiązanie rezerw	(2 516)	(1 398)
Wykorzystanie rezerw w ciągu okresu	(77 535)	(336)
Stan na koniec okresu	16 028	67 331

32) REZERWA NA ODROZCZONY PODATEK DOCHODOWY

	31.12.2015	31.12.2014
Rezerwa na odroczone podatki dochodowe	0	0

33) POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA

33a. Pozostałe zobowiązania

	31.12.2015	31.12.2014
Krótkoterminowe	1 048 326	691 527
Koszty do zapłacen - premie, wynagrodzenia	43 360	52 525
Koszty do zapłacen - pozostałe	79 103	88 058
Rozliczenia międzybankowe	159 558	137 397
Rozliczenia z tytułu transakcji na instrumentach finansowych	388 751	37 878
Wierzyciele różni	140 347	156 922
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	25 189	14 041
Zobowiązania wobec budżetu	21 706	44 062
Przychody przyszłych okresów	179 130	146 456
Rezerwy na niewykorzystane urlopy	9 522	9 100
Rezerwy na odprawy emerytalne	1 125	1 354
Pozostałe	535	3 734
Długoterminowe	78 095	83 587
Rezerwy na odprawy emerytalne	15 118	13 596
Przychody przyszłych okresów	3 912	3 936
Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego	54 091	61 399
Koszty do zapłacen	4 974	4 656
Razem	1 126 421	775 114
- w tym pozostałe zobowiązania finansowe*	921 138	576 925

* - do pozostałych zobowiązań finansowych zaliczana jest całość Pozostałych zobowiązań z wyłączeniem Przychodów przyszłych okresów, Zobowiązań wobec budżetu oraz pozycji Pozostałe

Bank jest leasingobiorcą w umowach leasingu finansowego dotyczącego floty samochodów oraz powierzchni biurowej i wyposażenia, zawartych z podmiotami zależnymi Banku - Millennium Leasing Sp. z o.o. oraz Millennium Service Sp. z o.o. Bank rozpoznaje środki z tytułu leasingu finansowego jako aktywa trwałe.

33b. Zobowiązania z tytułu leasingu finansowego

	31.12.2015	31.12.2014
Zobowiązania (brutto) z tytułu leasingu finansowego	85 465	83 050
Niezrealizowane koszty finansowe	(6 185)	(7 610)
Wartość bieżąca minimalnych rat leasingowych	79 280	75 440
Zobowiązania (brutto) z tytułu leasingu finansowego wg terminów zapadalności		
do 1 roku	27 862	17 062
powyżej 1 roku do 5 lat	49 027	61 922
powyżej 5 lat	8 576	4 066
Razem	85 465	83 050
Zobowiązania (netto) z tytułu leasingu finansowego wg terminów zapadalności		
do 1 roku	25 189	14 041
powyżej 1 roku do 5 lat	45 898	57 582
powyżej 5 lat	8 193	3 817
Razem	79 280	75 440

33c. Zmiana stanu rezerw na niewykorzystane urlopy

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Stan na początek okresu	9 100	8 392
Utworzenie/Odwrócenie rezerw	651	839
Wykorzystanie rezerw	(229)	(131)
Stan na koniec okresu	9 522	9 100

33d. Zmiana stanu rezerw na odprawy emerytalne

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Stan na początek okresu	14 950	10 475
Utworzenie/Odwrócenie rezerw	2 755	2 059
Wykorzystanie rezerw	(693)	(227)
(Zyski) / straty aktuarialne	(769)	2 643
Stan na koniec okresu	16 243	14 950

34) ZOBOWIĄZANIA PODPORZĄDKOWANE

34a. Zobowiązania podporządkowane

	31.12.2015	31.12.2014
Nazwa jednostki	MB FINANCE A.B.	MB FINANCE A.B.
Waluta pożyczki	EUR	EUR
Wartość pożyczki w walucie	150 000	150 000
Wartość pożyczki w PLN	639 225	639 345
Warunki oprocentowania	1,999%	2,216%
Termin wymagalności	20.12.2017 r.	20.12.2017 r.
Odsetki	406	394
Stan bilansowy zobowiązań podporządkowanych	639 631	639 739

34b. Zmiana stanu zobowiązań podporządkowanych

	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Stan na początek okresu	639 739	622 585
Zwiększenia, z tytułu:	13 668	32 442
- różnice kursowe	0	17 265
- naliczenie odsetek	13 668	15 177
Zmniejszenia, z tytułu:	(13 776)	(15 288)
- spłata odsetek	(13 656)	(15 288)
- różnice kursowe	(120)	0
Stan zobowiązań podporządkowanych na koniec okresu	639 631	639 739

W latach 2015 i 2014 Bank nie odnotował żadnych opóźnień w płatności rat kapitałowych lub odsetkowych, ani nie naruszył żadnych innych postanowień umownych wynikających ze swoich zobowiązań podporządkowanych.

35) KAPITAŁ WŁASNY

35a. Kapitał zakładowy

Kapitał podstawowy Banku Millennium S.A. wynosi 1 213 116 777 zł i dzieli się na 1 213 116 777 akcji o wartości nominalnej 1 zł każda, co prezentuje poniższa tabela.

KAPITAŁ ZAKŁADOWY				Wartość nominalna jednej akcji = 1 zł.			
Seria / emisja	Rodzaj akcji	Rodzaj uprzywilejowania	Liczba akcji	Wartość serii / emisji	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy
A	imiennie założycielskie	x2 co do głosu	106 850	106 850	gotówka	30.06.1989	30.06.1989
B1	imiennie zwykłe		150 000	150 000	gotówka	13.06.1990	01.01.1990
B2	imiennie zwykłe		150 000	150 000	gotówka	13.12.1990	01.01.1990
C	na okaziciela zwykłe		4 693 150	4 693 150	gotówka	17.05.1991	01.01.1991
D1	na okaziciela zwykłe		1 700 002	1 700 002	gotówka	31.12.1991	01.01.1992
D2	na okaziciela zwykłe		2 611 366	2 611 366	gotówka	31.01.1992	01.01.1992
D3	na okaziciela zwykłe		1 001 500	1 001 500	gotówka	10.03.1992	01.01.1992
E	na okaziciela zwykłe		6 000 000	6 000 000	gotówka	28.05.1993	01.01.1992
F	na okaziciela zwykłe		9 372 721	9 372 721	gotówka	10.12.1993	01.01.1993
G	na okaziciela zwykłe		8 000 000	8 000 000	gotówka	30.05.1994	01.10.1993
H	na okaziciela zwykłe		7 082 129	7 082 129	gotówka	24.10.1994	01.10.1994
Podwyższenie wart. nominalnej akcji z 1 do 4 PLN				122 603 154	kapitał zapasowy	24.11.1994	
Split akcji w stosunku 1:4			122 603 154			05.12.1994	
I	na okaziciela zwykłe		65 000 000	65 000 000	gotówka	12.08.1997	01.10.1996
J	na okaziciela zwykłe		196 120 000	196 120 000	kapitały Banku Gdańskiego S.A.	12.09.1997	01.10.1996
K	na okaziciela zwykłe		424 590 872	424 590 872	gotówka	31.12.2001	01.01.2001
L	na okaziciela zwykłe		363 935 033	363 935 033	gotówka	26.02.2010	01.01.2009
Liczba akcji razem			1 213 116 777				
Kapitał akcyjny razem				1 213 116 777			

W okresie sprawozdawczym dokonana została konwersja 596 akcji imiennych zwykłych na akcje na okaziciela. W związku z powyższym liczba akcji imiennych wg stanu na dzień 31 grudnia 2015 roku wynosiła 108.640, z czego 62.200 akcji to akcje założycielskie, uprzywilejowane w ten sposób, że jedna akcja daje prawo do dwóch głosów na Walnym Zgromadzeniu.

Z uwagi na fakt, że Bank jest spółką publiczną, której akcje znajdują się w obrocie na rynku podstawowym GPW w Warszawie, Bank nie posiada szczegółowych informacji na temat struktury akcjonariatu aktualnej na 31 grudnia 2015 roku. Informacja na temat jednostki dominującej najwyższego szczebla - Banco Comercial Portugues S.A., zawarta w poniższej tabeli, podana została na podstawie danych zebranych w związku z rejestracją akcjonariuszy uprawnionych do wzięcia udziału w Walnym Zgromadzeniu Banku zwołanym na dzień 21 maja 2015 roku. Natomiast dane dotyczące stanu posiadania akcji Banku przez Nationale-Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny (d. ING OFE) i AVIVA Otwarty Fundusz Emerytalny Aviva BZ WBK i ich udział w kapitale zakładowym Banku, zostały obliczone na podstawie Rocznej struktury aktywów ww. Funduszy według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r. oraz 31 grudnia 2015 roku (ogłoszonej na stronach internetowych odpowiednio: www.nn.pl i www.aviva.pl). Dla dokonania wymienionych kalkulacji założono średnią cenę akcji Banku w tych dniach w wysokości 8,25 PLN dla 2014 r. oraz 5,6468 PLN dla 2015 r.

Najwięksi akcjonariusze Banku (powyżej 5% udział w głosach WZA) przedstawiali się następująco:

Akcjonariusze według stanu na 31.12.2015 r.

Akcjonariusz	Ilość akcji	% udział w kapitale zakładowym	Ilość głosów	% udział w głosach na WZA
Banco Comercial Portugues S.A.	607 771 505	50,1	607 771 505	50,1
Nationale-Nederlanden Otwarty Fundusz Emerytalny	115 615 810	9,53	115 615 810	9,53
AVIVA Otwarty Fundusz Emerytalny AVIVA BZ WBK	78 310 605	6,46	78 310 605	6,46

Akcjonariusze według stanu na 31.12.2014 r.

Akcjonariusz	Ilość akcji	% udział w kapitale zakładowym	Ilość głosów	% udział w głosach na WZA
Banco Comercial Portugues S.A.	794 751 136	65,51	794 751 136	65,51
ING Otwarty Fundusz Emerytalny	95 521 053	7,87	95 521 053	7,87

35b. Kapitał z aktualizacji wyceny

Kapitał z aktualizacji wyceny Banku powstaje w rezultacie rozpoznania:

- efektu wyceny (według wartości godziwej) aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży w kwocie netto, to jest po uwzględnieniu podatku odroczonego. Wyksięgowanie niniejszych wartości z kapitału z aktualizacji wyceny następuje w momencie wyłączenia z ksiąg rachunkowych całości lub części wycenianych aktywów lub w momencie rozpoznania utraty wartości (efekt wyceny jest wtedy odnoszony do rachunku zysków i strat),
- efektu wyceny (według wartości godziwej) instrumentów pochodnych stanowiących zabezpieczenie przepływów środków pieniężnych w kwocie netto, to jest po uwzględnieniu podatku odroczonego. W kapitale z aktualizacji wyceny, ujmowana jest część zysków lub strat związanych z instrumentem zabezpieczającym przepływy pieniężne, która stanowi efektywne zabezpieczenie natomiast nieefektywna część zysków lub strat związanych z tym instrumentem zabezpieczającym ujmowana jest w rachunku zysków i strat,
- zysków / (strat) aktuarialnych w kwocie netto, to jest po uwzględnieniu podatku odroczonego. W kapitale z aktualizacji wyceny, ujmowane są zyski lub straty wynikające z dyskontowania przyszłych zobowiązań powstałych z tytułu utworzonej rezerwy na odprawy emerytalne. Niniejsze wartości nie podlegają przeksięgowaniu do rachunku zysków i strat.

Kapitał z aktualizacji wyceny

	31.12.2015	31.12.2014
Efekt wyceny (brutto)	22 287	(139 707)
Podatek odroczony	(4 235)	26 544
Efekt wyceny netto	18 052	(113 163)

Źródła zmian kapitału z aktualizacji wyceny przedstawiają się następująco (dane w tys. zł):

Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży 1.01.2015- 31.12.2015

	Wartość brutto	Podatek odroczony	Razem
Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	67 626	(12 849)	54 777
Przeniesienie do rachunku zysków i strat okresu w efekcie sprzedaży	(41 852)	7 952	(33 900)
Zmiana w związku z zapadalnością papierów wartościowych	(301)	57	(244)
Zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	223 591	(42 482)	181 109
Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	249 064	(47 322)	201 742

Kapitał z aktualizacji wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży 1.01.2014 - 31.12.2014

	Wartość brutto	Podatek odroczony	Razem
Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	(1 865)	354	(1 511)
Przeniesienie do rachunku zysków i strat okresu w efekcie sprzedaży	(8 622)	1 638	(6 984)
Zmiana w związku z zapadalnością papierów wartościowych	(997)	189	(807)
Zyski/straty z rewaluacji aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży odniesione na kapitał własny	79 109	(15 031)	64 079
Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	67 626	(12 849)	54 777

Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów finansowych zabezpieczających przepływy pieniężne 1.01.2015 - 31.12.2015

	Wartość brutto	Podatek odroczoney	Razem
Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	(204 690)	38 891	(165 799)
Zyski lub straty z tytułu wyceny instrumentów finansowych odnoszone na kapitał własny	(24 556)	4 665	(19 891)
Przeniesienie do rachunku zysków i strat okresu	4 343	(825)	3 518
Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	(224 903)	42 731	(182 172)

Kapitał z aktualizacji wyceny instrumentów finansowych zabezpieczających przepływy pieniężne 1.01.2014 - 31.12.2014

	Wartość brutto	Podatek odroczoney	Razem
Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	(160 420)	30 480	(129 940)
Zyski lub straty z tytułu wyceny instrumentów finansowych odnoszone na kapitał własny	(54 220)	10 302	(43 918)
Przeniesienie do rachunku zysków i strat okresu	9 950	(1 891)	8 060
Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	(204 690)	38 891	(165 799)

Kapitał z aktualizacji wyceny - zyski lub (straty) aktuarialne 1.01.2015 - 31.12.2015

	Wartość brutto	Podatek odroczoney	Razem
Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	(2 643)	502	(2 141)
Dyskonto zobowiązań wynikających z rezerwy na odprawy emerytalne	769	(146)	623
Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	(1 874)	356	(1 518)

Kapitał z aktualizacji wyceny - zyski lub (straty) aktuarialne 1.01.2014 - 31.12.2014

	Wartość brutto	Podatek odroczoney	Razem
Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	0	0	0
Dyskonto zobowiązań wynikających z rezerwy na odprawy emerytalne	(2 643)	502	(2 141)
Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	(2 643)	502	(2 141)

35c. Zyski zatrzymane

	kapitał zapasowy	kapitał rezerwowy	fundusz ogólnego ryzyka bankowego	niepodzielony wynik	RAZEM
Zyski zatrzymane na początek okresu 01.01.2015	374 957	1 876 144	228 902	619 511	3 099 514
- podział zysku, w tym:	0	619 511	0	(619 511)	0
- przeniesienie na kapitał rezerwowy	0	619 511	0	(619 511)	0
- wynik netto bieżącego okresu	0	0	0	814 157	814 157
Zyski zatrzymane na koniec bieżącego okresu 31.12.2015	374 957	2 495 655	228 902	814 157	3 913 671

35d. Zyski zatrzymane

	kapitał zapasowy	kapitał rezerwowy	fundusz ogólnego ryzyka bankowego	niepodzielony wynik	RAZEM
Zyski zatrzymane na początek okresu 01.01.2014	374 957	1 646 255	228 902	496 775	2 746 889
- podział zysku, w tym:	0	229 889	0	(496 775)	(266 886)
- przeniesienie na kapitał rezerwowy	0	229 889	0	(229 889)	0
- wypłata dywidendy	0	0	0	(266 886)	(266 886)
- wynik netto bieżącego okresu	0	0	0	619 511	619 511
Zyski zatrzymane na koniec bieżącego okresu 31.12.2014	374 957	1 876 144	228 902	619 511	3 099 514

36) ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE WEDŁUG UMOWNYCH TERMINÓW WYMAGALNOŚCI

2015	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	RAZEM
Zobowiązania wobec banków	389 652	204 886	116 680	757 774	0	1 468 992
Zobowiązania wobec klientów	33 917 611	10 330 641	7 622 908	1 093 139	30 812	52 995 111
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	0	0	0	0	0	0
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0	26 537	126 957	1 031 384	0	1 184 878
Zobowiązania podporządkowane	0	0	406	665 452	0	665 858
Zobowiązania z tytułu instrumentów pochodnych przeznaczonych do obrotu wg wartości nominalnej	2 930 444	5 812 895	4 414 557	5 184 452	286 429	18 628 777
Zobowiązania z tytułu instrumentów pochodnych przeznaczonych do obrotu wg wartości nominalnej	1 537 578	2 148 791	7 321 979	7 525 079	1 910 609	20 444 036
Zobowiązania warunkowe udzielone - finansowe	6 712 976	0	0	0	0	6 712 976
Zobowiązania warunkowe udzielone - gwarancyjne	1 148 003	0	0	0	0	1 148 003
RAZEM	46 636 264	18 523 750	19 603 487	16 257 280	2 227 850	103 248 631

2014	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	powyżej 3 miesięcy do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	RAZEM
Zobowiązania wobec banków	566 982	91 973	601 769	797 811	0	2 058 535
Zobowiązania wobec klientów	31 331 871	9 518 961	5 305 613	1 792 526	0	47 948 971
Zobowiązania z tytułu sprzedanych papierów wartościowych z udzielonym przyrzeczeniem odkupu	59 805	0	7 057	0	0	66 862
Zobowiązania z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	400 283	122 166	474 499	809 964	0	1 806 912
Zobowiązania podporządkowane	0	0	394	681 537	0	681 931
Zobowiązania z tytułu instrumentów pochodnych przeznaczonych do obrotu wg wartości nominalnej	3 184 073	3 161 856	5 630 475	4 842 351	370 285	17 189 040
Zobowiązania z tytułu instrumentów pochodnych przeznaczonych do obrotu wg wartości nominalnej	1 429 259	2 719 377	1 368 544	9 266 477	5 720 260	20 503 917
Zobowiązania warunkowe udzielone - finansowe	6 691 481	0	0	0	0	6 691 481
Zobowiązania warunkowe udzielone - gwarancyjne	1 104 794	0	0	0	0	1 104 794
RAZEM	44 768 548	15 614 333	13 388 351	18 190 666	6 090 545	98 052 443

13. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE

1) DYWIDENDA ZA ROK 2015

Zarząd Banku przedstawi Walnemu Zgromadzeniu Akcjonariuszy propozycję pozostawienia 100% zysku netto za rok 2015 w kapitale własnym.

2) DANE O AKTYWACH, KTÓRE STANOWIĄ ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ

Na dzień 31.12.2015 r. następujące aktywa Banku stanowiły zabezpieczenie zobowiązań (w tys. PLN):

Lp.	Rodzaj aktywa	Portfel	Zabezpieczane zobowiązanie	Wartość nominalna aktywa	Wartość bilansowa aktywa	
1.	Obligacje WZ0118	skarbowe	dostępne do sprzedaży	kredyt lombardowy udzielany Bankowi przez NBP	130 000	131 063
2.	Obligacje WZ0118	skarbowe	dostępne do sprzedaży	wstępny depozyt zabezpieczający transakcje na kontraktach terminowych na obligacje	500	504
3.	Obligacje WZ0117	skarbowe	dostępne do sprzedaży	umowa pożyczki	554 000	558 920
4.	Obligacje WZ0118	skarbowe	dostępne do sprzedaży	zabezpieczenie Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych w ramach Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	210 000	211 718
5.	Obligacje WZ0117	skarbowe	dostępne do sprzedaży	zabezpieczenie Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych w ramach Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	89 000	89 790
6.	Środki pieniężne		należności	wpłata na Fundusz Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Terminowych	100	100
7.	Środki pieniężne		należności	wpłata na Fundusz Zabezpieczający OTC - KDPW_CCP	3 752	3 752
8.	Depozyty złożone		lokaty w bankach	rozliczenie z tytułu zawartych transakcji	1 981 663	1 981 663
RAZEM					2 969 015	2 977 510

Na dzień 31.12.2014 r. następujące aktywa Banku stanowiły zabezpieczenie zobowiązań (w tys. PLN):

Lp.	Rodzaj aktywa	Portfel	Zabezpieczane zobowiązanie	Wartość nominalna aktywa	Wartość bilansowa aktywa	
1.	Obligacje skarbowe WZ0118		dostępne do sprzedaży	kredyt lombardowy udzielany Bankowi przez NBP	130 000	131 209
2.	Obligacje skarbowe WZ0118		dostępne do sprzedaży	wstępny depozyt zabezpieczający transakcje na kontraktach terminowych na obligacje	500	505
3.	Obligacje skarbowe WZ0117		dostępne do sprzedaży	umowa pożyczki	589 000	589 683
4.	Obligacje skarbowe WZ0118		dostępne do sprzedaży	zabezpieczenie Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych w ramach Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	200 000	201 860
5.	Obligacje skarbowe WZ0117		dostępne do sprzedaży	zabezpieczenie Funduszu Ochrony Środków Gwarantowanych w ramach Bankowego Funduszu Gwarancyjnego	74 000	74 858
6.	Środki pieniężne		należności	wpłata na Fundusz Gwarantowania Rozliczeń Transakcji Terminowych	100	100
7.	Depozyty złożone		lokaty w bankach	rozliczenie z tytułu zawartych transakcji	1 501 094	1 501 094
RAZEM					2 494 694	2 499 309

3) PAPIERY WARTOŚCIOWE STANOWIĄCE PRZEDMIOT TRANSAKЦИИ Z PRZYRZECZENIEM ODKUPU

Na dzień 31.12.2015 r. Bank nie posiadał zawartych transakcji z przyrzeczeniem odkupu.

Na dzień 31.12.2014 r. następujące papiery wartościowe (prezentowane w bilansie Banku) stanowiły przedmiot transakcji z przyrzeczeniem odkupu (SBB):

Rodzaj papieru wartościowego	Wartość nominalna	Wartość bilansowa
Obligacje skarbowe	66 189	66 741
RAZEM	66 189	66 741

4) KOMPENSOWANIE NALEŻNOŚCI I ZOBOWIĄZAŃ NA BAZIE UMÓW RAMOWYCH

Większość portfela instrumentów pochodnych Banku powstaje w wyniku zawierania przez Bank umów ramowych ISDA (z ang. International Swaps and Derivatives Agreements; Międzynarodowa umowa w sprawie transakcji swapowych i instrumentów pochodnych). Zapisy tego rodzaju umów określają kompleksowe postępowanie w następstwie wystąpienia przypadku naruszenia (głównie trudności w regulowaniu zobowiązań przez kontrahenta) i umożliwiają ich rozwiązanie oraz rozliczenie się z kontrahentem na bazie skompensowanej kwoty wzajemnych należności i zobowiązań. Do chwili obecnej Bank nie korzystał z takiej możliwości, jednakże w ramach wypełnienia obowiązku informacyjnego wynikającego MSSF 7 w poniższej tabeli zaprezentowano odpowiednio kwoty wyceny do wartości godziwej instrumentów pochodnych (zarówno zaklasyfikowanych do portfela przeznaczone do obrotu jak i dedykowanych do rachunkowości zabezpieczeń) oraz zabezpieczeń pieniężnych objętych umowami ramowymi ISDA wraz z maksymalną hipotetyczną kwotą wynikającą z rozliczenia na bazie kompensaty.

	Kwoty do otrzymania	Kwoty do zaplacenía
Wycena instrumentów pochodnych	339 200	2 301 504
Wartość przyjętych / udzielonych depozytów zabezpieczających	(44 651)	(1 908 473)
Aktywa i Zobowiązania finansowe objęte porozumieniem ramowym umożliwiającym kompensowanie	294 549	393 031
Maksymalna, hipotetyczna kwota kompensaty	(268 558)	(268 558)
Aktywa i Zobowiązania finansowe objęte porozumieniem ramowym umożliwiającym kompensowanie po uwzględnieniu hipotetycznej kwoty kompensacji	25 991	124 473

5) DODATKOWE OBJAŚNIENIA DO RACHUNKU PRZEPLYWÓW ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH

Na potrzeby sprawozdania z przepływów środków pieniężnych jako środki pieniężne i ich ekwiwalenty Bank sklasyfikował następujące aktywa finansowe:

<i>dane w tys. zł</i>	31.12.2015	31.12.2014
Gotówka w kasie i środki na rachunkach w Banku Centralnym	1 946 384	2 612 015
Należności z tytułu lokat międzybankowych (*)	359 920	379 165
Dłużne papiery wyemitowane przez Skarb Państwa (*)	4 544 850	2 407 056
w tym: dostępne do sprzedaży	4 544 850	2 407 056
w tym: przeznaczone do obrotu	0	0
Razem	6 851 154	5 398 326
Wpływ zmian kursów walutowych w ciągu roku finansowego na stan środków pieniężnych i ich ekwiwalentów	4 098	6 582

(*) aktywa finansowe z terminem zapadalności poniżej 3 miesięcy

W okresach prezentowanych w sprawozdaniu finansowym Bank otrzymała i dokonała płatności odsetek w następujących wysokościach:

<i>dane w tys. zł</i>	01.01.2015 - 31.12.2015	01.01.2014 - 31.12.2014
Odsetki otrzymane, w tym:	2 232 500	2 417 351
- działalność operacyjna	2 025 079	2 170 486
- działalność inwestycyjna	207 421	246 865
Odsetki zapłacone	899 196	1 170 523
- działalność operacyjna	874 741	1 140 907
- działalność finansowa	24 455	29 616

Na potrzeby sprawozdania z przepływów środków pieniężnych przyjęto następującą klasyfikację rodzajów działalności:

1. działalność operacyjna - obejmuje podstawowy zakres działalności związany ze świadczeniem usług przez Bank, obejmujący działania mające na celu wygosparowanie zysku, a nie będące działalnością inwestycyjną lub finansową,
2. działalność inwestycyjna obejmuje czynności związane z nabywaniem i zbywaniem składników majątku trwałego w szczególności aktywów finansowych nie sklasyfikowanych do kategorii przeznaczone do obrotu, akcji i udziałów w jednostkach podporządkowanych oraz rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych.
3. działalność finansowa obejmuje działania związane z pozyskiwaniem środków w formie kapitałów bądź zobowiązań jak również obsługę źródeł finansowania.

6) INFORMACJE O PROWADZONEJ DZIAŁALNOŚCI POWIERNICZEJ

Na dzień 31 grudnia 2015 r. Departament Powierniczy prowadził 11 554 rachunków. Na rachunkach prowadzonych w ramach Departamentu Powierniczego na dzień 31 grudnia 2015 r. zdeponowane były aktywa o łącznej wartości 46,40 mld zł (w tym spółki z Grupy: 0,32 mld). Przychody netto na działalności powierniczej za rok 2015 wyniosły 7,81 mln zł (w tym od spółek Grupy: 0,01 mln zł). Departament Powierniczy pełni funkcję Banku Depozytariusza dla 85 funduszy inwestycyjnych, z czego dla 11 z grupy Millennium TFI S.A.

7) LEASING OPERACYJNY

Bank posiada umowy najmu powierzchni biurowej, które w myśl zapisów MSR 17 ujmowane są jako leasing operacyjny. Standardowe umowy najmu lokali użytkowych zawierane są w Banku na czas określony wynoszący maksymalnie 5 lat i mogą zawierać klauzulę określającą prawo najemcy do przedłużenia okresu najmu na kolejne 5 lat na mocy złożonego oświadczenia. Bank posiada również umowy najmu zawierane w przeszłości na czas nieokreślony, mogą one być wypowiedziane z zachowaniem okresu wypowiedzenia, który wynosi najczęściej od 3 do 6 miesięcy.

Catkowite zobowiązania z tytułu leasingu operacyjnego kształtują się następująco (dane w tys. zł.):

Wartość wg stanu na dzień:	31.12.2015	31.12.2014
- do 1 roku	52 576	54 885
- od 1 roku do 5 lat	120 783	165 872
- powyżej 5 lat	6 344	8 854
RAZEM	179 703	229 611

8) PLATNOŚCI NA BAZIE AKCJI

W 2012 roku Bank wdrożył Politykę Zmiennych Składników Wynagrodzeń dla Osób Zajmujących Stanowiska Kierownicze w Banku Millennium S.A. zgodnie z wymogami opisanymi w Uchwale Komisji Nadzoru Finansowego nr 258/2011.

Zgodnie z ww. Polityką, pracownicy Banku nią objęci, mający istotny wpływ na profil ryzyka Banku, będą otrzymywali zmienne wynagrodzenia na podstawie osiągniętych wyników indywidualnych oraz na poziomie jednostki / pionu oraz całego Banku. Część zmiennych wynagrodzeń pracowników Banku, wypłacana będzie w formie akcji fantomowych Banku. Płatności te spełniają definicję rozliczanych w gotówce płatności w formie akcji własnych.

Zmienne wynagrodzenia Akcje Fantomowe, za rok:	2015	2014	2013	2012
Rodzaj transakcji w świetle MSSF 2	Transakcje płatności w formie akcji rozliczane w środkach pieniężnych			
Data rozpoczęcia okresu oceny	1 stycznia 2015	1 stycznia 2014	1 stycznia 2013	1 stycznia 2012
Data ogłoszenia programu	30 lipca 2012			
Data uruchomienia programu zgodnie z definicją MSSF 2	Data Komitetu Personalnego następującego po zakończeniu roku finansowego			
Liczba instrumentów przyznanych	Ustalana w dacie przyznania programu zgodnie z definicją MSSF 2			
Data zapadalności	3 lata od daty przyznania programu			
Data nabycia uprawnień	31 grudnia 2015	31 grudnia 2014	31 grudnia 2013	31 grudnia 2012
Warunki nabycia uprawnień	Spełnienie warunków dotyczących zatrudnienia w Banku w roku 2015, wyników Banku oraz indywidualnych wyników pracy.	Spełnienie warunków dotyczących zatrudnienia w Banku w roku 2014, wyników Banku oraz indywidualnych wyników pracy.	Spełnienie warunków dotyczących zatrudnienia w Banku w roku 2013, wyników Banku oraz indywidualnych wyników pracy.	Spełnienie warunków dotyczących zatrudnienia w Banku w roku 2012, wyników Banku oraz indywidualnych wyników pracy.
Rozliczenie programu	W dniu rozliczenia uczestnikowi zostanie wypłacona kwota środków pieniężnych stanowiąca iloczyn posiadanych przez uczestnika akcji fantomowych oraz średniej arytmetycznej ceny akcji Banku na GPW na zamknięcie 10 kolejnych sesji poprzedzających dzień rozliczenia, przy czym ustalana tak wartość nie może być większa ani też mniejsza niż o 20% w stosunku do pierwotnej wartości odroczonej puli akcji. Akcje fantomowe są rozliczane w 3 równych rocznych ratach począwszy od daty Komitetu Personalnego na którym zostały przydzielone.			
Wycena programu	Wartość godziwa programu jest wyznaczana na każdą datę bilansową wg zasad przyjętych dla określenia wartości programu w dniu rozliczenia.			

Akcje fantomowe pracowników Banku niebędących Członkami Zarządu Banku Millennium S.A., za rok:	2015	2014	2013	2012
Data przydzielenia akcji	12.02.2016	05.02.2015	13.02.2014	15.02.2013
Ilość akcji (szt.)	130 004	109 303	73 468	45 037
- przyznana	0	0	0	0
- odroczone	130 004	109 303	73 468	45 037
Wartość na dzień przydzielenia (PLN)	722 953	794 959	651 807	212 843
- przyznana	0	0	0	0
- odroczone	722 953	794 959	651 807	212 843
Wartość godziwa na 31.12.2015(PLN)	-	635 967	521 445	255 411

Rachunek Zysków i Strat za 2015 rok został obciążony z tytułu zmiany wartości akcji fantomowych przydzielonych za lata 2012, 2013 i 2014 oraz rezerwy utworzonej na akcje fantomowe za rok 2015.

Akcje fantomowe Członków Zarządu Banku Millennium S.A., za rok:	2015	2014	2013	2012
Data przydzielenia akcji	-	21.05.2015	24.04.2014	03.07.2013
Ilość akcji (szt.):	-	246 258	137 780	74 401
- przyznana	-	0	0	0
- odroczone	-	246 258	137 780	74 401
wartość na dzień przydzielenia (PLN):	-	1 925 000	1 206 000	390 159
- przyznana	-	0	0	0
- odroczone	-	1 925 000	1 206 000	390 159
Wartość godziwa na 31.12.2015 (PLN)	-	1 540 098	964 736	411 438

Do dnia publikacji Raportu Roczne, Komitet Personalny przy Radzie Nadzorczej nie podjął decyzji o wysokości zmiennego wynagrodzenia dla Członków Zarządu za rok 2015.

9) ISTOTNE WYDARZENIA POMIĘDZY DATA, NA KTÓRĄ SPORZĄDZONO RAPORT FINANSOWY A DATA JEGO PUBLIKACJI

Podatek bankowy

Począwszy od lutego 2016 roku wchodzi w życie nowy specjalny podatek bankowy, naliczany w wysokości 0,44% rocznie od salda sumy bilansowej pomniejszonej o fundusze własne, wartość obligacji Skarbu Państwa oraz kwotę zwolnioną z opodatkowania w wysokości 4 mld zł. Zgodnie z dokonaną przez Bank interpretacją metodologii, która będzie użyta do wyliczeń podatku oraz bazując na bilansie i funduszach własnych według stanu na 31 grudnia 2015 dla wyliczeń za wszystkie miesiące, Bank wstępnie oszacował wartość podatku za rok 2016 w wysokości 186 milionów złotych. Podatek ten zostanie wdrożony niezależnie od innych podatków, które Bank, podobnie jak każdy bank w Polsce, regularnie płaci.

Kwota faktycznie zapłaconego podatku bankowego w roku 2016 może różnić się od podanej powyżej estymacji głównie ze względu na zmienną podstawę wyliczenia podatku, która będzie używana do comiesięcznej kalkulacji.

Portfel walutowych kredytów hipotecznych w CHF

W dniu 15 stycznia 2016 roku zgłoszony został prezydencki projekt ustawy pomocy walutowym kredytobiorcom hipotecznym, jednakże bez oceny jej wpływu na sektor bankowy. W tych okolicznościach trudno jest jeszcze Bankowi ocenić ten wpływ. Gdyby jednak ustawa została wdrożona w proponowanej wersji, mogłaby w istotny sposób pogorszyć rentowność i pozycję kapitałową Banku. Według Raportu o Stabilności Systemu Finansowego opublikowanego przez Narodowy Bank Polski w dniu 10 lutego 2016 roku, wartość całkowitych kosztów bezpośrednich dla polskiego sektora bankowego może wynieść 44 mld zł, a ponadto w przypadku obowiązkowej restrukturyzacji, dodatkowy wpływ ocenia się na 21 mld zł. W niniejszych szacunkach nie zostały uwzględniane koszty zamknięcia pozycji walutowej, ani inne koszty operacyjne. Kolejne oszacowania mają być ogłoszone przez KNF.

Data	Imię i nazwisko	Stanowisko/Funkcja	Podpis
25.02.2016	Joao Bras Jorge	Prezes Zarządu	
25.02.2016	Fernando Bicho	Wiceprezes Zarządu	
25.02.2016	Wojciech Haase	Członek Zarządu	
25.02.2016	Andrzej Gliński	Członek Zarządu	
25.02.2016	Maria Jose Campos	Członek Zarządu	
25.02.2016	Michał Gajewski	Członek Zarządu	